

ОПШТИНА ДОЉЕВАЦ



*Ревизија Стратегије одрживог
развоја општине Доњевац
за период
2009. до 2013. године*

Доњевац, Децембар 2009. год.

Ова Стратегија је резултат ТИМСКОГ рада, чији су чланови из општине Дољевац, донаторског програма LEDIB, који финансира Влада краљевине Данске и консултантске фирме У. Г. “TEAM” из Лесковца.

Ревизија Стратегије одрживог развоја општине Дољевац за период 2009. до 2013. године, је производ реализације истоименог пројекта, који кроз програм „Подизање капацитета у општинама Нишавског округа“ LEDIB жели да пружи практичну структурирану подршку релевантним општинама, кроз серију тренинга, техничке подршке и планирања,

У читавом процесу планирања примењиван је партиципативни приступ, у којем су локални актери, а пре свега представници Општине и предузетници са територије општине Дољевац узели активно учешће, дајући драгоцене смернице за овај стратешки документ.

Процес планирања започет је доношењем одговарајућих одлука:

Скупштина општине Дољевац, на седници одржаној 04.08.2009. године, донела је Одлуку о приступању изради Ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац за период од 2009. – 2013. године. На истој скупштини донешено је и Решење о именовању Комисије за координацију израде Ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац за период 2009-2013 године у саставу:

1. **Горан Љубић**, председник Општине,
2. **Томислав Кулић**, председник СО Дољевац,
3. **Милош Вукотић**, мр економских наука, заменик председника Општине,
4. **Гордана Цветковић**, начелник Општинске управе,
5. **Братислав Јовановић**, помоћник председника Општине за развој МЗ,
6. **Драган Младеновић**, начелник Одељења за општу управу и ванпривредне делатности,
7. **Сава Стевановић**, директор Центра за социјални рад Дољевац,

На седници Општинског већа општине Дољевац, 05.08.2009. године донешено је Решење о именовању Радног тима за израду и координацију израде ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац за период 2009-2013 године, у саставу:

1. **Братислав Китановић**, из Пуковца, дипл.хемичар, менаџер Радног тима,
2. **Јовица Пешић**, начелник Одељења за привреду и финансије Општинске управе општине Дољевац,
3. **Миљан Младеновић**, запослен у Општинској управи општине Дољевац,
4. **Срђан Станковић**, запослен у Општинској управи општине Дољевац,
5. **Живорад Стаменковић**, запослен у Општинској управи општине Дољевац,
6. **Др. Весна Митић – Златановић**, из Ниша, директор Дома здравља Дољевац,
7. **Лидија Љутица**, директор Дома за одрасла инвалидна лица,
8. **Горан Илић**, помоћник директора ОШ „Вук Караџић“ – Дољевац,
9. **Дејан Динић**, из Бадњеваца, директор радија „Прес компани“ д.о.о. – Дољевац,
10. **Игор Микић**, из Пуковца, представник НВО „Центар за развој пољопривредног предузетништва“ – Пуковац и
11. **Драган Митић**, директор „Green garden“ д.о.о. – Орљане.

Комисија је имала задатак да координира и надзире процес израде ревизије стратегије, да разматра ревизију стратегије по фазама припреме, предложеној од стране Радног тима и исту доставља на даљу надлежност.

На основу Одлуке о приступању изради ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац 2009-2013, Комисија за координацију израде Ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац за период 2009-2013. године на седници одржаној дана 20.08.2009. године донела је Одлуку, којом је дефинисала пројектни задатак Радног тима за израду и координацију израде ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац (у даљем тексту Радни тим).

Пројектни задатак Радног тима се састоји од следећих активности:

- анализа садашњег стања;

- израда ревизије документа "Стратегија одрживог развоја општине Дољевац" уз помоћ одабране консултантске куће у року дефинисаном Уговором између Општине Дољевац и ЛЕДИБ Програма;
- спровођење поступка одабира консултаната, или консултантске куће;
- спровођење поступка везаног за набавку техничке опреме која се донира од стране ЛЕДИБ Програма у оквиру одобреног пројекта;
- формирање радних група;
- организовање редовних састанака радних група;
- организовање јавне расправе;
- развој завршног плана;
- евалуација целог процеса израде ревизије Стратегија одрживог развоја општине Дољевац;
- сачињавање акционог плана за период имплементације Стратегије где ће бити на прецизнији начин дефинисани специфични циљеви, програми, групе пројеката, пројекти и појединачне акције;
- достављање Комисији за координацију и Скупштини општине израђеног стратешког плана на усвајање;
- мониторинг остваривања Стратегије кроз период од 2009-2013. године.

Радни тим је на основу датог пројектног задатка на свом првом састанку формирао тематске радне групе и поставио руководиоце истих:

1. Радна група за привреду – руководилац, дипл. оецц Јовица Пешић, начелник Одељења за привреду и финансије Општинске управе општине Дољевац,

2. Радне група за ванпривредне делатности:

За здравствену заштиту - руководилац Др. Весна Митић – Златановић, из Ниша, директор Дома здравља Дољевац,

За социјалну заштиту – руководилац, дипл. Соц. Лидија Љутица, директор Дома за одрасла инвалидна лица,

За образовање, културу– руководилац, Горан Илић, помоћник директора ОШ „Вук Караџић“ – Дољевац,

3. Радна група за локалну самоуправу – руководилац, дип. Оецц Миљан Младеновић, радник Општинске управе општине Дољевац,

4. Радна група за инфраструктуру – руководилац, дипл. оецц Дејан Радовановић, директор ЈП „Дирекције за изградњу општине Дољевац“,

5. Радна група за пољопривреду – руководилац, Живорад Стаменковић, референт пољопривреде, шумарства и водопривреде у Општинској управи општине Дољевац, и

6. Радна група за информисање, спорт и удружења – руководилац, Дејан Динић - директор радија „Прес компани“ д.о.о. – Дољевац,

Б. ЛЕДИБ (LEDIB)

1. Карстен Лунд, координатор за Србију
2. Жарко Симовић, експерт за локални економски развој
3. Индира Верем Коман мониторинг

Ц. У. Г. Тим (TEAM), Лесковац

1. Биљана Станковић
2. Добрила Судимац-Мратинковић
3. Михајло Божић

Преамбула

Концепт одрживог развоја подразумева развој којим се иде у сусрет потребама садашњости тако да се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје сопствене потребе. Концепт одрживог развоја подразумева "стални економски раст, али такав који осим економске ефикасности и технолошког напретка, већег учешћа чистијих технологија и иновативности целог друштва и друштвено одговорног пословања, обезбеђује смањење сиромаштва, дугорочно боље коришћење ресурса, унапређење здравствених услова и квалитета живота и смањење нивоа загађења на ниво који могу да издрже чиниоци животне средине, спречавање будућих загађења и очување биодиверзитета" (нацрт Националне стратегије одрживог развоја Републике Србије).

И стратешко планирање може се дефинисати на разне начине, али, једноставно дефинисано, то је процес одређивања дугорочних циљева и идентификовања најбољег приступа за остваривање тих циљева. Стратегија је плански документ који пружа смернице за деловање у циљу развоја организације (у овом случају, општине Дољевац) током одређеног временског периода и утврђује усмерења, приоритете, акције и одговорности за имплементацију. Стратегија се заснива на начелима партнерства и транспарентности и усмерена је на остваривање резултата у друштвено-економском развоју у целини.

У складу са савременим европским и светским токовима, али и са постојећим законским оквирима, општина Дољевац предузима велике кораке у планирању сопственог развоја. Након израде Стратешког плана општине Дољевац и Стратегије развоја пољопривреде, током 2006. и 2007. године, Општина је наставила са израдом својих стратешких докумената. Значајан помак у стратешком планирању је управо Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у општини Дољевац за период 2009. до 2013. године чије усвајање се очекује на следећој седници Скупштине Општине Дољевац. Потписивање уговора о финансирању пројектних активности на изради Ревизије Стратегије одрживог развоја општине Дољевац, још један је корак у јачању капацитета ове локалне самоуправе, и подизања нивоа конкурентности Општине Дољевац, и броја стратешких докумената, које поседује.

Изради ове Стратегије се приступило систематски и у партнерству са LEDIB организацијом која реализује Програм локалног економског развоја на Балкану. Тако је у децембру 2008. године потписан Анекс Меморандума о разумевању између општина Нишавског округа и LEDIB, чиме се и званично кренуло у реализацију пројекта „Јачање капацитета општина Нишавског округа“ (у наставку: Пројекат). Један од крајњих резултата тог Пројекта је и ова Стратегија.

Да би се стекли и други неопходни предуслови за израду Стратегије, Скупштина општине је 12. 03. 2009. год. донела Решење о давању сагласности за припрему секторског развојног плана.

Кораци у имплементацији програма:

- РАД У ОКВИРУ РАДНИХ ГРУПА, САСТАНЦИ И РАДИОНИЦЕ, ДЕФИНИСАЊЕ ВИЗИЈЕ И ИНФОРМИСАЊЕ ГРАЂАНА ПУТЕМ МЕДИЈА,
- УКЉУЧИВАЊЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И ИЗРАДА СОЦИО-ЕКОНОМСКЕ АНАЛИЗЕ
- ЕДУКАЦИЈА У ОБЛАСТИ СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА
- ФОРМИРАЊЕ ТИМА (Локалне акционе групе) ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ
- ДЕФИНИСАЊЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА
- ДЕФИНИСАЊЕ ПРИОРИТЕТА
- ДЕФИНИСАЊЕ МИСИЈЕ
- ДЕТАЉНА АНАЛИЗА СТАЊА У ОПШТИНИ
- ПРИСТУП ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ
- КОМПЛЕТИРАЊЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА
- УСВАЈАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ
- ЈАВНА РАСПРАВА
- ФОРМИРАЊЕ СИСТЕМА И ТИМА ЗА ПРАЋЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија одрживог развоја Општине Дољевац усаглашена је са следећим републичким стратешким документима:

- Стратегијом одрживог развоја Републике Србије
- Стратегијом за смањење сиромаштва
- Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица
- Стратегијом малих и средњих предузећа и предузетништва у РС
- Стратегијом Србије за приступање ЕУ
- Националним програмом заштите животне средине
- Националном стратегијом управљања отпадом
- Стратегијом запошљавања
- Стратегијом привредног развоја
- Стратегијом развоја пољопривреде Србије
- Стратегијом развоја туризма
- Стратегијом реформе државне управе
- Стратегијом реформе система социјалне заштите
- Стратегијом унапређења положаја особа са инвалидитетом

И коначно, на својој седници од 25.12.2009. године, Скупштина општине Дољевац је усвојила Нацрт Стратегије, чиме је она постала и њен званични документ.

Пројектни тим

Порука председника Општине



У име општине Доњевац, најпре се желим захвалити свима који су учествовали у изради Ревизије Стратегије одрживог развоја Општине Доњевац, у партнерству са LEDIB организацијом .

Планирати развој у релативно скоријој будућности, у време највеће економске кризе у последњих пола века, у једној од 40 најнеразвијенијих општина у Републици Србији, захтева велику мудрост и још већу храброст. Али неки мудрији од нас одавно закључише – „Ако не планираш да успеш, - онда планираш да не успеш“.

Без обзира на неизвесне околности и бројне проблеме са којима се свакодневно сусрећемо, спремни смо да преуземо ризике и одговорност. Наши задатак није само развој по било коју цену. Стратегија одрживог развоја представља тежњу да се створи бољи свет, равнотежом социјалне, економске и факторима заштите животне средине. Хармоничан однос екологије и привреде услов је да се природно богатство наше планете сачува и за будуће генерације. Право садашње генерације на искоришћавање ресурса и на здраву животну средину не сме угрозити исто такво право будућим генерацијама. Зато се велика пажња у оквиру Акционог плана ове стратегије придаје третману комуналног отпада, отпадних вода и коришћењу обновљивих извора енергије.

Упоредо са Стратегијом одрживог развоја Општине Доњевац, усвојићемо и Стратегију развоја МСПн-а, за исти плански период од 2009-2013.

У складу са Стратегијом одрживог развоја Општине Доњевац, развој малих и средњих предузећа је препознат као приоритет, предуслов за привредни развој, излазак из круга најнеразвијенијих, основ за отварање нових, одрживих радних места, останак кадрова и подстицај низу других позитивних кретања у нашој руралној средини.

Желимо да ова Стратегија буде документ који ћемо заједнички донети и чијом применом ћемо сви бити задовољни.

Председник општине

Горан Љубић

САДРЖАЈ

ПРЕАМБУЛА

ПИСМО ПРЕДСЕДНИКА

ВИЗИЈА СТРАТЕГИЈЕ

1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ

- 1.1. Административни и географски положај
- 1.2. Кратка историја Општине
- 1.3. Становништво
- 1.4. Локална самоуправа
- 1.5. Заштита културних и историјских вредности

2. ИНДИКАТОРИ

- 2.1. Економски развој
- 2.2. Становништво, образовање и квалитет живота
- 2.3. Заштита животне средине
- 2.4. Социјална и здравствена заштита, спорт и култура

3. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

- 3.1. Тренутна ситуација
- 3.2. Институционална подршка развоју МСП и предузетништва
- 3.3. SWOT анализа

4. СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ И КВАЛИТЕТ ЖИВОТА

- 4.1. Тренутна ситуација
- 4.2. SWOT анализа

5. ЖИВОТНА СРЕДИНА

- 5.1. Тренутна ситуација
- 5.2. SWOT анализа

6. ДЕФИНИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

- 6.1. Изјава о визији одрживог развоја општине
- 6.2. Дефинисање приоритета, мера и циљева

7. АКЦИОНИ ПЛАН СТРАТЕГИЈЕ

8. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

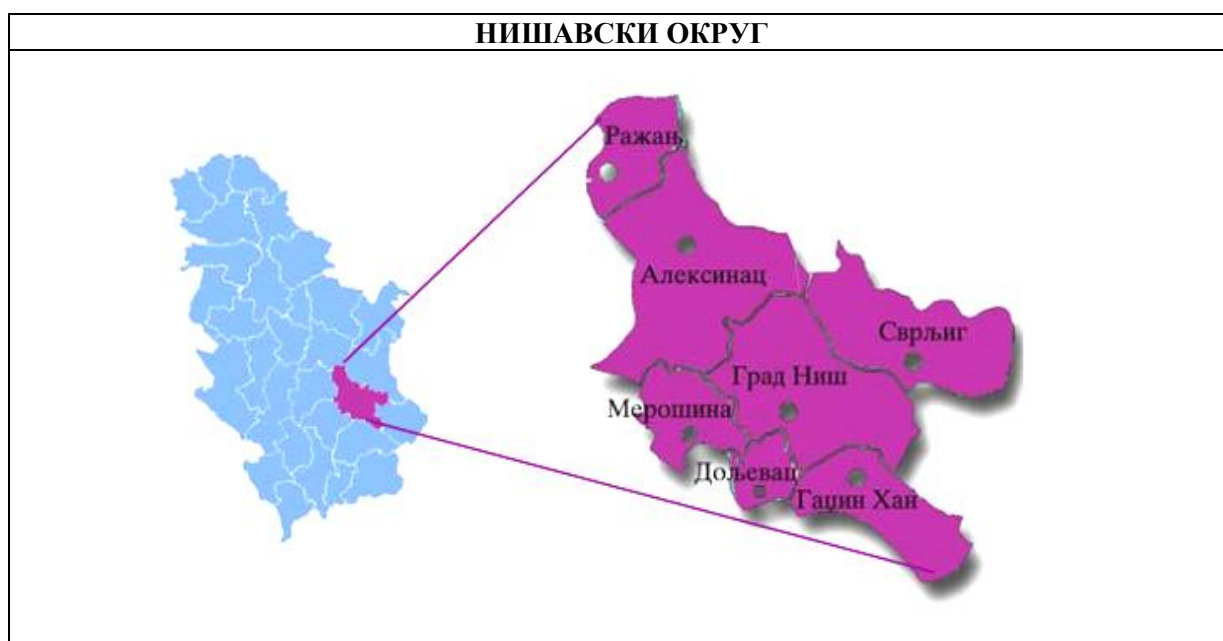
АНЕКС

1. Општи подаци о општини

1.1. Административни и географски положај

Општина Дољевац је општина Нишавског округа у централној Србији. Општина Дољевац заузима површину од 121 км² на којој, према попису из 2002. године, у 16 насеља са 5.450 домаћинстава живи 19.561 становника. По површини долази у ред најмањих општина у Србији, што са бројем становника и густином насељости није случај. Са просечном густином од 169 становника/км² сврстава се у ред густо насељих подручја и општина.

Дољевачка општина је окружена територијом града Ниша (18 км удаљеним) и општинама Гацин Хан, Лесковац, Житорађа и Мерошина



Центар општине је насеље Дољевац. Поред насеља Дољевац у општини постоји још 15 насељених места, и то:

- | | | |
|---------------|--------------|---------------|
| 1. Белотинац, | 6. Мекиш, | 11. Ђурлина, |
| 2. Клисуре, | 7. Орљане, | 12. Чапљинац, |
| 3. Кнежица, | 8. Перутина, | 13. Чечина, |
| 4. Кочане, | 9. Пуковац, | 14. Шаиновац |
| 5. Малошиште | 10. Русна | 15. Шарлинац |

Географски, територија општине Дољевац обухвата део плодне јужноморавске долине између градова Ниша и Лесковца, односно јужни део Нишке и северни део Лесковачке котлине, које су у њеном средишњем делу повезане познатим Корвинградским теснацем. Овај интересантан природни пролаз кроз који се провлаче Јужна Морава, железничка пруга и друге саобраћајнице, чине најистуренији обронак планине Селичевице, на коме се налазе остаци древног средњовековног града Копријана, у народу званог Корвинград, са источне и омање брдо Кумига, на чијем се врху налази још старија, више пута рушена и обнављана, црква св. Јована, са западне стране. Својим положајем, изгледом и старином два споменика доминирају широм околином, из далека привлаче пажњу и пркосе времену.

На западу је дољевачко подручје широко отворено према Топлици и Добричу, захватајући југоисточне плодне таласасте делове овог познатог поља, док на истоку просторно мањи део општинског атара чине питоме падине и планински делови Селичевце.

Дољевац са околином има веома повољан саобраћајно - географски положај. Централним делом општине, од севера према југу, пролазе главна железничка и друмска магистрала Београд - Ниш -



Солун - Атина, а преко њих је директно укључена у мрежу међународног саобраћаја. У Дољевцу се, од главне железничке пруге, одваја пруга која долином Топлице води према Косову и Метохији, а ту се од главне друмске магистрале, такође одваја пут у истом правцу, а даље према Црној Гори и Јадранском мору. Кроз насеља општине од Ниша према Лесковцу, пролазе још два, за локални и међуградски саобраћај, врло важна пута. Један пут је део некада главне друмске саобраћајнице Београд-Ниш-Скопље, а други је део траке старог ауто пута од Дољевца до Ниша. Од ових путева гранају се асфалтни путеви до свих насељених места општине и шире околине, тако да су сва насеља саобраћајно добро повезана са седиштем општине, околним градовима и суседним општинама.

1.2. Историјат општине

Први поуздани подаци о подручју садашње општине Дољевац и њеним насељима после доласка Словена потичу из XIV века. То су писани извори и трагови материјалне културе из времена српске средњевековне државе, до великог Косовског боја и српске деспотовине до њеног коначног пада под турску власт.

У најстарије трагове материјалне културе и писане изворе спадају они који се односе на средњевековни град Копријан. Рушевине тог града који данас стоје на последњем обронку планине Селичевце, с десне стране Јужне Мораве, 12 км јужно од Ниша и у непосредној близини Дољевца, познате су у науци и код народа ових крајева под називима Курвинград и Корвинград. Прве поуздане и детаљније податке о насељености простора у сливовима Јужне Мораве, Топлице и Пусте реке, у Средњем веку пружају турски дефтери (пописи) из XV века, односно из времена непосредно пре и после коначног пада ових крајева под турску власт. У тим пописним књигама се налазе подаци о садашњим насељима дољевачке општине који уједно говоре и о њиховој старини.

Становништво овог краја до Првог светског рата бавило се искључиво пољопривредом, а она је у периоду између два рата била основна привредна грана. Становници су се бавили обрадом земље, сточарством, виноградарством и воћарством.

За промене у друштвено-економском бићу села и сељака значајна је појава и развој неких нових привредних грана. Село, нарочито дуж пруге и важних путних праваца, стиже постепено нове облике јавног и друштвеног живота и понашања.

За задовољавање повећаних кућевних потреба производима и артиклима који се не могу произвести у домаћинству, као што су неки неопходни колонијално-индустријски, занатски и други производи, за које су морали да иду у град, отварају се у селима трговачке радње и бакалнице. Из истих и сличних разлога развија се и занатство, а отварањем кафана у селима поред прометнијих путева, а посебно у Пуковцу, Кочану и Дољевцу ударају се темељи у развоју сеоског угоститељства.

Развој занатства обухватао је радње које су највише биле у функцији пољопривреде и сточарства, као што су ковачке, поткивачке, коларско-столарске, пинтерске и слично, затим абацијско-

кројачке, лимарске, лицидерске и друге. За мељаву житарица било је више воденица, а највише на Пустој реци, Топлици и Југбогдановачкој реци. Највише је трговачких радњи, разних дућана, занатских радњи и кафана било у Пуковцу. Захваљујући свом положају и величини у односу на села у окружењу, у тим годинама Пуковац је постепено израстао у трговачко и занатско средиште овог краја. Те карактеристике добија нарочито од средине тридесетих година XX века, када се у селу формира пијаца за продају и размену пољопривредних производа, стоке и сточарских производа, занатске, индустријске и друге робе.

Већ у првим послератним годинама, тачније 1948. године, у Дољевцу су изграђени објекти и формирано предузеће за прераду конопље под називом Кудељарско предузеће "Татко"- Дољевац, при чему се полазило од тога да је овај крај и шире подручје јужне Србије било познато по производњи конопље. Тих година, такође у Дољевцу, основано је и Млинско предузеће "Црвена Звезда", које је обављало делатност у објектима индустријског млина браће Димитријевић. У Белотинцу су, непосредно после Другог светског рата, изграђени објекти у којима је радио Самостални погон "Хладњача"- Белотинац, бавећи се клањем и прерадом живине, а затим ситне и крупне стоке. Током седме и осме деценије прошлог века, ова позната кланица била је у саставу "Агроекспорта" из Београда и била у функцији извозне кланице. Крајем шездесетих година XX века, кланица је пресељена у Дољевац. Она спада у ред најстаријих организација у Општини, а до пре неколико година је пословала под називом Кланица "Топлица" и бавила се клањем крупне и ситне стоке, као и продајом месних производа и друге робе.

1.3. Становништво

Укупан број становника општине Дољевац, по попису из 2002. године износи 19.561.

У првим деценијама после Другог светског рата досељавање из крајева ван подручја Општине било је јаче изражено од исељавања, али не у свим насељима, и представљао је значајну компоненту у порасту становништва, пре свега у Дољевцу. У овом периоду испољавају се миграциона кретања у већем обиму и у оквиру Општине, а одвијају се у правцу исељавања из једних и насељавања у друга насеља, највише по месту рада или због бољих услова за живот.

Територијална јединица	Становништво Укупно:		Пораст или пад броја становника 1991.-2002. год.		
	1991. год.	2002. год.	укупно	просечно годишње	просечан годишњи пад на 1000 становника
Република Србија	7.576.837	7.498.001	-78.836	-7.167	-1.0
Нишавски округ	389.838	381.757	-8.081	-735	-1.9
Општина Дољевац	20.662	19.561	-1.101	-100	-4,8

Општина Дољевац, данас има озбиљних проблема са депопулацијом – одливом становништва. Још једна значајна карактеристика у развоју становништва дољевачке општине, од ослобођења до данас, је промена у њеној економско-социјалној структури. Непосредно после Другог светског рата, доминантно место у структури становништва чинило је пољопривредно становништво, са извесним процентом мешовитог становништва (радници који су се бавили и пољопривредном производњом) и занемарљивим бројем непољопривредног становништва. Већ од првих послератних година отвара се процес масовног запошљавања радника, такође масовног школовања младих генерација и њеног преласка у друге делатности, што утиче на рапидно смањивање чисто пољопривредног становништва и повећање категорије мешовитог и непољопривредног становништва.

Територија општине Дољевац спада у категорију оних општина каквих је у централној Србији највише, где највећи део становништва (94%) чине становници српске националности.

Поред Срба, значајну етничку групацију представљају Роми, којих има 1.049 и чине 5,36 % укупног становништва. На територији општине има иприпадника других народа, али је њихово присуство све скупа мање од половине %.

1.4. Локална самоуправа

Укупан број запослених у општини Дољевац износи 45.

Организациона структура општине представљена је следећом табелом:

Назив	Број запослених
ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ И ОПШТИНСКО ВЕЋЕ	2
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ	2
ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНЕ ДОЉЕВАЦ	42
Начелник општинске управе	1
Одељење општинских послова и ванпривредних делатности	25
Одељење за привреду и финансије	14
Одељење за наплату локалних пореских прихода	2
Укупно:	46

Буџет општине Дољевац у последњих неколико година се кретао према подацима датим у следећој табели:

Година	Укупан општински приход	Укупан општински приход по главни становника
2003.	59.320.000	3.057
2004.	66.333.000	3.455
2005.	88.031.000	4.648
2006.	115.939.000	6.218
2007.	158.805.000	8.636
2008.	215.133.000	10.998

Планирани приход Општине у 2009 години износи **279.793.000,00 динара.**

1.5 Заштита културних и историјских вредности

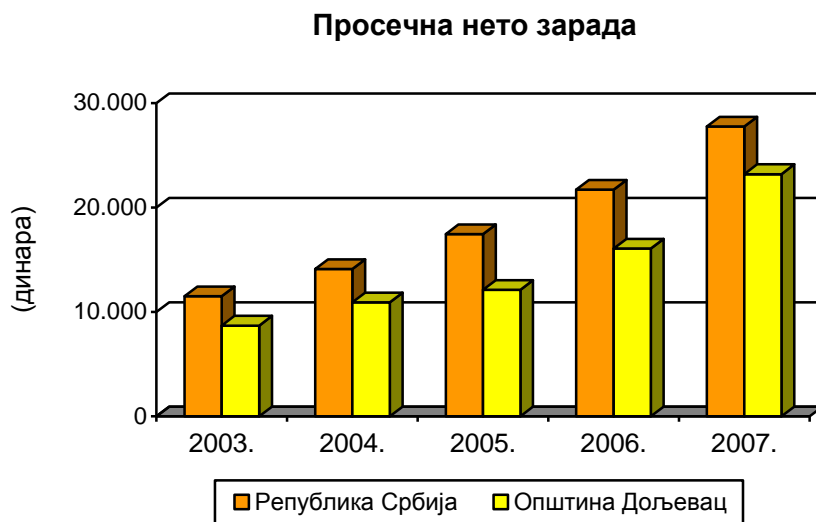
Слично као и у свим другим општинама Републике Србије у области заштите културних и историјских вредности, уочљиви су бројни проблеми настали због запуштености (на пример, запуштена инфраструктура, застарели тип менаџмента и пословања, застарела подела управне администрације и партијски мотивисан избор управних одбора установа за заштиту културних добара) и недостатка средстава. Решење ових проблема, неопходан је услов за било какав напредак у овој области, а огледа се у напору да се оптимализују постојећи капацитети, запуштени током прошлих година, и да се одговори на изазове садашњости и будућности већом ефективношћу и ефикасношћу у свим расположивим секторима пословања. Слична је ситуација и са фолклорним вредностима, за чије се очување залаже локална заједница. Али осим секције у Малошишту, где некако функционише фолклорна група најмлађих чланова, лоша финансијска ситуација, онемогућава развој ове, за овај крај и Србију, веома битне категорије очувања културне баштине и националне историје, познате у целом свету.

2. Индикатори

На основу развијених индикатора за општину Дољевац, у домену економског развоја, становништва образовања и квалитета живота, као и стања животне средине, могу се донети значајни закључци и могућности које следе из истих.¹

2.1. Економски развој

У 2005. години просечна зарада у Општини је износила 69,51 % републичког просека, у 2006. год. 74 %, а у 2007. години 83,56 %. Анализом доњег графикана примећује се да просечна нето зарада у општини Дољевац после успоренијег раста до 2005. године, расте брже него просек Републике Србије, имајући тенденцију да га достигне.



Разлози за тај раст су пре свега у структури привредних субјеката, где се највећи део њих бави грађевинарством и експлоатацијом минералних сировина, шљунком и песком, а ова делатност је у

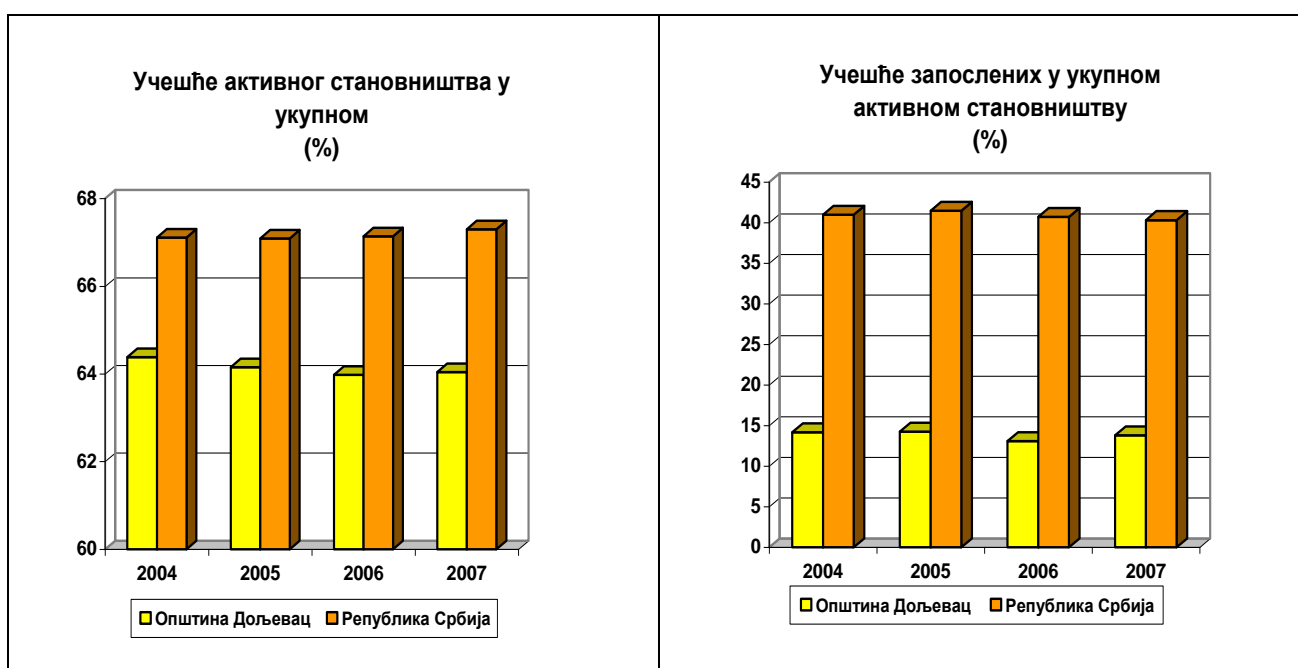
¹ Приказ свих индикатора дат је у Анексу 1.

периоду од 2005. до данас једна од најпрофитабилнијих, а други разлог је повећање броја запослених и раст зарада у јавном сектору.

На основу података из пописа 1991 и 2002 године може се закључити да:

- Број становника на подручју општине Дољевац из године у годину има тенденцију пада. У периоду између 2 пописа број становника је опао за 1.101. Та тенденција се и даље наставља и процена је да је број становника општине у 2007. години испод 19.000.
- Број активног становништва опада, јер због негативних миграционих кретања, становништво Општине стари.
- Учешће активног становништва у укупном становништву је 38,42 %, док је просек Републике 45,32 % .

Што се тиче учешћа запослених у укупном активном становништву, видимо да у општини Дољевац овај показатељ јако пада са 85,31 % у 1991. год. на 69,61 % у 2002. год.



Локацијски коефицијент показује промену у запослености по појединим делатностима. Посебно су велике осцилације у области пољопривреде где се бележи нагли пораст запослености – пре свега због затварања већег броја предузећа, па се пољопривреда појавила као алтернатива, док трговина која је била изузетно заступљена у 2003. год. доживљава велики пад. Посебно је занимљив пад у области вађења руда и камена. Међутим, то је сегмент који је приватизован, па је извршена рационализација запослених. Прерађивачка индустрија је релативно слабо заступљена и треба је промовисати. Према расположивим подацима Општина је посебно специјализована за:

- пољопривреду и
- саобраћај, складиштење и везе

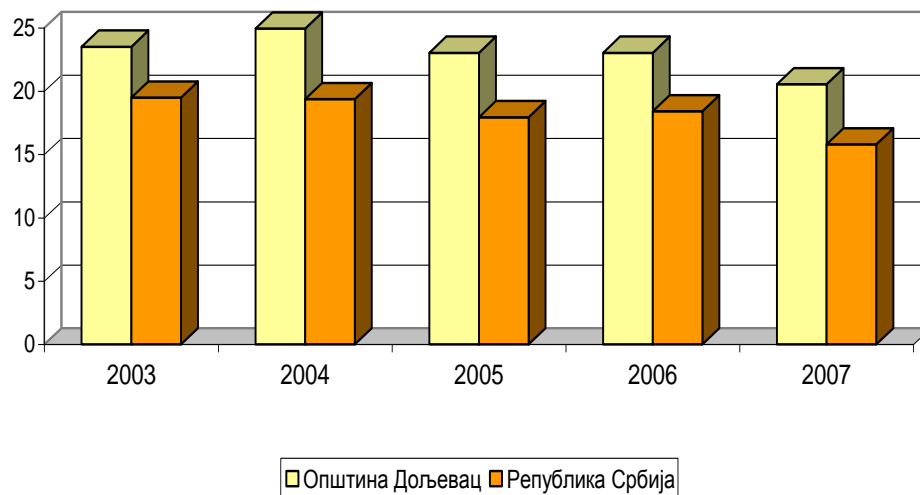
С друге стране, подаци о незапослености показују да се ситуација скоро ништа није мењала од 2003. до 2006. године. Једини већи пад незапослености је регистрован 2007. године и тада је учешће незапослених у активном становништву општине Дољевац износило 20,56%

Год.	Укупно активно становништво		Незапослено становништво		Учешће незапослених у укупном активном становништву (%)		Незапослен и на 1.000 стан.	Први пут траже запослење Општина		Без квалификација Општина	
	Опш.	РС	Опш.	РС	Опш.	РС		Опш.	Број	%	Број
2003.	11.883	4.846.174	2.795	944.939	23,52	19,50	144	2.128	76,1	1.327	47,5
2004.	12.362	5.008.436	3.083	969.888	24,94	19,37	161	1.808	58,6	1.033	33,5
2005.	12.150	4.991.743	2.799	895.697	23,04	17,95	148	2.039	72,8	1.200	42,9
2006.	11.930	4.975.995	2.749	916.257	23,04	18,42	147	1.808	65,8	1.172	42,6
2007.	11.777	4.967.517	2.419	785.099	20,56	15,81	132	1.485	61,4	952	39,4

Задовољавајући је показатељ да број незапослених који немају квалификацију опада из године у годину, али и они даље чине највећу групу у оквиру незапослених радника.

Процент незапослених жена се креће око 50% што је сасвим прихватљив података

Учешће незапослених у укупном активном становништву (%)



Подаци показују да на 1.000 становника општине Дољевац има само 16,56 регистрованих привредних субјеката. Сам податак није обесхрабрујући, међутим када се погледа структура регистрованих привредних субјеката, онда је јасно да 77,46 % чине предузетници који су превасходно отворили своје радње због samozапосљавања, а да привредна друштва чине 22,54 %.

2.2. Становништво, образовање и квалитет живота

На основу података зашпажа се да се у Општини, између два пописа, број становника смањило за 5,21 %. Такође, удео радног континента у укупном становништву расте, што подразумева да расте просечна старост становништва. Међутим, по овим подацима општина Дољевац је и даље много испод републичког просека по овом показатељу, која има чак 67,12 % радни континент – што значи да је просечно становништво у Србији старије него у Дољевцу.

Опис	Укупно становништво	Мушко 15-64	Женско 15-64	Укупни радни контингент	Удео радног контингента у укупном становништву (%)
		од 15 до 64 година старости			
Општина Дољевац по попису 1991.	20.637	6.803	6.015	12.992	62,95
Општина Дољевац по попису 2002.	19.561	6.684	5.905	12.589	64,36
Република Србија по попису 2002.	7.498.001	2.494.719	2.538.086	5.032.805	67,12
Нишавски округ	381.757	127.226	126.485	253.711	66,46

Што се тиче образовне структуре становништва она је следећа:

Опис	Укупно	Становништво са			Учешће становништва са		
		средњом школом	вишом школом	високом школом	средњом школом (%)	вишом школом (%)	високом школом (%)
Република Србија	7.498.001	2.596.348	285.056	411.944	34,63	3,80	5,49
Нишавски округ	381.757	125.313	14.659	23.131	32,83	3,84	6,06
Општина Дољевац	19.561	5.975	331	170	30,54	1,69	0,87

На основу података о образовној структури запажа се да општина Дољевац има велики недостак образованог становништва и да је далеко испод просека и Нишавског округа и Републичког просека. Из тих разлога постоје дневне миграције образованог кадра из околних општина у Град Ниш, па тако и из општине Дољевац.

Остварење визије развоја општине, у великој мери, ако не и пресудно, зависи од развоја људских ресурса. Одржива и развијена привреда подразумева њену активну позицију и конкурентску способност у међународним размерама, што није могуће остварити без запослених који владају вештинама ускладеним са тржишним захтевима. Спроведене анкете и контакти са послодавцима показују да на подручју општине постоји проблем проналажења радника за поједине врсте занимања у производном и услужном сектору. Посебан проблем представља образовање одраслих, будући да се ради о кључном фактору за решавање проблема незапослености. Ради се о континуираним активностима у дугорочном периоду, а до 2013. године могуће је остварити значајан напредак у овој области.

У општини Дољевац у сектору образовања ради 145 упослених из области наставног кадра и 44 упослених из сектора ваннаставног кадра. Више од 60 % кадра, из локалне средине ове општине. На евиденцији Националне службе запошњавања налази се 20 особа из ове области који немау стално запослење.

Тренутно стање образовања у општини Дољевац

Опис	Предшколско образовање	Основно образовање	Средње образовање
САДАШЊЕ СТАЊЕ			
Број деце	Око 200 полазника	1660 ученика	250 ученика
Број група	14 група	89 одељења	8 одељења
Број учионица	14 учионица	67 учионица	8 учионица
Фискултурна сала	Нема салу за физичко	Две изграђене и једна у изградњи	Једна сала за физичко васпитање која припада основној школи
Кабинети	Нема кабинета	8 кабинета	1 кабинет
ПРОБЛЕМИ И ПОТРЕБЕ			
На постојећим објектима	Санација кровне конструкције у Дољевцу и Белотинцу. Санација просторија у Шарлинцу	Санација школе у Шарлинцу и Орљану санација физкултурне сале у Дољевцу, уводјење парног грејања у Белотинцу, формирање кабинета информатике у Пуковцу, Малошишту и Белотинцу	
Нови објекти	У Малошишту и Белотинцу за потребе формирања целодневних група треба уредити просторије у Домовима културе	Изградња физкултурне сале у Белотинцу Једино осморазредно одељење без физкултурне сале	За потребе формирања самосталне средње економске школе у Дољевцу требало би изградити посебан објекат са 12 учионица
Фискултурне сале		Завршетак градње физкултурна сала у Малошишту, У Пуковцу и Дољевцу физкултурне сале се требају проширити на ниво професионалних игралишта за мале спортове	

Кабинети		У свим школама на подручју општине Дољевац треба формирати потребне кабинете: за информатику, биологију, физику, хемију, за учење страних језика, специјализовану учионицу за историју и географију или садашње кабинете допунити новим и савременим материјалима и опремом јер је постојећа набављана пре скоро 30 година.	
Инвентар	У Малошишту и Белотинцу за потребе формирања целодневних група. Набавка инвентара и дидактичких средстава	Где има потребе набавити нове клупе и столове, табле и други учионични инвентар по нормативима за опрему школа	Где има потребе набавити нове клупе и столове, табле и други учионични инвентар по нормативима за опрему школа

Према последњим извештајима (подаци из априла 2009. год.) у Србији постоји 1.218.000 прикључака на широкопојасни Интернет. Процењено је да преко 2.000.000 људи у земљи има приступ Интернету. У Републици Србији 33,2 % домаћинстава поседује Интернет прикључак, што чини повећање од 6,9% у односу на 2007. годину, а 14,7% у односу на 2006. годину. Заступљеност Интернет прикључка највећа је у Београду (45,5%), следи Војводина (34%), па централна Србија (27,2%). Конкретних података о домаћинствима која имају прикључак Интернету у општини Дољевац, не постоје, али се процењује да прикључено 15 до 20% домаћинстава. Највећи допринос развоју у овој области дата је у последњих пар година, заменом аналогних –дигиталним централама, увођењем ISDN и ADSL интернета, затим бежичног, а од скоро и кабловског интернета и наравно значајан пад цена рачунарске опреме.

Разлике се могу уочити и када се упореди заступљеност рачунара у урбаном и руралном делу Србије: 47,5% наспрам 31,2%. И поред тога охрабрује податак да се овај јаз смањило у односу на 2007. годину. У прилог томе говоре и стопе раста заступљености рачунара у урбаном и руралном делу Србије. У урбаном делу стопа раста је 4,8%, док тај раст у руралном делу износи 9,6%.

2.3. Заштита животне средине

Општина Дољевац, заштити животне средине придаје значај тек оснивањем и опремањем ЈКП „Дољевац“ 1993. године. Овај процес још траје, јер ЈКП „Дољевац“, још увек није опремљен у тој мери да је у могућности да прикупи сав комунални отпад који се ствара на територији општине, што узрокује постојање још увек великог броја дивљих депонија на подручју целе општине. Дивље депоније, којих је лоцирано на више од 20 места углавном се налазе на ободима насеља, поред речних токова, а комунални отпад је најразличитијег састава. Ова врста отпада загађује земљиште, површинске и подземне воде, ваздух. Министарство заштите животне средине и просторног планирања је покренуло пројекат израде катастра дивљих депонија. У оквиру овог пројекта представници Факултета техничких наука из Новог Сада су у недавној посети лоцирали 28 дивљих депонија:

	Назив депоније	Површина у м ²	Запремина у м ³	Удаљеност од званичне депоније
1	21 Мај	600	600	8,4
2	Белотинац	1600	2400	5,3
3	Чапљинац 1	500	250	7,7
4	Чапљинац 2	400	200	7,7
5	Чечина 1	3800	1900	13,6
6	Чечина 2	200	600	13,6
7	Дољевац	400	200	12,4
8	Клисура 1	300	150	10,3
9	Клисура 2	500	250	10,3
10	Кочане	500	250	13,8
11	Малошиште 1	4300	4300	7,2
12	Малошиште 2	4400	8800	7,2
13	Малошиште 3	1300	2600	7,2
14	Малошиште 4	400	400	7,2
15	Мекиш	300	600	13,6
16	Орљане 1	1800	1800	11,1
17	Орљане 2	1400	700	11,1
18	Орљане 3	500	250	11,1
19	Пуковац 1	400	200	16,6
20	Пуковац 2	800	400	16,6
21	Пуковац 3	1300	650	16,6
22	Пуковац 4	1400	2100	16,6
23	Пуковац 5	2600	2600	16,6
24	Пуковац 6	2800	4200	16,6
25	Шаиновац	300	150	15,3
26	Шарлинац 1	4700	2350	15,2
27	Шарлинац 2	400	200	15,2
28	Шарлинац 3	100	100	15,2
УКУПНО:		03.80.00 ха	39.200 м³	

По броју дивљих депонија и количини депонованог отпада може се закључити стање одлагања отпада у општини. Стање се последњих година знатно оправило учествовањем у пројектима које је организовало Министарство заштите животне средине и просторног планирања и Национална служба за запошљавање, где је преко ЈКП „Дољевац“, на пет месеци ангажовано око 150 неупошљених у оквиру акције „Очистимо Србију“. У оквиру ове акције очишћено је десетак дивљих депонија и утицано на побољшање животног стандарда најугроженијих.

Побољшање прилика у области заштите животне средине у делу прикупљања, селекције, рециклирања, одвоза и трајног депоновања комуналног отпада очекује се изградњом санитарне регионалне депоније, за шта је општина Дољевац потписала споразум са градом Нишем, у мају 2009. године. Изградњом регионалне депоније, највероватније ће се комунални отпад прикупљати и третирати у организацији регионалног предузећа, које ће кадровски и технички бити много опремљеније од постојећег градског, односно општинских комуналних предузећа. Осим техничког опремања, неопходно је утицати и на опремање домаћинства, установа, предузећа и насеља судовима за селекцију отпада, а још је битније подизати свест грађана и школске деце, о значају селекције и рециклаже отпада.

Јавно комунално предузеће организовано одвози само 60 % отпада, на унапред утврђена места.

Планира се, и већ су спроведени преговори о будућој сарадњи и успостављању приватно јавног партнерства са Аустријским „Рогг Werner Weberом“, и постоје индиције о трајном решавању једног од највећих проблема ове општине. Катастар дивљих депонија представљен у табели, представља основ за решавање овог проблема са надлежним министарством у току наредне године.

Добра страна неразвијене индустријске производње је да индустријских загађења на територији ове општине, готово и нема. У општини Дољевац се не врши сепарација нити рециклажа отпада.

Количина отпада који завршава без икаквог управљања је тренутно 100%. У наредном периоду су планиране активности у овој области.

Проблем загађења животне средине додатно је повећан нерегулисаним прикупљањем, одводом и третманом отпадних вода. Систем канализације је у веома лошем стању, предвиђен је пројекат решавања комплетне канализационе мреже и колектора, чека се његово спровођење, а односи се на читав слив Јужне Мораве. Тиме би се спровео план прикупљања, канализације и третмана отпадних вода и решио један од горућих проблема проблема у овом делу Србије. Прикупљање, одвод и пречишћавање отпадних вода је још један од нерешених проблема на територији општине Дољевац, јер су канализационе мреже изграђене само у неколико насеља, а третман отпадних вода још увек не постоји. Највећа опасност по здравље људи и један од највећих узрочника бубрежних болести је лош квалитет воде за пиће, која се црпе из плитких бунара, а отпадне воде се смештају у водопрпусиве септичке јаме.

У циљу превазилажења овог проблема, општина Дољевац је помогла израду пројектне документације за изградњу канализационих мрежа у већини насеља, а приоритет је у наредном периоду дат највећим насељима – Малошишту – 3.000 и Белотинцу 1.350 становника (где се већ гради) и Пуковцу – више од 4.000 становника (где је обезбена пројектна документација и све неопходне дозволе). Ови пројекти су кандидовани за добијање средстава у оквиру НИП-а, у 2010., 2011. и 2012. години.

Реализација наведених пројеката је један од предуслова и унапређењу амбијента за привлачење инвестиција, развој МСПП и повећање упушљености. Планира се и испитивање услова за коришћење у много већем обиму извора обновљиве енергије, првенствено система ветрењачи, као и максимизирање употребе земног гаса као основног извора енергије у индустрији и домаћинству. Програм ЛЕДИБ са своје стране, пружа могућност да кроз свој пројекат, омогући огледно чишћење појединих депонија и рекултивисање загађеног земљишта, а такође и континуирану едукацију деце, као и осталог становништва из ове области. Мерења загађености животне средине на територији општине се врше повремено. Не постоје потпуни подаци о стању квалитета животне средине, пошто Општина Дољевац нема развијен систем праћења и контроле заштите животне средине.

2.4 Социјална и здравствена заштита

Одрживи развој локалне заједнице ослања се на обезбеђење високог нивоа квалитета услуга из области здравствене и социјалне заштите. Анализа стања у области социјалне заштите у овој општини указује на бројне проблеме присутне у животима великог броја становника. То се посебно односи на показатеље сиромаштва, а чији се узрочници могу тражити у високој незапослености, ниским просечним приходима домаћинстава, неадекватним условима живота (посебно код руралног становништва), релативно ниској просечној образовној структури становништва као и ограниченим могућностима локалне самоуправе да финансира активности развоја и унапређења социјалне заштите.

Активности Центра за социјални рад у Општини Дољевац, одвија се кроз низ активности, које имају за циљ, побољшање услова живота угрожених категорија лица и група на територији ове општине. Постоје једнократне новчане помоћи, и друга давања, али су неопходни бројни програми и пројекти инфраструктурне и едукативне садржине, како би се проблеми угрожених група санирали, дневним боравком, инклузијом, формирањем клубова, изградњом објеката за становање за избегла и интерно расељена лица и најугроженије категорије становништва, неопходном инфраструктуром за инвалидна лица и лица са хендикепом.

Према званичним подацима из 2002 год на територији Општине Дољевац живи 1049 Рома што чини 5,36% укупног становништва. Подаци Удружења Рома “РОМСКИ ЦЕНТАР ДОЉЕВАЦ” казују да их има између 1200 и 1300 а по попису из 1991 год у општини је било 4,15% што показује да је у нашој општини дошло до повећања Ромске популације за 29,16%. Они су насељени у 16 месних заједница. Услови у којима живе нешто су повољнији од њихових сународника широм Србије али су у сваком случају веома лоши. Ромске породице још увек живе у нехигијенским условима иако локална самоуправа улаже велике напоре да побољша њихово

стање. Просечна старост рома је 27,52 године, 31,74% ромског становништва чини популација до 18 година. Око 60% рома живи у лошим условима становања, а ромска деца се разболевају 3-10 пута чешће од неромске. Према подацима удружења 10% деце рађа се без стручне помоћи, 2 % је подхрањене деце. 10.5 % ромске деце су жртве насиља, 7.5 % деце пуши, а 4 % конзумира алкохол. Живе у нехигијенским условима и немају здраву пијаћу воду. Велики број деце напушта школу пре завршетка 8 разреда а највећи број (око 70%) после завршетка основног образовања јер у том добу почињу да привређују и да својим радом донекле попуњавају сиромашне кућне буџете. Женски део популације удаје се пре 18 године, а прву децу имају пре 16 године. Највећи број одраслог становништва ромске популације се бави сезонским пољопривредним пословима у насељима где живе, а један мали број обрађује земљиште под закупом. Око 3% ромског становништва ради у предузећима и има стално запослење док је пензионера око 6 %. Из овога се може закључити да само око 10 % рома има стална примања.

Стратешко планирање Дома здравља је процес на основу којег руководство планира будући развој Дома здравља Дољевац и заснива се на развијању поступака и механизма којима се стиже до пројектованог циља. Дугорочно, стратешко планирање, уз реално постављену визију и јасне смернице, омогућује правовремено реаговање на све промене, адекватно управљање ризицима, поставља добре системе праћења и оцењивања учинака, добро планирање стручног усавршавања и едукације запослених, изграђује мотивисаност запослених, постиже ефективнији систем комуникације на свим нивоима, међу запосленима, са корисницима и заједницом.

Стратешки план садржи пет стратешких циљева који би требало да се реализују до 2011. године.

То су:

1. Акредитовање Дома здравља
2. Унапређење квалитета процеса рада и процеса контроле квалитета рада
3. Унапређење превентивних програма, здравствене заштите вулнерабилних популационих група и палијативне неге
4. Подизање степена задовољства корисника
5. Подизање степена задовољства запослених

Дом здравља "Дољевац" је једина здравствена установа на територији општине Дољевац која обезбеђује здравствену заштиту за 19561 становника у 16 насељених места. Један број осигураника насеља (Међурово-СО НИШ), Батушинац (СО-Мерошина), Брестовац, Драшковац, Шарлинац, Кутлеш, Липовица (СО-ЛЕСКОВАЦ) обраћа се Дому здравља у Дољевцу за остваривање здравствене заштите јер им по месту рада (рада у Нишу) то и припада у овој здравственој установи. То повећава број услуга које пружа Дом здравља Дољевац, а повећава и материјалне трошкове, што додатно финансики оптерећује Дом здравља. Броја таквих осигураника је од 3000 – 4000 становника. Здравствену заштиту обезбеђује стручни медицински кадар - 79 здравствених радника обезбеђује здравствену заштиту и то 30 са високом стручном спремом и 49 са вишом и средњом стручном спремом, који су у радном односу на неодређено време, као и 21 немедицински радник. Старосна структура запослених у ДЗ је повољна. Постоји недостатак комуникационих вештина у свакодневном контакту са пацијентима, што је и најчешћи разлог приговора пацијената. Није било приговора од стране корисника који би указивали на нарушавање односа према појединим друштвеним групама. Запослени су све више заинтересовани за континуирану едукацију и све већи број различитих особа одлази на курсеве континуиране медицинске едукације, конгресе, секције и друге видове стручног усавршавања који се од ове године бодују за лиценцу. ДЗ има развијену дијагностичку службу и постоји релативно добра опремљеност ДЗ савременим апаратима. Дом здравља нема развијен информациони систем. Брз развој медицине и постоји захваљујући развоју технологије. Битно је сагледати какав је ниво опреме потребан за примарни ниво здравствене заштите, јер је комуникација са пацијентима и добар физикални преглед нешто што још увек није превазиђено.

Снага Дома здравља је у доброј репутацији, едукованом и високостручном кадру, искуству у лечењу, простору, старосној структури запослених, могућности пружања комплексне услуге, добра сарадња са клиничким центром у Нишу, сарадња са Министарством здравља, Републичком заводом за здравствено осигурање институтом за јавно здравље у Нишу, доброј опреми, добро развијеној специјалистичкој служби, великом броју и структури услуга, сопственим средствима као и у могућности пружања комерцијалних услуга.

Слабости су лоши међуљудски односи, недовољно добра комуникација са корисницима, сужен спектар услуга, сложена структура пацијената, велика потрошња у лабораторији.

Прилике које Дом здравља треба да искористи су учешће у разним пројектима Министарства здравља и другим пројектима, добра сарадња са локалном заједницом, нов систем финансирања-капитација и сарадња са медијима, повећан обим посла, увођење нових услуга, увођење нове опреме и технологија, побољшање квалитета услуга.

Претње о којима треба непрестано мислити су недостатак простора, немогућност набавке опреме због недостатка финансијских средстава, могућност одлива кадрова због великог оптерећења, могућност одлива пацијената ка приватним ординацијама, висок индекс старости становништва, али и капитација која може да има и позитивне и негативне утицаје на рад Дома. У том смислу потребно је предузети све мере да се минимизирају слабости и претње, а максимизирају снага и прилике.

3. Економски развој

3.1. Тренутна ситуација

Општина Дољевац спада у ред 40 најнеразвијенијих општина у Србији, а привредни развој овог подручја у периоду након Другог светског рата карактерише недовољна дефинисаност основних праваца развоја.

У привредној структури Општине, поред пољопривреде као водеће гране, заступљене су и друге делатности: индустрија, занатство, трговина, и слично. Њихов развој почиње већ у првим годинама после Другог светског рата, изградњом једног броја привредних објеката и оснивањем првих предузећа. Нека од њих су, из разних разлога, престала са радом, док један број и данас обавља своју делатност, али ваља истаћи да су сва на одређени начин и у своје време дала одређени допринос бржем привредном и друштвеном развоју средине.

3.1.1. Пољопривреда

По географско - климатским условима шира околина Дољевца је изразито пољопривредни крај тако да је пољопривреда основна привредна делатност у Општини.

На основу података из Статистичког годишњака 2008. године укупна коришћена пољопривредна површина у 2007. години износи **8.653 ха** са следећом структуром коришћења:

	Жито	Индустријско биље	Повртарство	Крмно биље	Воћњаци	Виногради	Ливаде и пашњаци
ха	5.252	2	1.332	509	277	464	586

Од 12.126 хектара укупне површине, под пољопривредним површинама се налази близу 9.300 ха, или 76,69 %, а њихову структуру чине оранице и баште са око 7.700 ха, воћњаци са близу 300 ха, виногради са око 500 ха, и ливаде са 200 ха, што значи да на обрадиве површине отпада око 8.700 ха, док је остатак од око 570 ха под пашњацима. Обрадиве површине су са око 98 % у приватном власништву.

2002. године регистровано је 2.907 становника којима је пољопривреда основна делатност, што представља 14,32 % од укупног броја становника. Према процени стручне службе општине Дољевац, пољопривредом се, као допунском делатношћу, бави још 45% становника, ради повећања прихода својих породица.

На плану уређења пољопривредног земљишта и стварању повољних услова за рационалнију обраду земље и интезивирање пољопривредне производње, у другој половини осамдесетих и почетком деведесетих година прошлог века, извршена је комасација земљишта на површини од 4.000 ха у катастарским општинама: Мекиш, Орљане, Шарлинац, Шаиновац, Пуковац, Дољевац и Чапљинац. Према програму комасације земљишта, који је донела Скупштина општине, комасација треба да се спроведе и у атарима осталих села на површини од 2.000 ха. Значај извршене комасације је, поред осталог, у томе што је посебна карактеристика земљишног фонда у Општини - уситњеног поседа и велики број парцела у целини и просечно по домаћинству, односно аграрна пренасељеност подручја. Ово се види из података да је пре комасације обрадива површина у Општини била подељена на 70.000 парцела чија је просечна величина 17 ари, просечан број парцела по једном домаћинству 13,43 ари, а просечна величина поседа по домаћинству 2,32 ха. На комасираном подручју површина парцела је повећана за око четири пута, а у том односу је смањен и просечан број парцела по домаћинству као и укупан број парцела.

Због повољних природних услова пољопривредна производња је разноврсна и у њој су заступљене све пољопривредне гране. У структури производње највише је заступљено гајење пшенице и кукуруза, под којима се налази око 5.700 ха ораничних површина.

Пшеница и кукуруз се гаје искључиво на приватним пољопривредним газдинствима и по подацима Републичког завода за статистику остварени приноси у 2007. години су:

	Просечан принос пшенице (у кг/ха)	Просечан принос кукуруза (у кг/ха)
Република Србија	3.060	3.037
Нишавски округ	1.883	1.210
Општина Дољевац	1.444	699

Значајно место у пољопривредној производњи заузима гајење поврћа, које се организује на око 1.400 ха земљишта и уз заступљеност свих повртарских култура. Једине две културе које Републички завод за статистику евидентира су пасуљ и кромпир.

	Пасуљ (кг/ха)	Кромпир (кг/ха)
Република Србија	947	9.134
Нишавски округ	546	6.080
Општина Дољевац	615	6.050

Последњих година приличан број произвођача се опредељује за тржишну производњу раног поврћа (у пластеницима), а традиционално је један број села са овог подручја, надалеко познат по производњи раних папричица, парадајза, бостана и још неких повртарских производа.

Републички завод за статистику води податке о приносима јабука, шљива и винове лозе.

	Јабуре (кг/1 стабло)	Шљиве (кг/1стабло)	Виногради (кг/1чокот)
Република Србија	16,3	16,2	1,1
Нишавски округ	11,6	8,9	0,8
Општина Дољевац	14,5	16,7	0,8

У воћарској производњи у општини Дољевац се постижу приноси бољи него што су просечни приноси у нишавском округу, чак су у производњи шљива изнад Републичког просека. Активним мерама би требало подстицати развој воћарске производње у овом крају.

У области сточарства највише се гаје свиње и говеда, као и живина. Некада добро заступљено гајење оваца је данас сведено на минимум. Значајан допринос на унапређењу сточарства и заштити стоке својим дугогодишњим радом даје Ветеринарска станица у Дољевцу, са пунктовима у неколико насеља, а од недавно су отворене и две приватне ветеринарске станице од стране дипломираних ветеринара са територије општине Дољевац.

Број стоке и живине у општини Дољевац дат је у наредној табели.

	УКУПНО									
	Коњи		Говеда		Овце		Свиње		Живина	
	1991.	2002.	1991.	2002.	1991.	2002.	1991.	2002.	1991.	2002.
Белотинац	66	55	88	57	102	57	766	409	2.750	2.094
Дољевац	1	1	18	12	16	11	325	210	3.349	1.998
Клисура	/	/	26	20	139	76	478	54	478	391
Кнежица	2	/	84	45	5	/	336	154	1.796	1.094
Кочане	3	4	71	35	26	11	530	402	4.281	3.015
Малошиште	2	/	27	103	317	397	1.241	741	7.822	5.782
Мекиш	18	15	175	100	177	82	531	359	2.919	2.041
Орљане	4	2	20	94	127	45	852	521	4.969	3.571
Перутина	/	/	66	40	120	55	133	52	846	646
Пуковац	19	8	337	230	211	173	1.648	760	10.603	6.257
Русна	/	/	135	78	135	53	327	216	1.930	2.008
Ђурлина	/	1	33	19	33	11	146	53	560	513
Чапљинац	10	2	191	113	22	/	613	421	2.370	2.167
Чечина	/	/	211	113	90	55	556	274	2.129	1.967
Шаиновац	3	3	12	61	52	2	408	221	2.260	1.853
Шарлинац	3	4	449	80	77	4	630	317	2.477	2.533
Општина:	131	95	2.138	1.200	1.546	1.032	9.180	5.164	51.531	37.930

Треба напоменути да се сточни фонд последњих година енормно смањено, тако да се 2002. године готово преполовио у односу на 1991. годину. То је последица економске кризе, нестабилности тржишта стоке као и осиромашеност пољопривреде у наведеном периоду.

Према најновијим подацима Републичког завода за статистику, узгој стоке у општини Дољевац је приказан посредством следеће табеле.

Подаци на дан 01.12.2007. године

	Број говеда на 100 ха пољопривредне површине	Број свиња на 100 ха пољопривредне површине	Број оваца на 100 ха пољопривредне површине
Република Србија	22	76	32
Нишавски округ	16	55	18
Општина Дољевац	14	66	8

3.1.2. Грађевинарство

У Дољевцу је у предходном периоду било више врло успешних друштвених и јавних грађевинских предузећа. Ова предузећа у оваквом облику више не постоје.

Најуспешнија предузећа у овој делатности баве се експлоатацијом и сепарацијом песка и шљунка, производњом бетона и транспортом својих производа и изводе радове углавном у области нискоградње. У овом делу тока Јужне Мораве постоје налазишта шљунка са најбољим гранулометријским и петрохемијским саставом, од кога се добија бетон највишег стандарда. Овом делатношћу баве се и два приватна предузећа: "Шило" д.о.о. из Белотинца и "Водоградња" д.о.о. из Пуковца и више предузетничких радњи.

Најуспешније предузеће у области грађевинарства на територији општине је ПП "Водоградња" из Пуковца. Основано је 1995. године. Захваљујући успешном пословању данас ово предузеће поседује најмодернију механизацију и опрему за извлачење и сепарацију шљунка као и савремену, компјутеризовану бетонску базу, као и камионе-, „миксере“ за транспорт и пумпање бетона. Највећи пословни успеси овог предузећа су: учешће у изградњи и реконструкцији аеродрома и Апелационог суда у Нишу, као и изградњи више капиталних пословних објеката у околини. Ово предузеће простире се на површини од око 4 ха, а последњих година изводи и радове у области нискоградње. Тренутно запошљава педесетак радника са тенденцијом да се тај број повећа.

3.1.3 Трговина

Значајно место у привреди Општине заузима трговина. Послератни развој трговинске делатности расте од малог броја малих и недовољно снабдевених продавница до савремених продавница, самопослуга, специјализованих радњи и стоваришта трговачком робом. Данас је на територији Општине регистровано 103 трговинских радњи које су сврстане у 4 групе:

- продавнице прехранбене робе
- продавнице непрехрамбене робе
- продавнице мешовите робе
- продавнице делова и механизације.

Носилац развоја трговине на простору општине је ПП "Дака" из Дољевца, смештено тик уз регионални пут Ниш-Прокупље на површини од око 1,5 ха, са великим пословним и магацинским простором. На овом простору смештена је велепродаја робе широке потрошње најразличитијих добављача, стовариште свих врста грађевинског материјала. У домену делатности ове успешне фирме спада и транспорт и шпедиција робе у земљи и иностранству. За обављање ове делатности ово предузеће поседује десетак нових камиона, шлепера и тегљача. Запошљава око 20 радника. Повољни саобраћајни положај Дољевца, Пуковца, Кочана, Белотинца и још неких насеља утицао је да је на овом подручју смештен и значајан број складишта, откупних станица, магацина, пословних јединица и трговинских кућа са стране, као и да постоји велико интересовање за нове инвестиције у овој области. Очекује се да ће трговина и у наредном периоду бити један од главних носилаца запошљавања у Општини.

3.1.4. Предузетништво

Са друштвено економским променама насталим после 1990. год. настају значајније промене у привредним кретањима на овом подручју које се манифестују у појави и развоју приватног предузетништва и мале привреде, што обимом појединих делатности, разноврсношћу и размештајем по насељима употпуњује привредну слику на територији општине данас. Највеће интересовање у овој области у протеклом периоду испољено је за трговинску делатност али и за производно занатство и услужне делатности.

Средином 2003. године на подручју општине регистровано је 274 субјекта у области приватног предузетништва и мале привреде, од чега 47 приватних предузећа и 227 радњи. Међу предузећима су 3 производно-трговинска и 44 искључиво трговинска. Структуру привредних радњи чини 105 занатских, 103 трговачких и 19 угоститељских радњи. Од великих предузећа треба истаћи следећа: "Мак интернационал" "Водоградња" из Пуковца, "Алекс-интернционал" из Кочана, "Дака" из Дољевца, "Димић" из Орљана, "Шило", "Интерфиш" из Белотинца.

Од познатих и успешнијих занатских радњи могу се истаћи "Универзал" и "Унијазанат" из Дољевца. На основу свега изнетог може се закључити да је мала привреда носилац привредног развоја општине и да се у будућности очекују још повољнији резултати, боље пословање и упошљавање већег броја радника у овом сектору. Успоравање процеса приватизације и развоја мале привреде може се очекивати једино као последица недостатка просторног простора и одговарајућих кадрова.

3.1.5. Туризам

Општина Дољевац има повољне услове за развој појединих видова туризма као што су излетнички, ловно-риболовни, културно-манifestациони и сеоски. Треба имати у виду да је ова подела релативна јер се различити облици туризма преплићу и међусобно допуњују.



Када је реч о излетничком туризму постоје могућности организовања излетничких тура ка старом археолошком налазишту, средњовековном граду Копријану смештеним на обронцима планине Селичевице као и посета цркви Светог Јована на Кумиги и посета "шупљем камену" који се налази недалеко од цркве и коме се од давнина преписују чудотворна и исцелитељска својства



Утврђење Курвинград

Утврђење Курвинград у Нишкој околини, до данашњих дана недовољно је испитан локалитет, изгледа насељен још у освиту историјског доба. Због транзитног и стратешког положаја над теснацем над којим се уздиже у доба римског царства насеље је било одбрамбена кула војног пута (виа милитарис). Значајна је војна тачка и у доба Византије под именом Комплос. У средњем веку обновљено је насеље, које је преостало из ранијег периода, и од тада носи назив Копријан. Копријан је погранични град деспотовине, више пута њиме ће завладати српски и турски моћници. Када је у последњем турском налету разорена Српска средњовековна држава, Копријан је до темеља разорен, становништво побијено и расељено и одведено као робље у Малу Азију. Тврђава је више пута коришћена као грађевински материјал за изградњу Нишке тврђаве. У двадесетом веку руине је разнело локално становништво и њиме градило своје куће.



Легенда или истина

О најстаријој прошлости града до данас су се одрзале само легенде, а малобројна истраживања засновала су се на средњовековној проблематици, тако да нема много материјалних доказа о томе како и када је град први пут настао и ко га је први основао. Све што данас поуздано унемо да кажемо, одиграло се од 1372. године до 1444. године.

Курвинград се налази 12 км јужно од Ниша, изнад истоимене клисуре, кроз коју протиче Јужна Морава. Са северо-источне стране Јужно Моравске клисуре, наспрам Курвинаграда на планини Селичевици уздиже се Комига, брдо високо око 270 м надморске висине. Теснац повезује Топличку, Јужно Моравску и Ниско-алексиначку котлину, и кроз њега саобраћа ауто пут од ушћа Велике Мораве до долине Вардара.



Верује се да вулгаран назив града потиче из времена у коме је извесна неморална дама из градског насеља, приликом опсаде неосвојивог утврђења, ноћу док су сви спавали навела стражу да отвори капије града или је сама то учинила. По другој легенди која се још живље одржала у свести народа град је припадао царици, а град се Курвин назвао отуд што је царица завела свештеника из цркве испод града. Да би се лакше сусретали наредила је да се разапне платно од града до цркве по коме је прелазила. У јулу 1933. године заиста је постојала црква под градом, припадала је моравском типу, сазидана од нетесаног камена. Курвинград има изузетно добар стратески положај. Са нешто нижом Комигом на другој страни он потпуно затвара уску клисуру Мораве, у којој данашњи пут, следећи античку трасу, и пруга Ниш-Врање прелазе Мораву и Топлицу двама мостовима међусобно удаљеним два километра. Цар Јустинијан I средином VI века у околини свог родног Ниша подигао је 32 нова и обновио 7 ранијих утврђења. У унутрашњости земље изградио је многобројне кастеле да би становништво имало где да се склони у случају варварских напада преко Дунава. Каже се да је обновљен кастел ад Херцулум и Цалис.

Наиссус је наставио да постоји као велики град под називом Ниш. У повељи (хрисуволји) Цара Василија II из 1020. год. Нишу припадају Мокро, Сврљиг, Топлица и Комплос. Веровање да се Комплос касније претопио у назив за данашње Прокупље и да је заправо реч о истом локалитету оспорена је када је пронађен документ о Сегединском миру из 1444. год. где се посебно помињу КОПЕРХАНУМ и Прокопијам. Комплос је морао бити на месту данашњег Курвиног града. Приметна је сличност у називима, а и цело то подручје богато је византиским налазима. Тако је у суседном селу Клисури пронађена византијска базилика и неколико гробова. Приликом копања темеља зграда често се наилази на рушевине мањих и већих грађевина, које су по материјалу и начињу зидања датиране из VI до VIII века наше ере. Комплос је морао бити вазан магистрални град који повезује долину Мораве са долином Вардара, саставни елемент мреже која је у прошло време постојала на овим просторима, важна војна тачка, која је штитила пут од пљачкаша и варварских упада. Каква је судбина задесила град у томе времену не зна се, али је са оправданим разлогом могао бити сматран за неосвојив. Важна одбрамбена моћ града почивала је у неприступачном планинском терну под којим се простирао прегледан видик на долину и реку, а чије залеђе је чувала још виша Селичевица.

Од досељавања Словена на ове просторе, од почетка владавине Стефана Немање ово област позната је под називом Дубочица. Да ли је Дубочица исто што и Дендра, која се помиње у

византиским изворима, остаје неразјашњено. Када је године 1933. у нишкој тврђави пронађен надвратни камен за град Копријан (данас чуван у нишком Народном Музеју), поставило се питање одакле је могао бити донет. Камен је лежао међу другим камењем, као неискоришћен грађевински материјал. Вероватно је да је овде пренет у некој од последњих турских најезди, пред пад деспотовине, и да је српски средњовековни Копријан доживео судбину већине других српских средњовековних градова, који су били разорени и употребљавани за изградњу турских војних логора.

Црква Св. Јована на Комиги била је, заједно са оном на црквишту под градом обредни храм града. Са западне стране град су чувале три куле, од којих су очуване она на југозападу и централна. Североисточне куле данас нема, али мора да је то била главна кула. Град је под коначну Турску власт пао 1451. год. заједно са Лесковачким поморавље, 70 година после пада Ниша. Град се више не помиње. Тек у турским дефтерима, у попису из 1498. год. помиње се село Курвинград са 40 домаћинстава. 1516. год. Име Корвин може бити отуд што се на турском сме двојако прочитати. Народ верује да Корвин потиче од назива Угарског краља Матије Корвина, што је оспорено јер нема научних доказа да је Угарска тада владала овим просторима. У Првом светском рату локалитет Курвинград искористила је Немачка команда и ту образовала свој одбрамбени фронт према српској војсци, која је у октобру 1918. год. незадрживо надирала на север. Немачки фронт није се одржао и упркос веома јаком положају само зато што је српска војска избила на врх Селичевике и нашла се иза леђа Немцима, који су тада у нереду напустили и цео Ниш без борбе.

Већ више година сељани из околних места и данас руше остатке ове тврђаве и камен у већим количинама користе за зидање својих зграда. Надлежној општини овај рушилачки рад је добро познат, но ништа се на предузима да би се спречио. Одлуком Републичког завода за заштиту споменика културе бр. 541/47 од 17. новембра 1947. год. овај историјски споменик има се сматрати општеномним добром и стављен је под државну заштиту заједно са непосредном околином.

Помињемо и **цркву Света Петке** у Ћурлини, као и стару **Византијску цркву** у Клисурси.

У области ловно-риболовног туризма општина Дољевац је у повољном положају јер ово подручје, од Дољевца ка Житорађи, као и дуж обала Јужне Мораве, обилује ретким врстама препелица, фазана и разне ситне дивљачи. На обронцима Селичевике могу се срести понекад и крупнија дивљач: срна, лисица, па чак и дивља свиња. Љубитељи риболова могу у Јужној Морави уловити и крупније примерке клена, мрене, скобаља, шарана па чак и сома.

Од културних манифестација туристи могу посетити: "Сусрете просветних радника ствараоца за децу" који се у Дољевцу организују од 1994. године и "Бостанијаду" у Мекишу која се одржава сваке године у другој половини месеца јула, Пуковачки вашар и пољопривредни сајам који се традиционално одржава 13. и 14. септембра.

Без обзира на повољне могућности за развој туризма у општини може се извести констатација да је туризам незаступљен на овим просторима. Ова констатација се јасно види по следећим подацима:

	Просечан број ноћена регистрованих туриста у 2007. години	
	Домаћи	Страни
Република Србија	3,6	2,1
Нишавски округ	4,9	1,4
Општина Дољевац	0,0	0,0

Узрока има више, а најважнији су: непостојање Општинске туристичке организације Дољевца, недостатак одговарајуће инфраструктуре и смештајних капацитета, комунална несређеност, неизграђена водоводна и канализациона мрежа и слично.

На територији општине регистровано је 19 угоститељских објеката. То су углавном мале угоститељске радње које углавном нису категорисане и које, сем локалног, немају неки посебан значај. Треба напоменути да на територији општине не постоји ниједан хотел или мотел. У

Дољевцу, Пуковцу и осталим насељима налазе се двадесетак кафића и дискотека са разноврсним забавним садржајима.

3.2 Институционална подршка развоју МСП и предузетнишва

Министарство економије и регионалног развоја – пружа нефинансијску и финансијску подршку малим и средњих предузећима и предузетништву преко свог сектора за подршку малим и средњим предузећима и предузетништву. 21. јуна 2003 године, Република Србија је потписала Европску Повељу о малим предузећима и обавезала се да ће радити у складу са начинима деловања која важе у Европској унији, узимајући у обзир потребе малих предузећа. Што се тиче финансијске помоћи Министарство економије и регионалног развоја нуди следеће могућности:

- субвенционисане кредите за привреду и грађане
- »start up« кредите за почетнике
 - за привредна друштва
 - за предузетничке радње
- кредити за подстицај и развој предузећа и предузетништва у најнеразвијенијим општинама
- кредити за ублажавање последица економске кризе
- кредити за подстицање искоришћења иновација
- субвенције НСЗ за самозапошљавање и запошљавање нових радника

Министарство економије и регионалног развоја такође подржава развој кластера и осталих начина привредног удруживања.

Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа и предузетништва основана је Законом о Агенцији за развој малих и средњих предузећа ("Службени гласник РС", бр. 65, од 23.11.2001. године). Агенција је основана са основним циљем да подржи (помогне, саветује и заштити) развој и интересе МСП сектора, што треба да допринесе уравнотежењу привредне структуре, динамизирању привредног развоја и оживљавању економских токова у земљи.

Регионални центар за развој малих и средњих предузећа и предузетнишва, д.о.о., НИШ је део Републичке мреже за подршку сектору МСПП. Ова институција пружа директне услуге МСПП сектору, и то у следећим областима: информисање, консалтинг, едукација промоција и др.

Фонд за развој Републике Србије - Циљ Фонда за развој Републике Србије је подстицање динамичног привредног раста, односно стварање привредне структуре прилагођене модерној, према свету отвореној тржишној привреди. Повољни кредити Фонда су значајан подстицај за привреду. Захваљујући добром одабору програма и бонитетним клијентима увећан је кредитни потенцијал, а Фонд је прерастао у финансијску институцију која своје програме финансира из сопствених извора - од наплате пласираних кредита, а свој углед гради сталним унапређењем рада, стручним и професионалним пружањем услуга. Своју развојну мисију Фонд за развој види у даљем јачању партнерства са онима због којих постоји - са привредом Србије.

СИЕПА - Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА) помаже српским предузећима да извезу своје производе и услуге и постану конкурентнија на страним тржиштима. Са друге стране, промовисањем могућности за улагања и пружањем помоћи страним инвеститорима да започну пословање у Србији, активно ради на отварању нових радних места, покретању домаће привреде, трансферу технологија и преношењу нових знања и вештина. Агенција успешно функционише као посебна организација Владе Републике Србије и све услуге које пружа су бесплатне.

Регионална привредна комора НИШ - Комора је интересна организација која одговорно штити дугорочне интересе чланова, а својим услугама омогућава значајну уштеду у коришћењу бизнис сервиса и информација. Коришћењем услуга коморе - пословних информација и саветодавних услуга уз коришћење модерних технологија - присуствовањем семинарима, презентацијама, скуповима најугледнијих менаџера пружа изванредне шансе за развој и унапређење пословања сектора МСПП. По старом Закону о коморама сваки привредник самим регистровањем (предузећа и предузетници) аутоматски је постајао члан Регионалне привредне коморе Ниш и

Привредне коморе Србије. У светлу најновијег Закона о изменама и допунама закона о коморама (2009) ово више неће важити.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – обезбеђује преко конкурса подстицајна средства за спровођење саветодавних послова у пољопривреди, финансирање одржавања локалних и регионалних изложби стоке, доделу подстицајних средстава за подршку развоју села кроз инвестирање у проширење и унапређење економских активности сеоског становништва.

Постоје и друге институције, углавном на републичком нивоу које директно или индиректно дају подршку сектору МСПП, али су од мањег значаја и на овом месту се неће детаљније разматрати.

ПОДАЦИ НАЦИОНАЛНЕ СЛУЖБЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ – ЕКСПОЗИТУРЕ У ДОЉЕВЦУ, О БРОЈУ ПРИЈАВЉЕНИХ – НЕЗАПОШЉЕНИХ, ПО СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ И ЗАНИМАЊИМА

СТРУЧНА СПРЕМА ОБЛАСТ	Степен стручне спреме								УКУПНО НЕЗАПОШЉЕНИХ
	ОШ	I	II	III	IV	V	VI	VII ₁	
УКУПНО	/	900	99	950	526	30	39	14	2.558
ГИМНАЗИЈА					21				
ЕКОНОМИЈА					69		13	2	
ПРАВО					11		4	1	
АДМИНИСТРАТИВНА			11	18	9				
ЧУВАРИ			1						
ВАТРОГАСЦИ			9	3	5				
МИЛИЦИОНЕР					1				
ЦАРИНИК						4			
МАШИНСТВО			27	387	69	19		2	
ГРАЂЕВИНСКА			4	22	11		1	1	
ГЕОДЕТСКА					3				
ЕЛ.ТЕХНИКА				48	84	1	5	1	
ТЕХНОЛОШКА									
ЗАШТИТА					3		1	1	
ТРГОВИНА			2	101	21	1			
ТУРИЗАМ					10				
УГОСТИТЕЉСКА				32	1				

ЗДРАВСТВО				1	65	1		1	
ПРИРОДНЕ НАУКЕ									
ТЕКСТИЛНА			24	96	34		2		
ПРЕХРАМБЕНА				14	23	2			
ПОЉОПРИВРЕДНА				20	25	3			
ВЕТЕРИНАРСКА					6				
ЈЕЗИЧКА									
ГУМАРСКА			1	12	4				
КОЖАРСКА				21	1				
ПЕКАРСКА				35					
МЕСАРСКА			2	26	1				
ФРИЗЕРИ			15	46	2				
ОБУЂАРИ			1	4					
ДРВНА (СТОЛАР)				17	1	1			
ХЕМИЈА				10	12			2	
ФИЗИКА					2				
БИОЛОГИЈА					6				
САОБРАЋАЈНА			2	28	16	2	1		
ОПТИЧАР				4					
ТАПЕТАР				6					
ТЕХ.ИСТРАЖ.МИНЕРА ЛНИХ СИРОВИНА					1				
ГРАФИЧАРИ					4	1			
МУЗИЧКА					5				
ВАСПИТАЧ							6		
НАСТАВНИК							1	3	
УКУПНО		900	99	950	526	30	39	14	
УКУПНО	999			1559					2558

Напомињемо да се подаци свакодневно ажурирају и да су променљиви

Активно укључивање младих у друштво. Млади су изузетно неактивни, мали проценат се укључује у решавање проблема који се тичу њих самих. Ипак, један број младих је укључен у неколико врста организација (НВО – невладине организације, политичке странке, спортске организације и неформалне групе). Питање активне партиципације младих може се разложити на три главна проблема: неповерење које влада у друштвеном и политичком систему према младима, неповерење младих према друштвеним и политичким институцијама и међусобно неповерење и недовољна сарадња организација младих и институција.

3.3. SWOT analiza

Снаге:	Слабости:
<ul style="list-style-type: none"> • Погољан географски положај Општине • Добри природни ресурси • Ресурси – минералних сировина шљунка, песка • Распољовиви људски ресурси • Погољан саобраћајни положај <ul style="list-style-type: none"> ○ Магистралне саобраћајнице - ауто пут, пруга, аеродром • Близина Ниша – потенцијалног тржишта пољопривредних производа • Припремљени урбанистички и просторни планови • Постојање планова за даља улагања и стварања привлачног инвестиционог амбијента • Постојање слободних локација за индустријске зоне • Делимично опремљене индустријске зоне • Традиција у пољопривреди и занатству • Сектор МСПП заинтересован за унапређење свога посла • Сектор МСПП поседују велику тржишну флексибилност • Сектор МСПП поседује технолошку флексибилност • Постојање земљорадничке задруге • Разумевање и оријентација локалне самоуправе на подршку локалном економском развоју • Решени власнички односи • Постојање стратегије локалног економског развоја 	<ul style="list-style-type: none"> • Низак ниво стручности радне снаге • Лоша електроенергетска ситуација • Недовољно развијена институционална инфраструктура за подршку МСПП • Непостојање послових инкубатора, канцеларије за ЛЕР • Непостојање организованог удруживања - кластера • Недовољна искоришћеност природних ресурса • Недовољна искоришћеност ИТ • Недовољан регионални маркетинг • Недостатак регионалних брендова • Ниска конкурентност производа и услуга • Проблеми са избором и применом нових технологија, развојем нових производа • Недовољна конкурентност у односу на многа велика домаћа или страна предузећа • Недовољна оријентација ка иностраним тржиштима • Високи трошкови пословања • Ниска продуктивност • Лоша контрола квалитета • Уситњеност пољопривредних газдинстава • Недостатак предузетничке културе и предузетничког духа

Шансе:	Претње:
<ul style="list-style-type: none"> • Искоришћење близине КОРИДОРА 10 • Фондови ЕУ • Домаћи фондови – НИП, Фонд за развој, Национална служба за запошљавање (МСПП у општини Дољевац као једној од 40 најнеразвијенијих имају посебне погодности у коришћењу свих наведених фондова) • Програми подршке развоју МСП – Владе Републике Србије • Интернационални програми (LEDIB, HELP, EXCHANGE 2, RSEDP 2, MISP, ...) • Развој подстицајних мера од стране локалне самоуправе намењен потенцијалним инвеститорима • Могућност да МСПП пружају логистичку подршку великим предузећим • Позитивна локална фискална политика 	<ul style="list-style-type: none"> • Конкуренција других региона са сличним потенцијалима • Лоша законска регулатива за започињање приватног бизниса • Честе промене услова пословања • Недостатак подстицајне развојне политике • Недостатак средстава за развојне пројекте • Недовољно ефикасан поступак заштите права по основу пословних трансакција судским путем, како би се обезбедило брзо, ефикасно и непристрасно решавање спорова • Подизање цене енергената и сигурност до бављача

4. Становништво, образовање и квалитет живота

4.1 Тренутно стање

Као што смо већ напред истакли, општина Дољевац има проблема са одливом становништва.

Седамдесетих и осамдесетих година прошлог века један број породица или појединих чланова породица у потрази за бољим условима живота привремено или трајно се иселило у иностранство, а највише у земље Западне Европе. Према попису из 2002. године такав статус је имало 318 породица и 184 појединих чланова породица са територије општине Дољевац. Треба истаћи да су ово породице које одређени део године проводе и у својим домовима на територији Општине.

Поред трајне миграције, општина Дољевац је, у послератном периоду, интересантна по развоју дневне миграције становништва. У почетку је овим видом миграције било обухваћено економски активно становништво које радним данима путује у Ниш на посао, а увече се враћа кући. Временом се она шири и на друге категорије становништва, тако да, последњих деценија, обухвата више хиљада производних и других радника, ученика, студената и сељака - тржишних произвођача.

Међутим, од почетка осамдесетих година прошлог века јача и дневна миграција у супротном смеру: Знатан број радника из просвете, здравства, производње и других делатности свакодневно путује из Ниша и других места у Дољевац и остала насеља у Општини.

Анализом старосне структуре становништва општине Дољевац може се закључити да су све старосне групе приближно једнако заступљене. Такође треба запазити смањење броја деце од 0 - 4 године што је последица опадања наталитета последњих година. Међутим, то је тренд готово свих средина у Србији па то не треба узимати као специфичну одлику дољевачке општине.

	Укупно	Деца предшколског узраста (испод 7 год.)	Деца школообавезног узраста (7-14 година)	Радни контингент	Становништво старо 65 и више година	Удео радног контингента у укупном (%)	Удео становништва старог 65 и више година у укупном
Република Србија	7.498.001	495.327	681.443	5.032.805	1.240.505	67.12	16.54
Нишавски округ	381.757	23.718	33.004	253.711	68.529	66.46	17.95
Општина Дољевац	19.561	1.364	1.870	12.589	3.663	64,36	18,73

Број жена у оквиру радног контингента износи 5.905.

Према попису из 2002. год. мушкарци су, у укупном броју становника, учествовали са 51,23% док жене учествују са 48,77%. Из овога проистиче да су разлике у полној структури становништва незнатне.

Просечна старост становништва Општине износи 41,2 године и то код мушкараца 40,3 а код жена 42,1 годину. Посматрано по насељима, најмању просечну старост становништва имају Дољевац 39,1 и Пуковац са 39,4 године, а највећу Перутина са 47,9 и Русна са 48,4 година.

4.1.1 Образовна структура становништва

На територији општине Дољевац највише има становника са завршеном средњом школом - 5.975, што чини 36,6% од укупног броја становника старијих од 15 година. (16.327) Може се констатовати и да је прилично велики број становника који су завршили само основну школу - 4.354 и они чине 26,67% од укупног броја становника старијих од 15 година, односно 22,26% од укупног становништва. Ово су углавном становници средњег и старијег животног доба као и припадници Рома који се ретко одлучују на даље школовање.

Број неписмених становника старијих од 10 година износи 1.409 или 8,05%. Од тога је више неписмених жена 1.206 или 14,08%, него мушкараца - 203 или 2,27%. Више и високо образовање има 501 становник или 2,47% од укупног броја становника (19.561).

Образовна структура становништва у односу на укупан број становника старијих од 15 година



4.1.2 Становништво према активности и делатности

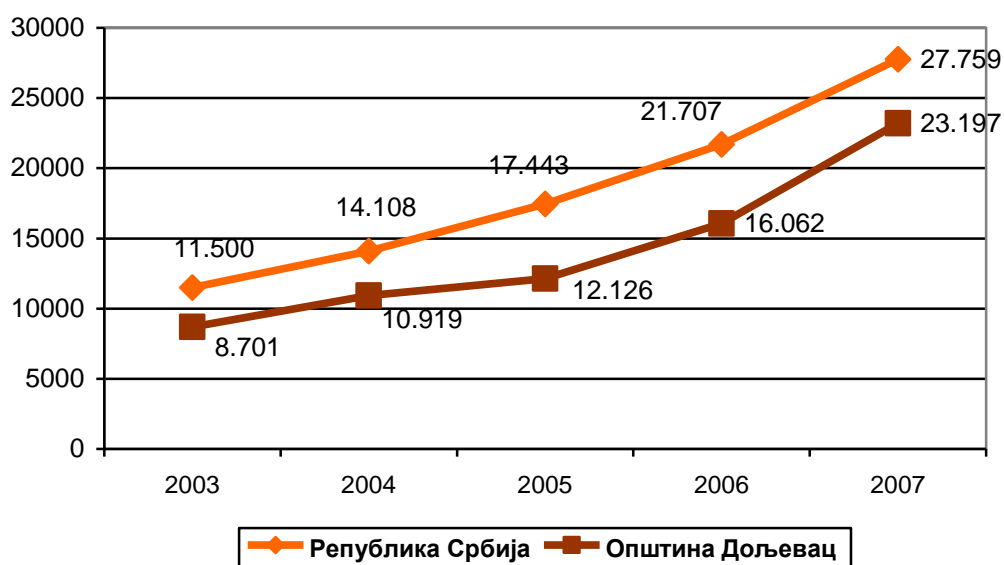
Подела становништва на активно и неактивно врши се према ушешћу у процесу рада и то је основна подела...

Може се закључити да је највише активног становништва, запошљених на територији општине Дољевац, у пољопривреди (54,28%), индустрији (13,01) и трговини (11,28%). Број активног становништва у осталим делатностима је занемарљив. Треба напоменути да је велики број радно способног становништва дољевачке општине запослен и у околним општинама, пре свега у Нишу и то у области индустрије. Међутим, након колапса великих индустријских гиганата као што су: Машинска и Електронска индустрија из Ниша, Фабрика пумпи "Јастребац" и сл, велики број радника остао је без посла и они су се углавном преоријентисали на пољопривредну производњу.

2002. године регистровано је 2.907 становника којима је пољопривреда основна делатност што представља 14,32% од укупног броја становника. Према процени стручне службе општине Дољевац, пољопривредом се, као допунском делатношћу, бави још 45% становника, ради повећања прихода својих породица.

Просечна нето зарада у општини Дољевац износи као што је приказано на следећем графикону:

Просечна нето зарада



Када се детаљније анализира горњи графикон примећуј есе да просечна нето зарада у општини Дољевац после пада у 2005. години расте брже него просек Републике Србије. У 2005. години просечна зарада у општини је износила 69,51% републичког просека, у 2006. 74%, а у 2007. години 83,56%

4.1.3 Комуналне услуге и инфраструктура

Друштвени и привредни развој Општине, крупне промене у економско-социјалној структури становништва и развоју насеља, развој школства, здравства и других друштвених делатности у протеклим деценијама прати и одговарајућа комунална изградња и формирање и развој савремених потреба грађана и насеља. Неке од тих делатности и услуга на овом подручју обављају више специјализованих организација и служби из Ниша, као што је случај са снабдевањем електричном енергијом, организацијом путничког саобраћаја, развојем и услугама у ПТТ саобраћају и других.

У области комуналних делатности послује и **Јавно комунално предузеће Дољевац**, основано 1993. год. које запошљава шездесет радника и има неопходну механизацију за одржавање локалних и некатегорисаних путева за нормално одвијање саобраћаја, уређење слободног простора и зелених површина, одржавање гробалја, одржавање уличне расвете у насељима, чишћење и одржавање улица и постојеће канализационе мреже, пружање комуналних услуга грађанима и обављање других послова у области јавне хигијене у Дољевцу и осталим насељима у Општини.

Највећи и најважнији инвестициони подухват у области комуналне инфраструктуре у општини, чији значај стоји у трајном обезбеђењу становништва здравом водом за пиће, а на чијој реализацији се ради више од три деценије, јесте изградња Међурегионалног водосистема "Брестовац-Бојник-Дољевац". Питања обезбеђења становништва овог подручја здравом пијаћом водом има и посебан значај због тога што је вода у овом крају неисправна за пиће, нема је у довољним количинама, а на основу стручних испитивања сматра се и могућим узрочником бубрежних болести које се на овом подручју јавља. Водосистем заједнички граде општине Дољевац и Бојник, а у финансирању, сем њих учествује и Република Србија са 50% средстава.

На систему су до сад изграђени сви објекти и изведени радови до подручја дољевачке општине и то: вишенаменска акумулација "Брестовац" на Пустој реци код Брестовца - СО Бојник, запремине око 9 милиона м³, са браном дужине 330 м и висине 30 м; постројење за пречишћавање воде у

Бојнику (фабрика воде); главни цевовод од акумулације до постројења у дужини од 11 км и главни цевовод од постројења за пречишћавање вода до главног резервоара у Кочану, односно до прикључне мреже на територији општине Дољевац, у дужини од 22 км. Полагањем последњих километара главног цевовода код Кочана, септембра 1997. године, практично су завршени сви радови на водосистему за довод воде на ово подручје.

Пред Скупштином општине Дољевац и њеним грађанима остало је да се уради још десетак километара дистрибутивног цевовода од 35 км, колика је његова укупна дужина, чиме би вода дошла до сваког насеља у Општини. Насеља која имају локалну водоводну мрежу изграђену ранијих година, у оквиру постојећих локалних водовода, моћи ће после тога да изврше прикључење, док у осталим насељима остаје изградња локалних мрежа, после чега би водосистем својим виталним значајем и вредношћу био у пуној и правној функцији. Тиме ће бити решен највећи комунални проблем који притиска становнике дољевачке општине - недостатак исправне воде за пиће.

Модернизација путне мреже извршена је у првој половини седамдесетих година прошлог века, захваљујући средствима месног самодоприноса у петогодишњем трајању. Тако је реконструисано и асфалтирано око 40 км локалних путева од којих, због значаја за нека насеља, треба истаћи путеве: Русна- Чечина - Клисура, магистрални пут Ниш - Лесковац у дужини од 11 км, Перутина - Ђурлина - Кнежица - Белотинац, дужине 8 км, Кумига - Орљане - Мекиш, дужине 4,6 км, Орљане - Шарлинац, 4 км и Малошиште - Чапљинац - Белотинац 6 км. Крајем седамдесетих година истог века, изграђен је и бетонски мост на Јужној Морави код Чечине и нови пут од Чечине до дољевачке петље, којим је мештанима Чечине и Русне скраћен пут до Дољевца и магистралних путева за 10 - 15 км. Године 1995. просечен је и асфалтиран пут од Шарлинца до Дољевца у дужини од 2 км, и такође скраћен пут овом селу до железнице и друма за неколико километара.

Општина Дољевац је последњих 10 година много инвестирала у путну инфраструктуру. Сва насељена места имају добру везу са административним центром.

На плану комуналног уређења насеља асфалтиране су и прометније улице у свим насељима, путеви који повезују поједине делове насеља, сеоска гробља са насељима и слично, а у Шаиновцу, Шарлинцу, Кнежици, а 2005. године и у Кочану, изграђени су мостови преко речних токова. Мрежа магистралних и локалних путева на територији Општине омогућује добро организован аутобуски саобраћај и добру повезаност са Нишом, у који свакодневно одлази и враћа се по неколико хиљада радника, ученика, студената и осталих људи са овог подручја. Главни превозник је Саобраћајно предузеће "Ниш - експрес" из Ниша.

Организацијом службе за пружање услуга у поштанско - телеграфско - телефонском саобраћају на овом подручју бави се ЈП ПТТ "Србија" из Ниша. За пружање бројних услуга у овој области постоје поште у Дољевцу, Пуковцу, Малошишту, Белотинцу, Чечини и истурени шалтер дољевачке поште у Орљану што бројем и распоредом задовољава потребе ових насељених места. Сва насеља у Општини су уључена у аутоматски телефонски саобраћај. Телефонске централе на овој територији располажу са укупно 4.822 прикључака колико има и телефонских корисника, а њихов број по рејонима је следећи: Дољевац 1.239, Белотинац 949, Малошиште 536, Пуковац 1.739 и Чечина 365. Општина Дољевац покривена је мрежама 063 и 064 мобилне телефоније захваљујући репетиторима смештеним на брду Кумига изнад Орљана

Изградња и реконструкција комуналне инфраструктуре један је од најбитнијих циљева који су препознати у оквиру овог приоритета. Водоснабдевање на подручју општине карактерише водоводна мрежа израђена од материјала који се у свету више не користе (азбестно-цементне цеви) и којој је истекао рок употребе, а резултат свега је здравствено неисправна вода за пиће, или повећани ризик њене здравствене неисправности, као и недовољна снабдевеност водом за пиће великог броја потрошача на сеоском, приградском и градском подручју. У циљу превазилажења ових недостатака у наредном петогодишњем периоду у плану је израда потребне пројектне документације и реализација пројеката наведених у акционом плану. Израдом Генералног пројекта и Претходне студије оправданости сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља општине Дољевац, постављена је основа решавања проблема одвођења и пречишћавања отпадних вода. Почетна фаза у решавању овог проблема представљаће израда пројектне документације и изградња Главног колектора фекалне канализације који ће отпадне воде усмеравати на локацију на ушћу Топлице у Јужну Мораву где се у даљој будућности планира изградња централног постројења за пречишћавање отпадних вода. То подразумева и израду документације за изградњу секундарних мрежа и колектора према том централном постројењу.

4.1.4 Електроенергетска инфраструктура

Постојећи капацитети електроенергетске инфраструктуре намећу перманентно усклађивање са захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница, чија изградња и реконструкција представља задатак наредног планског периода. Приоритет има изградња трафо станице 110/35/10 KW у близини Кочанске петље, која ће представљати основу за развој планиране индустријске зоне и побољшања у снабдевању електричном енергијом домаћинстава у највећим насељима не само на територији општине Дољевац.

4.1.5. Гасна инфраструктура

Што се тиче реализације пројекта гасовода, урађен је главни пројекат за примарни вод, а пројекти за секундарне водове су тренутно у фази израде. У наредних 5 година, које покрива овај стратешки план, планира се завршетак примарног вода. Гасификација је неопходна како због индустријске зоне тако и због смањења сезонског загађења ваздуха. Планира се да ће магистрални гасни цевовод бити урађен до 2013. године, а у каснијем периоду се планира даљи развод до крајњих корисника – индустрије и домаћинстава.

4.2 SWOT анализа

Снаге:	Слабости:
<ul style="list-style-type: none"> • Распољиви људски ресурси • Релативно добре могућности образовања: близина Нишког универзитета • Мрежа средњих стручних школа у Нишу добро развијена • Постојање воље локалне самоуправе за подршку унапређењу људских ресурса • Постоји сарадња са Националном службом за запошљавање • Јак, бројан и активан НВО сектор • Покренут пројекат изградње регионалне фабрике воде 	<ul style="list-style-type: none"> • Низак ниво стручности и образовања радне снаге • Недостатак информација и недовољна искоришћеност информационих технологија • Недостатак знања за успешно вођење бизниса • Недовољна свест о потреби перманентне едукације • Проблеми са избором и применом нових технологија и развојем нових производа • Помањкање менаџерских вештина, у изради бизнис планова, недостатак стручних знања о савременој производњи, маркетингу, извозу • Недостатак знања из области стандардизације • Предузетници често нису довољно припремљени да започну са пословањем и да сагледају кључне проблеме са којима ће се суочавати када започну сопствени бизнис. • Кратак век новоотворених пословних субјеката 3-5 године • Недостатак информација о могућностима пословања, пре свега када је реч о процени пословних изгледа, односно тестирању пословне идеје са аспекта тржишта • Недостатак предузетничке културе и предузетничког духа
Шансе:	Претње:
<ul style="list-style-type: none"> • Заинтересованост и спремност општинских власти за сарадњу и развој МСПа (боља комуникација, информисаност) • Активности интернационалних програма (LEDIB, HELP, EXCHANGE2, RSEDP2, 	<ul style="list-style-type: none"> • Низак природни прираштај • Одлив становништва у индустријске и административне центре • Економска нестабилност • Светска економска криза • Релативно честе промене законске регулативе

MISP,...) • Постојање подстицајних програма Владе Републике Србије • Подстицајне активности НСЗ	
---	--

5 Животна средина

5.1 Тренутно стање

Општина Дољевац, као и већина општина у Србији има бројне еколошке проблеме, али се питањима заштите животне средине бави тек у последњих неколико година. Општина Дољевац има неколико врло битних проблема из области заштите животне средине:

- квалитет пијаће воде – који покушава да реши изградњом међурегионалног водосистема "Брестовац-Бојник-Дољевац"
- загађење корита реке чврстим отпадом
- велики број дивљих депонија
- недовољно развијена свест људи у погледу односа према животној средини
- организовано прикупљање и одвожење смећа

Надекватно поступање са отпадом представља један од највећих еколошких проблема како у Србији, тако и у највећем броју општина. Проблем управљања комуналним отпадом није новијег датума, али се у већини општина у Србији, па и у општини Дољевац, може везати за период повећане урбанизације. У урбаном развоју, месне заједнице Општине (укупно 16) имају мноштво комуналних проблема од којих је највећи одлагање чврстог отпада, како на извору, тако и на депонији. Иако постоји уговор о одвожењу смећа на нишку градску депонију, која се делом налази и на територији општине Дољевац, ЈКП Дољевац није било у могућности да одговори на потребе грађана услед слабе опремљености и недостатка посуда за прикупљање и селектовање отпада. Услуге одвожења чврстог отпада је до сада користио мали број грађана, што је било недовољно да се реше проблеми отпада, а тиме се и утицало на стварање већег броја дивљих депонија, које су посебну ружну слику имале у центрима села, на пијачним просторима, у коритима река итд. Овим великим проблемом су били погођени сви грађани општине Дољевац.

Проблем са отпадом је делимично решен преко пројекта реализованог у сарадњи са *CHF International*. Поред техничке и стручне помоћи општина Дољевац је имала и конкретну финансијску помоћ у смислу куповине 86 контејнера запремине 1,1 м³, који су равномерно распоређени по свим месним заједницама на територији Општине.

Реализацију пројекта одлагања чврстог отпада и одвожења на депонију водила је општина Дољевац на челу са радном групом за спровођење пројекта, која је имала задатак да процес реализације пројекта доведе до краја, док процес примене овог пројекта водило је и води Јавно комунално предузеће Дољевац, које је задужено за одрживост Пројекта. То значи да је за одржавање контејнера и простора око њих, као и камиона утоваривача контејнера, у примени и даљој имплементацији пројекта задужено Јавно комунално предузеће Дољевац, које је стручно, кадровски и технички опремљено за одржавање како камиона, тако и контејнера. Током реализације, а касније и током примене овог пројекта није било неочекиваних проблема.

Овај пројекат решавања одлагања комуналног отпада и модернизација комуналних услуга осавремењивањем возног парка ЈКП-а Дољевац, утицао је на доношење кључне Одлуке Скупштине општине Дољевац у погледу заштите животне средине и управљања комуналним отпадом, где је свако домаћинство на територији Општине дужно да склопи уговор са ЈКП Дољевац о одвожењу смећа, чиме ће се и убудуће све више утицати на побољшање услова живота људи на овим просторима и заштите животне средине. Утицај примене пројекта је скоро на све

кориснике услуга на целој територији општине Дољевац имао позитиван ефекат, јер је највећи број људи који живе на овим просторима са одушевљењем прихватио нови начин уређења управљања комуналним отпадом, чиме је омогућено да се област заштите животне средине већ једном почне уређивати по европским стандардима.

Такође, један од проблема општине Дољевац је непостојање МСП и предузетника у области управљања отпадом и рециклажом. На територији Општине не постоји ни један привредни субјект који је регистрован за ове делатности

Још један од наслеђених проблема у области заштите животне средине јесте раније неконтролисана експлоатација минералних сировина шљунка и песка. У овој области се мора још додатно радити на контроли и праћењу утицаја ове делатности на околину, пре свега на квалитет земљишта.

Исто тако, један од проблема општине Дољевац је непостојање мерних станица за континуирано праћење степена загађења воде, ваздуха и земљишта.

Животињски свет

Слика о стању животињског света у протеклој деценији уклапа се у општу слику друштва непосредно пре транзиције и у транзицији. Са једне стране су слабо развијене невладине организације које се баве еколошким проблемима, а са друге стране изостанак заинтересованости институционалних носилаца из јавног сектора за очувањем животињског света. Ово је последица ниске еколошке и грађанске свести ловаца, риболоваца и људи који су у најближем контакту са природом, што Србији представља огроман проблем, али срећом није тако заступљен у Општини Дољевац. Велики проблем, представља и употреба великих количина хемијских средстава у пољопривреди. Многи пестициди забрањени у ЕУ и свету, код нас се и даље користе што доводи до великих и дуготрајних загађења земљишта, али и површинских и подземних вода. То директно утиче на животињски свет, а такође и на бројне биљне врсте. Ловни туризам представља потенцијал ове општине, пошто већ постоје регистрована правна лица која се већ дуже баве овим послом. Међутим, то су још увек скромни кораци, неорганизовани и без неког већег ефекта на економију Општине Дољевац.

5.2 SWOT анализа

Снаге:	Слабости:
<ul style="list-style-type: none"> • Велика богатства минералним сировинама • Релативно низак ниво загађености земљишта • Велики потенцијали за коришћење обновљиве енергије – пољопривредни отпад, биомаса, биогаз, соларна енергија • Пројекат реализације регионалног водовода • Погодно тло и климатски услови за производњу здраве хране • Организовано прикупљање и одвожење смећа • Постојање ЈКП 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање МСП и предузетника у који се баве прикупљањем и рециклажом отпада • Недовољна информисаност становништва о питањима заштите животне средине • Низак ниво стручности у области заштите животне средине • Недостатак мерних станица за праћење квалитета воде, ваздуха земљишта • Недостатак регионалних иницијатива у области заштите животне средине • Недостатак водоводне и канализационе мреже • Неадекватно санирање отпадних вода и чврстог отпада • Бесправна градња • Недостатак катастра о постојећим природним ресурсима

Шансе:	Претње:
<ul style="list-style-type: none"> • Доношење пакета Закона из области заштите животне средине • Заинтересованост страних инвеститора за улагање у екологију • Повећање интеррегионалне сарадње (Македонија, Бугарска), трансфер технологије, знања, добрих пракси • Ефикасно искоришћење свих стимулативних мера у области екологије републичких министарстава • Близина границе Европске Уније • Увођење ЕУ стандарда • Постојање домаћих фондова за обезбеђивање средстава 	<ul style="list-style-type: none"> • Политичка и макроекономска нестабилност у Србији • Недовољан ниво економског развоја друштва • Елементарне непогоде • Инсталирање «прљавих» технологија • Недовршетак законске трансформације и доношење свих системских закона (трансформација ЈП, власништво локалне самоуправе, секторски Закони, итд.) • Непостојање субвенције државе • Инвестиције за улагању опрему су скупе

6 Дефинисање стратегије

Са становишта природних услова, општина Дољевац има широке могућности развоја. Налази се у непосредној близини великог индустријског центра, има широко пољопривредно залеђе, бројну радну снагу и изванредне могућности за развој прехранбене индустрије и терцијалних делатности. Пољопривреда Општине, поред обиља радне снаге, располаже и значајним земљишним и солидним сточним фондом.

Но, и поред тога што је већина предуслова за реализацију динамичног и стабилног привредног развоја евидентна, темпо развоја Општине је у досадашњем периоду био релативно низак, са извесним елементима стагнација.

Компаративне предности дољевачке општине су бројне, али је потребно издвојити неколико кључних:

Географске предности, које подразумевају чињеницу да се наша општина налази на врло значајној саобраћајници Београд – Скопље – Солун и на тремеђи општина Ниш – Лесковац – Прокупље. Ова значајна предност отвара знатне могућности за развој привреде и економије. У Дољевачкој општини, која је раскрсница значајних путева, могућа је изградња робно дистрибутивног центра, као и формирање бесцаринске зоне...

Све то јесте добар показатељ оптимизма и вере људи са овог подручја у убрзани развој општине Дољевац, који ће јој омогућити, после вишедеценијског таворења, излазак из групе неразвијених и заосталих општина Србија.

Општинска управа општине Дољевац има амбицију да покрене процес оживљавања привреде, управо користећи бројне природне, географске и културно историјске могућности, тако да је отворена за комуникацију у том правцу.

Што се тиче улагања у развој овог подручја, посебна је повољност што не постоје проблеми око власничких односа потенцијалних локација које би могле бити занимљиве за улагање и покретање бизниса.

Комуникација са општинском управом је лако остварива у сваком смислу.

6.1. Изјава о визији одрживог развоја Општине Дољевац:

“Општина Дољевац је 2013 године, општина која је успела да изађе из круга најнеразвијенијих општина, општина са адекватном инфраструктуром, већом ефикасношћу и продуктивношћу, богатија образованим људима, са очуваном животном средином, историјским и културним наслеђем, локална самоуправа у којој постоји партнерство јавног, приватног и цивилног сектора и која пружа једнаке могућности за све грађане и има позитиван тренд у погледу смањења незапослености и повећања привредних капацитета “

6.2. Дефинисање приоритета, мера и циљева

Приоритет 1 : СТВАРАЊЕ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛОВНЕ КЛИМЕ

Мере	Циљев	Програми	Индикатори
РАЗВОЈ ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ПОДРШКЕ	Унапређење административних капацитета општине за подршку МСП и предузетништву	Едукације запослених радника локалне самоуправе и јавних предузећа	
		Општина као сервис пословном сектору	
		Организовано управљање имовином РС на територији општине	
	Развој партнерства између јавног, профитног и НВО сектора	Јачање удружења и кластеризација	
Коришћење капацитета НВО сектора за развојне пројекте из области МСП			
		Олакшан приступ пословним информацијама	
УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ИНФРАСТРУКТУРЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ	Унапређење рада општинске администрације у области инфраструктуре	Развој просторне и планске документације за општину	
		Израда пројектне документације на основу планске документације	
		Увођење ИТ у област управљања инфраструктуром и комуналним услугама	
	Реализација инфраструктурних пројеката	Инфраструктурно опремање индустријске зоне	
<u>формирање индустријске зоне предвиђање нових локација за greenfield инвестиције</u>			
		Развој планске документације у складу са друштвеним, економским и еколошким стандардима уз поштовање регулативе и кроз интензивирање сарадње између свих субјеката на локалном и националном нивоу	

		<p>Одржавање постојеће и Изградња нове економске, социјалне инфраструктуре и инфраструктуре у служби очувања и заштите животне средине</p> <p>Регионална депонија и трансфер станица за прераду чврстог отпада</p> <p>Израда локалног плана управљања отпадом</p> <p>Реконструкција система јавне расвете</p> <p>Остали инфраструктурни пројекти</p>	
--	--	--	--

Општина Дољевац жели да постане развијена општина стварањем препознатљивог имиџа и повољног пословног амбијента, где инвеститори долазе да остану, а постојећи привредници шире свој бизнис. Како би остварила овај циљ потребно је да настави улагања у инфраструктуру и да локална самоуправа интензивира подршку великим, малим и средњим предузећима. Иако општина убрзано мења однос јавног према приватном и НВО сектору компликоване и нејасне процедуре су и даље камен спотицања за многе бизнисе. Такав циљ Општина Дољевац, у наредном периоду, спроводиће поштовањем свих принципа одрживог развоја, и променом курса понашања и досадашњег поступања са елементима који подржавају одрживи развој. Једино на тај начин, Општина Дољевац, може гарантовати сигурнију будућност, генерацијама које долазе, и треба да живе, привређују и стварају материјална и друга добра за нове генерације. Уз много труда, едукација, оспособљавања кадрова, превентивним и репресивним мерама, може се кренути у реализацију овог циља, али је овде заиста потребна и много већа помоћ шире друштвене заједнице, а нарочито од земаља које су ове области одвано регулисале, и примену принципа одрживог развоја, довеле до савршенства. Такви примери су идеална подлога за промену свести наших грађана, и полазна тачка за примену примера добре праксе.

Приоритет 2 : ПОДИЗАЊЕ КАПАЦИТЕТА ЛОКАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ

<i>Мере</i>	<i>Циљеви</i>	<i>Програми</i>	<i>Индикатори</i>
УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА МСП И ПРЕДУЗЕТНИКА	Промовисање и боље искориштење индустријских и прерађивачких потенцијала	Боље искориштење постојећих индустријских потенцијала	
		Промовисање индустријских потенцијала	

	<p>Повећање износа инвестиција по глави становника</p>	<p>Успостављање повољног пословног окружења за инвестиције</p> <p>Промотивне активности у циљу привлачења инвестиција</p>	
	<p>Повећање промета постојећих МСП и предузетника</p>	<p>Подизање капацитета постојећих МСП и предузетника</p> <p>Маркетиншка подршка постојећим МСП и предузетницима</p> <p>Иновативни приступ у развоју сектора МСПП и генерално подстицање иновативних активности</p> <p>Кофинансирање обуке за почетак и развој пословања и пружања консалтинг услуга предузетницима и сектору МСПП</p>	
<p>УНАПРЕДЈЕЊЕ ЉУДСКИХ РЕСУРСА</p>	<p>Унапређење образовања на територији општине Дољевац</p>	<p>Дефинисање нових програма образовања</p> <p>Унапређење материјалних ресурса у области образовања</p> <p>Успостављање система ефикасног управљања инфраструктуром кроз унапређење рада локалне администрације</p> <p>Израда савремених наставних програма усклађивањем образовања са захтевима и потребама локалног привредног развоја</p> <p>Модернизација постојећих и увођење нових образовних профила за потребе локалног привредног развоја</p> <p>Подизање нивоа организације и системски приступ аматерском и школском спорту са основним циљем да обухвати што већи број ученика школа квалитетним програмом</p> <p>Стручно усавршавање наставника у складу са развојем савремених</p>	

		<p>технологија</p> <hr/> <p>Интезивна изградња и санација школских објеката и сала за физичко вежбање</p> <hr/> <p>Стимулација привредних субјеката за сарадњу са школама нарочито у области практичне наставе</p> <hr/> <p>Отварање канцеларија за младе</p>	
	Смањење одлива стручних кадрова из општине Дољевац	<p>Константно унапређење квалификација и способности локалне радне снаге</p> <hr/> <p>Подршка развоју предузетништва</p> <hr/> <p>Решавање стамбеног питања за младе стручњаке</p> <hr/> <p>Стварање функционалног одбора Скупштине општине за младе и израда стратегије за младе</p>	
	Унапређење пољопривреде и прерађивачке производње	<p>Израда студије управљања отпадом на територији општине са посебним фокусом на онемогућење загађења пољопривредног земљишта и у каналима за одводњавање и наводњавање</p> <hr/> <p>Увођење редовне контроле плодности обрадивог пољопривредног земљишта</p>	
	Социјална заштита	<p>Побољшање информисаности социјално угрожених лица о могућностима пријављивања на програме социјалне заштите и обезбеђење довољне финансијске помоћи социјално угроженим категоријама становништва</p> <hr/> <p>Развој програма за укључивање Рома у систем здравствене и социјалне заштите, путем њихове регистрације и обезбеђивања</p>	

		одговарајуће документације	
	Здравствена заштита	Праћење, анализа и дистрибуција информација о здравственом стању становништва и промовисање здравих стилова живота - едукација становништва кроз програме усмерене на прихватање здравих стилова живота и смањење фактора ризика - пушење, неадекватна исхрана, недовољна физичка активност, стрес, насилно понашање и др.).	
	Културна добра	Развој стабилне и функционалне инфраструктуре у установама културе	
	Природна добра	<p>Едукација становништва о потреби рационалније потрошње воде за пиће и електричне енергије путем медијске кампање, јавних трибина и округлих столова</p> <hr/> <p>Увођење Зеленог Телефона, са циљем да спречи паркирање на зеленим површинама, непрописно одлагање смећа и сваки примећени облик загађења животне средине</p> <hr/> <p>Набавка контејнера за сортирање отпада из домаћинства</p>	

Приоритет 3 : ПОДРШКА РАЗВОЈУ У РУРАЛНИМ СРЕДИНАМА

<i>Мере</i>	<i>Циљеви</i>	<i>Програми</i>	<i>Индикатори</i>
ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ	Унапређење рада општинске администрације у	Израда стратешких докумената	
		Израда студија и анализа	

РЕСУРСА У СКЛАДУ СА ПРИНЦИПИМА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА	области заштите животне средине	Активности општинске администрације на увођењу система мониторинга воде, ваздуха, буке и земљишта	
	Повећан број грађана укључених у пројекте заштите животне средине	Организација промотивних активности и манифестација	
		Унапређење еколошког образовања деце и одраслих	
		Промовисање укључења еколошких активности у пословање МСПп Едукација становништва и стимулисање развоја капацитета за производњу биодизела, био-етанола и био-брикета	
УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ	Унапређење институционалне подршке пољопривреди	Ревизија стратегије развоја пољопривреде	
		Едукација пољопривредника	
		Стварање услова за повећења броја површина под органском производњом	
		Повећање ефикасности, унапређење и диверзификација пољопривредне производње	
	Унапређење аграрне инфраструктуре и система одбране у ванредним ситуацијама	Развој аграрне инфраструктуре	
		Развој система одбране у ванредним ситуацијама - обука	
ДИВЕРЗИФИКАЦИЈА РУРАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ	Унапређење туристичке понуде општине	Институционална подршка развоју туризма	
		План развоја туризма са акцентом на транзитни туризам	
		Побољшање нивоа туристичких услуга	
	Развој МСП и предузетништва специфичних за руралне средине	Подршка развоју МСПп у области услуга у руралним срединама	
		Подршка развоју креативног предузетништва у руралним срединама	

Приоритет 4 : Заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса

<i>Мере</i>	<i>Циљеви</i>	<i>Програми</i>	<i>Индикатори</i>
ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА ВОДА	Побољшање квалитета вода у водотоцима, пре свега изградњом постројења за	Заштита водотокова	
		Изградња постројења за пречишћавање отпадних	

	<p>пречишћавање отпадних вода и ефикаснијим радом постојећих, као и контролисаним коришћењем вештачких ђубрива и средстава за заштиту биља</p> <p>Јачање капацитета становништва</p>	вода	
		Контролисано коришћење ђубрива	
		Контролисано коришћење средстава за заштиту биља	
		Едукација становништва о потреби рационалније потрошње воде за путем медијске кампање, јавних трибина и округлих столова	
<p>ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА</p>	<p>Побољшање квалитета ваздуха,</p>	Едукација грађана о значају коришћења возила на погон са мањом емисијом CO ₂ и биодизела	
		Коришћење алтернативних извора енергије за грејање и производњу електричне енергије (соларне, енергија воде и ветра)	
		Казнене одредбе и веће таксе за	
	Контрола квалитета ваздуха	Континуирана контрола загађивача	
	Санкционисање загађивача		
<p>ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА</p>	<p>Заштита од деградације и промене намене земљишта, као и уређење пољопривредног земљишта</p>	Примена мера заштите деградације земљишта	
	<p>Рекултивисање деградираног земљишта у приобаљу Јужне Мораве ставрањем обрадивог земљишта у пољопривредне сврхе, формирање рибњака, и сл.</p>	Уређење комплекса Малошких бара у циљу развоја ловног, риболовног и АКВА туризма	

<p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ</p>	<p>Унапређење знања и подстицајне мере за производњу обновљивих извора енергије</p>	<p>Едукација становништва о потреби рационалније потрошње воде за пиће и електричне енергије путем медијске кампање, јавних трибина и округлих столова</p> <hr/> <p>Подстицајне мере</p>	
<p>РЕЦИКЛАЖА</p>	<p>Успостављање организованог система рециклаже и подстицање искоришћења отпада</p>	<p>Едукација становништва о потреби рециклаже и подстицање искоришћења отпада</p> <hr/> <p>Увођење Зеленог Телефона, са циљем да спречи паркирање на зеленим површинама, непрописно одлагање смећа и сваки примећени облик загађења животне средине</p> <hr/> <p>Набавка контејнера за сортирање отпада из домаћинства</p>	

7 АКЦИОНИ ПЛАН

Визија: Општина Доњевац је 2013 године, општина која је успела да изађе из круга најнеразвијенијих општина, општина са адекватном инфраструктуром, већом ефикасношћу и продуктивношћу, богатија образованим људима, са очуваном животном средином, историјским и културним наслеђем, локална самоуправа у којој постоји партнерство јавног, приватног и цивилног сектора и која пружа једнаке могућности за све грађане и има позитиван тренд у погледу смањења незапослености и повећања привредних капацитета

7.1 ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: Стварање позитивне пословне климе

1. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: СТВАРАЊЕ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛОВНЕ КЛИМЕ МЕРА - РАЗВОЈ ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ПОДРШКЕ					Степен приоритета (висок)
1.1. Стратешки циљ: Унапређење рада општинске администрације у подршци развоју предузетништву и МСП					
1.1.1. Програм: Едукације запослених радника локалне самоуправе и јавних предузећа					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
1.1.1.1	Обука за дефинисање пројектних приоритета и прикупљање неопходне документације	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	200.000/2.000 Донатори	Број едукованих
1.1.1.2	Европски стандарди (ИСО, ХЦЦП)	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	200.000/2.000 Донатори	Број едукованих
1.1.1.3	Промотивне активности у циљу подршке локалној привреди	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	200.000/2.000 Донатори	Број едукованих
1.1.2. Програм: Општина као сервис пословном сектору					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
1.1.2.1	Оснивање "Савета за локални економски развој" општине	Пословна удружења	до 2010	50.000 / 500 Општина	Формиран савет
1.1.2.2	Израда и усвајање Стратегије за Младе и оснивање канцеларије за младе	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске	До 2011	1.000.000 / 1.000 Донатори	Формиране канцеларије

		компаније		Општина, МЕРР	
1.1.2.3	<i>One stop shop</i> – Све на једном месту (скраћивање процедура за добијање дозвола)	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2013	20.000.000 / 20.000 Донатори МЕРР	Скраћена процедура за дозволе
1.1.3. Програм: Организовано управљање имовином РС на територији општине					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
1.1.3.1	Усаглашавање података о непокретностима у јавној својини на територији општине Дољевац са катастром непокретности	Јавно предузеће, ЛЕДИБ, Консултанске компаније, Национална служба за запошљавање	до 2012	5.000.000 / 50.000 2.500.000 / 25.000 МЕРР 2.500.000 / 25.000 кроз јавне радове НСЗ	Урађена база
1.1.3.2	Израда студија о потенцијалима за опремање одређених простора погодних за индустријске зоне	ЛЕДИБ, Консултанске компаније	до 2011	3.000.000 / 30.000 Донатори	Урађена студија
1.1.3.3.	Попис и евидентирање непокретности на територији општине Дољевац у циљу унапређења рада Одељења за наплату локалних јавних прихода	СКГО Консултантске компаније Европска комисија	До 2012	25.000.000 / 250.000 ЕУ 200.000 Општина 50.000	Број евидентираних непокретности у пореском одељењу и број новоевидентираних пореских обвезника
1.1.3.4.	Помоћ грађанима у решавању имовинско-правних односа у оквиру легализације бесправно изграђених објеката	СКГО Консултантске компаније Европска комисија РГЗ	До 2013	10.000.000 / 100.000 ЕУ 80.000 Општина 20.000	Број новолегализованих објеката

1.2. Стратешки циљ: Развој партнерства између јавног, профитног и НВО сектора у области развоја МСПп					
1.2.1. Програм: Јачање удружења и кластеризација					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/евр и извор финансирања	Индикатори
1.2.1.1	Едукација заинтересованих о значају удруживања и кластеризације	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	до 2011	150.000 / 1.500 50.000 / 500 општина 100.000 /1.000 донатори	Број едукованих
1.2.1.2	Подршка иницијативи за формирање новог удружења предузетника Општине Дољевац	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	до 2011	800.000 / 80.000 Ледеб Општина	Број покренутих иницијатива
1.2.1.3	Организација студијске туре за упознавање примера добре праксе у земљи и иностранству	ЛЕДИБ, Консултанске компаније	до 2011	500.000 / 5.000 ЛЕДИБ	Размена искустава
1.2.2. Програм: Коришћење капацитета НВО сектора за развојне пројекте из области МСПп					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/евр и извор финансирања	Индикатори
1.2.2.1	Развој локалне мреже НВО за подршку развојним пројектима из области МСПп	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО Пословна удружења	до 2010	100.000 / 1.000 Општина	Развијена локална мрежа
1.2.2.2.	Унапређење капацитета чланова локалне мреже НВО	ЛЕДИБ, Консултанске компаније	до 2011	500.000 / 5.000 донатори	Број едукованих
1.2.3. Програм: Олакшан приступ пословним информацијама					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.2.3.1	Размена ученика и наставног особља са локалним самоуправама у Е У	Општина Лолланд	До 2011	1 000.000 / 10.000 Ледеб	Обавњена размена

2. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: Стварање позитивне пословне климе					Степен приоритета (висок)
МЕРА - УНАПРЕДЈЕЊЕ КВАЛИТЕТА ИНФРАСТРУКТУРЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ					
2.1. Стратешки циљ: Унапређење рада општинске администрације у области инфраструктуре					
2.1.1. Програм: Развој просторне и планске документације за општину					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/евр и извор финансирања	Индикатори
2.1.1.1	Израда Просторног плана општине	ЛЕДИБ Консултанске компаније, ЈП Дирекција за изградњу, Завод за урбанизам града Ниша, Министарство животне средине и просторног планирања	до 2012	8.000.000 / 80.000 Општина 50.000 Министарство заштите животне средине и просторног планирања 30.000	Урађен и усвојен Просторни план општине
2.1.1.2	Израда Плана генералне регулације	ЛЕДИБ , ЈП Дирекција за изградњу, Завод за урбанизам града Ниша, Министарство животне средине и просторног планирања	До 2013	6.000.000 / 60.000 Општина 40.000 Министарство заштите животне средине и просторног планирања 20.000	Урађен и усвојен План генералне регулације
2.1.1.3	Израда Планова детаљне регулације	МПШВ – Дирекција за воде РС, ЛЕДИБ, ГТЗ, Консултанске	2013	5.000.000 / 50.000 Општина Донатори	Урађени планови детаљне регулације

		компаније, ЈП Дирекција за изградњу,			
2.1.1.4	Израда Генералног плана водоснабдевања и Генералног плана прикупљања, канализације и пречишћавања отпадних вода на територији општине	МПШВ – Дирекција за воде РС, ЛЕДИБ, ГТЗ, Консултанске компаније, ЈП Дирекција за изградњу,	до 2012	7.000.000 / 70.000 Општина 1.500.000 / 15.000 МПШВ 5.500.000 / 55.000	Урађени Генерални планови
2.1.2. Програм: Израда пројектне документације на основу планске документације					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/евр и извор финансирања	Индикатори
2.1.2.1	Израда пројектно техничке документације за реконструкцију локалних саобраћајница и технички пројекат за безбедност у саобраћају	Јавна предузећа Пројектни биро	до 2011	5.000.000 / 50.000 ЈП Дирекција	Урађен пројекат
2.1.2.2	Израда пројектно техничке документације за санацију, реконструкцију и доградњу система за водоснабдевање и канализацију отпадних вода	Јавна предузећа Пројектни биро	до 2011	5.000.000 / 50.000 ЈП Дирекција МПШВ	Урађен пројекат
2.1.2.3	Израда пројектно техничке документације за инфраструктурно опремање индустријских зона	Јавна предузећа Пројектни биро	до 2010	5.000.000 донатор	Урађен пројекат
2.1.3. Програм: Увођење ИТ у област управљања инфраструктуром и комуналним услугама					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/евр и извор финансирања	Индикатори
2.1.3.1	Организована едукација за употребу ГИС-а	Консултанске компаније	до 2013	1.000.000 динара донатори	Број едукованих
2.1.3.2	Увођење ГИС-а	Консултанске	до 2013	5.000.000 динара	ГИС

		компаније, Јавно предузеће Универзитет у Нишу		10.000.000 донатори 10.000.000 МЕРР	
2.2. Стратешки циљ: Реализација инфраструктурних пројеката					
2.2.1. Програм: Инфраструктурно опремање индустријских зона					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
2.2.1.1	Изградња интерних и екстерних саобраћајница у индустријској зони	ЛЕДИБ Консултанске компаније, Јавно предузеће, инвеститори	до 2013	60.000.000 / 600.000 Општина Дољевац 120.000 Општина Лесковац Министарство за НИП 360.000	Изграђене саобраћајнице, издата употребна дозвола
2.2.1.2	Обезбеђење квалитетних енергената за индустријске зоне (електрична енергија, гас, ...)	Јавна предузећа (Дирекција за изградњу, ЕПС, ..) Југорос гас, инвеститори	до 2013	200.000.000 / 2.000.000 ЕД Југоисток Југорос-гас Општина – земљиште и решавање имовинско правних односа	Енергенти обезбеђени
2.2.2. Програм: Остали инфраструктурни пројекти					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
2.2.2.1.	Санација, реконструкција, доградња система за водоснабдевање и повезивање са градом Нишем и изградња свих секундарних водоводних мрежа на територији општине Дољевац	МПШВ – Дирекција за воде Јавна предузећа и локалне	2013	300.000.000 МПШВ Општина Дољевац, Бојник и град Ниш Грађани,	Број прикључака

		самоуправе општине Бојник, Дољевац и града Ниша, ГТЗ, консултанске компаније		Донатори	
2.2.2.2.	Изградња канализационих мрежа у насељима на територији општине Дољевац	МПШВ – Дирекција за воде Јавна предузећа Грађани	2013	150.000.000 / 1.500.000 МПШВ НИП Општина Грађани, Донатори	Број прикључака
2.2.2.3	Покривање зелене пијаце и уређење сточне пијаце у Пуковцу и уређење пијаце у Малошишту	ЛЕДИБ Јавна предузећа	2013	20.000.000 ЈП Пуковац, Донатори општина	Промет на новоуређеним пијацама
2.2.2.4	Санација и реконструкција локалне путне мреже	ЈП Дирекција ЈКП Министарство за НИП	2013	20.000.000 / 200.000 Општина 50.000 Министарство за НИП 130.000	Дужина саниране и реконструисан е локалне путне мреже
2.2.2.5	Унапређење хоризонталне и вертикалне сигнализације, видео и др врста надзора „црних тачака“ у саобраћају на територији општине	Јавна предузећа МУП и СУП Консултанске куће	2011	5.000.000 МУП Општина	Број саобраћајних незгода и саобраћајних прекршаја

7.2 ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: Подизање капацитета локалног предузетништва и индустријске производње

3. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: ПОДИЗАЊЕ КАПАЦИТЕТА ЛОКАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ					Степен приоритета (висок)
МЕРА - УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА МСП И ПРЕДУЗЕТНИКА					
3.1. Стратешки циљ: Промовисање и боље искориштење индустријских и прерађивачких потенцијала					
3.1.1. Програм: Боље искориштење постојећих индустријских потенцијала					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
3.1.1.1	Покретање иницијативе за умрежавање прерађивача минералних сировина	Пословна удружења Регионална привредна комора	до 2011	200.000 / 2.000 донатори	Формирање удружења - број састанака
3.1.1.2	Подршка сертификацији земљишта одређеног за пољопривредну производњу намењеној извозу	Пословна удружења задруге	До2 011	150.000 / 1.500 Донатори Општина	Површина сертифициваног земљишта
3.1.2. Програм: Промовисање индустријских потенцијала					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.1.2.1.	Подстицај формирању брендова са територије општине	Пословна удружења Регионална привредна комора	до 2012	500.000 / 5.000 Општина	Дефинисан производ
3.2. Стратешки циљ: Повећање износа инвестиција по глави становника					
3.2.1. Програм: Промотивне активности у циљу привлачења инвестиција					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
3.2.1.1	Унапређење и редовно ажурирање <i>WEB</i> презентације о потенцијалима општине Дољевац	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2010	300.000 /3.000 Општина	WEB презентација урађена и месечно

					ажурирана
3.2.1.2	Учествовање на сајмовима инвестиција у земљи и иностранству	ЛЕДИБ, СИЕПА,	до 2011	2.000.000 / 20.000 10.000 СИЕПА 50.000 донатори	Број сајамских манифестација
3.2.1.3	Израда брошура и флајера	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2011	2.000.000 / 20.000 донатори	Урађене брошуре и флајери
3.3. Стратешки циљ: Повећање промета постојећих МСП и предузетника					
3.3.1 Програм: Подизање капацитета постојећих МСП и предузетника					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
3.3.1.1	Активности ће бити реализоване применом стратегије развоја МСПп Општине Дољевац				
3.3.2 Програм: Маркетиншка подршка постојећим МСП и предузетницима					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
3.3.2.1.	Активности ће бити реализоване применом стратегије развоја МСПп Општине Дољевац				

4. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: ПОДИЗАЊЕ КАПАЦИТЕТА ЛОКАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ				Степен приоритета (висок)	
МЕРА - УНАПРЕЂЕЊЕ ЉУДСКИХ РЕСУРСА					
4.1. Стратешки циљ: Унапређење образовања на територији општине Дољевац					
4.1.1. Програм: Дефинисање нових програма образовања					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор	Индикатори

				финансирања	
4.1.1.1	Идентификација партнера за реализацију нових програма образовања	Школе	до 2011	Општина из редовног пословања	Идентификовани партнери
4.1.1.2	Израда студије анализа локалног тржишта радне снаге (понуда и тражња)	ЛЕДИБ, НСЗ, консултантске компаније, НВО	до 2012	5.000.000 / 50.000 Донатор НСЗ	Урађена студија
4.1.1.3	Унапређење капацитета запослених у образовању	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2013	2.000.000 / 20.000 Министарство просвете	Број едукованих
4.1.1.4	Унапређење система основног и средњег образовања на територији Општине Дољевац - опремањем кабинета, разменом ученика и наставног особља, организовањем ваннаставних активности, међународних такмичења из појединих области	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО Општина Лоланд	До 2013	10.000.000 / 100.000 Општина Дољевац 10.000 Општина Лоланд 10.000 ЛЕДИБ 80.000	Број опремљених кабинета Број размењених ученика и наставног особља
4.1.2. Програм: Унапређење материјалних ресурса у области образовања					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
4.1.2.1	Набавка наставних средстава – кабинета за основне школе	Основна школа Министарство просвете Донатори	до 2012	2.000.000 / 20.000 Министарство просвете Донатори	набављена лабораторија
4.1.2.2.	Набавка рачунара за основне школе	Основна школа Министарство просвете Донатори	до 2011	2.000.000 / 20.000 Министарство просвете Донатори	набављени рачунари
4.1.2.3.	Реконструкција и изградња централног грејања у основној школи у одељењима у Малошишту и Белотинцу	Основна школа Министарство просвете Донатори	До 2012	5.000.000 / 50.000 Министарство просвете Донатори Општина	Централна грејања реконструисана, односно изграђена
4.1.2.4.	Санација школских објеката у Дољевцу, Шарлинцу, Орљану	Основна школа Министарство просвете	До 2012	5.000.000 / 50.000 Министарство просвете	Школски објекти санирани

		Донатори		Донатори Општина	
4.1.2.5.	Реконструкција осветљења и ограђивања школских терена и школских дворишта	Основна школа Министарство просвете Донатори	До 2012	2.000.000 / 20.000 Министарство просвете Донатори Општина	
4.1.2.6.	Пројекат „Један првак једно дрво,,	Основна школа Донатори		Донатори Општина	
4.2. Стратешки циљ: Смањење одлива стручних кадрова из општине Дољевац					
4.2.1. Програм: Константно унапређење квалификација и способности локалне радне снаге					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
4.2.1.1.	Активности ће бити реализоване применом стратегије развоја МСПп Општине Дољевац				
4.2.2. Програм: Подршка развоју предузетништва					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
4.2.2.1	Активности ће бити реализоване применом стратегије развоја МСПп Општине Дољевац				
4.2.3. Програм: Становање за младе стручњаке					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
4.2.3.1.	Израда база података празних кућа на територији општине Дољевац и посредовање у организацији издавања или продаје празних кућа	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније РЗС, НСЗ	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори	Формирана база, број евидентираних и продатих кућа
4.2.3.2.	Обезбеђење бесплатног, инфраструктурно опремљеног земљишта за изградњу станова за младе стручњаке	НСЗ, Јавна предузећа, НВО, послодавци	до 2012	Општина Донатори Послодавци са територије општине НСЗ	Број изграђених станова, број обезбеђених младих стручњака

7.3 ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: Подршка развоју руралним срединама

5. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: ПОДРШКА РАЗВОЈУ РУРАЛНИМ СРЕДИНАМА МЕРА - УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ				Степен приоритета (висок)	
5.1. Стратешки циљ: Унапређење институционалне подршке пољопривреди					
5.1.1. Програм: Формулисање развојних политика и инструмената реализације					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/евр и извор финансирања	Индикатори
5.1.1.1	Израда Ревизије стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде (са посебним освртом на коришћење <i>IPA</i> фондова)	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори Општина	Ревизија стратегије урађена
5.1.1.2	Успостављање аграрног буџета у буџету Општине	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2012	10.000.000 / 100.000 Донатори Министарство пољопривреде	Формиран аграрни буџет
5.1.1.3	Стварање механизма за афирмацију органске и тржишне пољопривреде	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори МПШВ	Број учесника
5.1.1.4	Формирање "инвентара понуде" пољопривредних производа и услуга са територије Општине од стране привредних субјеката	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2012	1.000.000 / 10.000 Донатори МПШВ	Број учесника
5.1.1.5	Израда плана промоције пољопривредне понуде општине	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори МПШВ	Број учесника
5.1.1.6	Формирање механизма за организовано повезивање пољопривредника са прерађивачима и каналима дистрибуције	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2011	500.000 / 5.000 Донатори МПШВ	Број учесника
5.1.1.7	Израда Студије о квалитету пољопривредног	ЛЕДИБ,	до 2012	500.000 / 5.000	Број

	земљишта на територији општине Дољевац и издавање међународно-признатих сертификата о квалитету земљишта - пољопривредним газдинствима, која су склопила уговоре за производњу пољопривредних производа намењених извозу.	консултантске компаније удружења		Донатори МПШВ	учесника
5.1.1.8	Израда студије економске оправданости комасације пољопривредног земљишта уз коридор 10	ЛЕДИБ, консултантске компаније удружења	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори МПШВ	Број учесника
5.1.1.9	Организација пољочуварске службе	Јавна предузећа удружења	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори Општина	Формирана служба
5.1.2. Програм: Едукација пољопривредника					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
5.1.2.1	Стручна едукација пољопривредника и размена искустава упознавање са добром праксом пољопривредника у земљи и иностранству, са међународно признатом сертификацијом стечених знања	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2011	2.500.000 / 25.000 Донатори	Број учесника едукација
5.1.2.2	Подизање нивоа знања пољопривредника о управљању и економији на нивоу газдинстава (<i>farm management</i>)	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2011	500.000 / 5.000 Донатори	Број учесника едукација
5.1.2.3.	Помоћ развоју и јачању локалне подручне канцеларије мреже за рурални развој	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2011	200.000 / 2.000 Општина	Број учесника едукација
5.1.2.4	Унапређење знања из области производње раног поврћа у пластеницима и из области наводњавања системом – “кап по кап”	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2011	100.000 / 1.000 општина	Број учесника едукација
5.1.2.5	Унапређење знања и промовисање значаја осигурања приноса	ЛЕДИБ, консултантске компаније, НВО	до 2011	Општина из редовних активности и осигуравајуће куће	Број учесника едукација
5.1.2.6	Едукација и промоција удруживања у пољопривреди	ЛЕДИБ, консултантске	до 2012	1.000.000 / 10.000 Општина Донатори	Број учесника едукација

		компаније, НВО			
5.1.2.7	Обука – Европски стандарди у пољопривредној производњи	консултантске компаније, НВО	до 2012	100.000 / 1.000 Општина Донатори	Број учесника едукација
5.1.2.8	Успостављање "Зимске школе за пољопривреднике"	консултантске компаније, НВО	до 2012	100.000 / 1.000 Општина Донатори	Број учесника едукација
5.1.3. Програм: Повећање површина под органском производњом					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
5.1.3.1	Израда студије о могућностима органске производње	консултантске компаније, ПСС „Агроразвој“ Ниш, Министарство пољопривреде	до 2012	1.000.000 / 10.000 Општина НВО Министарство пољопривреде	Урађена студија
5.1.3.2	Промовисање органске производње	консултантске компаније, Медији	до 2011	500.000 / 5.000 донатори	Број промотивних активности
5.1.3.3	Промоција свакодневне употребе органских производа	Консултантске компаније, Дом здравља Медији	до 2011	300.000 / 3.000 донатори	Број промотивних активности
Програм: Повећање ефективности, унапређење и диверзификација производње					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
5.1.4.1	Доношење акционог плана развоја сточарства уз израду јединственог одгајивачко-селекцијског програма	консултантске компаније, Универзитет у Нишу, Министарство пољопривреде	до 2011	1.500.000 / 15.000 Министарство Пољопривреде Донатори	Број учесника у изради акционог плана
5.1.4.2	Иницирање увођења нових достигнућа науке и технике	консултантске	до 2013	1.500.000 / 15.000	Број учесника

	у воћарску производњу путем огледа	компаније, Универзитет у Нишу, Министарство пољопривреде		Министарство Пољопривреде Донатори	
5.1.4.3	Подршка развоју мини капацитета за искоришћавање биомасе за добијање топлотне енергије и производњу биодизела	ЛЕДИБ, консултантске компаније, Универзитет у Нишу, Министарство пољопривреде	до 2012	2.000.000 / 20.000 Министарство пољопривреде Донатори	Број учесника у едукацијама
5.1.4.4.	Унапређење пласмана пољопривредних производа и развој предузетништва у пољопривреди формирањем ПОЉО-БЕРЗЕ, освремењавањем простора за продају пољопривредних производа (пијаце у Пуковцу и Малошишту) и едукацијом пољопривредних производјача, чланова удружења и задруга и особља ЈП за пијачне услуге у Пуковцу, односно ЈКП-у	ЛЕДИБ СКГО Европска комисија ЈП	До 2013	25.000.000 / 250.000 Донатори ЈП	

5.2. Стратешки циљ: Унапређење аграрне инфраструктуре и система одбране у ванредним ситуацијама

5.2.1. Програм: Развој аграрне инфраструктуре

Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
5.2.1.1.	Израда саобраћајне студије о нивоу неопходне аграрне саобраћајне инфраструктуре на територији Општине	Јавна предузећа, консултантске компаније	до 2011	2.000.000 / 20.000 донатор	Урађена студија
5.2.1.2	Унапредити контролу исправности пољопривредне механизације и возила од стране МУП-а у току годишњих кампања	МУП	до 2010	Општина и МУП из редовног пословања	Повећања исправност возила
5.2.1.3.	Уређење атарских путева	Јавна предузећа	До 2012	10.000.000 / 100.000 Општина 50.000 Министарство пољопривреде Донатори	Атарски путеви уређени

5.2.2. Програм: Развој система одбране у ванредним ситуацијама

Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор	Индикатори
------	----------	----------	-------	-----------------------	------------

				финансирања	
5.2.2.1	Израда планова деловања у ванредним ситуацијама	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	300.000 / 3.000 Општина	Број стастанака Број учесника
5.2.2.2.	Развој система за одбрану од елементарних непогода	Хидрометеоролошки завод	до 2011	2.000.000 / 20.000 Хидрометеоролошки завод ½ и Општина ½	Број стастанака Број учесника
5.2.2.2.	Организација служби које делују у ванредним ситуацијама	Министарство одбране, Министарство пољопривреде	до 2012	100.000 / 1.000 Општина	Број формираних служби

6. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: ПОДРШКА РАЗВОЈУ РУРАЛНИМ СРЕДИНАМА У ОБЛАСТИ ТУРИЗМА, УСЛУЖНОЈ ДЕЛАТНОСТИ, СОЦИЈАЛНОЈ ЗАШТИТИ, ЗДРАВСТВУ, СПОРТУ И КУЛТУРИ				Степен приоритета (висок)	
МЕРА - ДИВЕРЗИФИКАЦИЈА РУРАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ					
6.1. Стратешки циљ: Унапређење туристичке понуде општине					
6.1.1. Програм: Институционална подршка развоју туризма					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.1.1.1.	Заштита споменика културе и њихова промоција као основ развоја транзитног туризма на територији општине Дољевац, са израдом плана детаљне регулације простора око манастира Свети Јован на брду Комига и средњевековног града Копријана на Селичевици. Едукација предузетника и пољопривредних производјача о могућностима диверзификације руралне економије кроз развој сеоског туризма. Изградња малог излетишта на пропланку поред средњевековног града Копријана на Селичевици.	Предузетници и привредници у области туризма и угоститељства	до 2011	2.500.000 / 25.000 Општина 10.000 Министарство туризма, МПШВ, Донатори	Формирана Туристичка организација

6.1.1.2.	Израда базе података о укупној туристичкој понуди и редовно одржавање сајта туристичке понуде општине	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније	до 2011	500.000 / 5.000 Донатори	Урађена веб орјентисана база података
6.1.1.3	Дефинисање стратегије развоја туризма	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније, јавна предузећа	до 2011	2.500.000 / 25.000 Донатори	Урађена стратегија
6.1.2. Програм: Изградња, проширење и реконструкција смештајних капацитета					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.1.2.1.	Израда базе података потенцијалних смештајних капацитета у домаћинствима	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније, јавна предузећа	до 2012	500.000 / 5.000 Општина 2.000 Донатори 3.000	Урађена база
6.1.2.2	Категоризација смештајних капацитета у домаћинствима	Јавна предузећа	до 2012	Општина из редовног пословања	Извршена категоризација
6.1.3. Програм: Побољшање нивоа туристичких услуга					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.1.3.1.	Конкурс предлоге нових манифестација које ће унапредити туристичку понуду општине	НВО	до 2011	Општина из редовног пословања	Број примљених предлога
6.1.3.2	Подршка оспособљавању кадрова за туристичке водиче и за особље запослено у туризму и угоститељству	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније,	до 2011	500.000 / 5.000 Донатори	Број едукованих
6.2. Стратешки циљ: Развој МСП и предузетништва специфичних за руралне средине					
6.2.1. Програм: Подршка развоју МСП у области услуга у руралним срединама					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.2.1.1.	Студија о неопходним услугама у рурал-ним подручјима	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније	до 2011	500.000 / 5.000 Донатори	Урађена студија

6.2.1.2.	Подршка самозапошљавању у услужним делатностима у руралним подручјима	Национална служба за запошљавање	до 2012	3.000.000 / 30.000 МПШВ Фонд за развој РС	Број учесника
6.2.1.3.	Промовисање употребе алтернативних извора енергије	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније	до 2011	1.000.000 динара Донатори	Број учесника
6.2.1.4.	Израда Студије о стању (електро)енергетских прилика на територији општине Дољевац и неопходним мерама за побољшање тренутног стања уз максимално коришћење расположивих обновљивих извора енергије (сунца, ветра, воде, биомаса, отпада из кланичне и индустрије прераде меса). Израда огледног примера снабдевања енергијом неког од јавних објеката.	МСПП – који практично могу применити алтернативне, обновљиве изворе енергије ЕД „Југоисток“ – Ниш Институти и експерти из општине Лолланд	до 2012	10.000.000 / 100.000 Општина 10.000 ЛЕДИБ 80.000 Општина Лоланд 10.000	
6.2.2. Програм: Подршка развоју креативног предузетништва у руралним срединама					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.2.2.1	Формирање креативног центра за предузетништво – стари занати	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније	до 2012	2.000.000 / 20.000 Донатори	Број учесника
6.2.2.2	Промовисање традиционалних сеоских обичаја, манифестација (вашар, бостанијада, литија, ...)	ЛЕДИБ, НВО, консултантске	до 2011	2.000.000 / 20.000 Општина 5.000	Број учесника

		компаније		Донатори 15.000	
6.2.2.3	Производња традиционалне сеоске хране	ЛЕДИБ, НВО, консултантске компаније	до 2011	2.000.000 динара Донатори	Број учесника
6.3. Стратешки циљ: Развој социјалне заштите					
6.3.1. Програм: Подршка развоју социјалне заштите у области смештаја и исхране					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.3.1.1.	Изградња објеката за становање најугроженијим категоријама становништва и избеглим и интерно расељеним лицима, са прихватном станицом и сигурном кућом		до 2013	20.000.000 / 200.000 Општина 20.000 Донатори 180.000	Број усељених породица и број корисника
6.3.1.2.	Народне кухиње за социјално угрожене кориснике	Црвени крст Центар за социјални рад	до 2012	5.000.000 / 50.000 Општина 20.000 Донатори 30.000	Број корисника
6.3.1.3.	Дневни боравци - Клубови за категорије бораца, самохраних мајки, рома и лица са посебним потребама	Удружење бораца Министарство за рад, борачка и социјална питања	до 2011	1.000.000 / 10.000 Министарство Донатори	Број корисника
6.3.1.4.	Набавка опреме за физикалну терапију и реанимацију категорије најугроженијих становника	Дом Здравља НВО	До 2011	1.000.000 / 10.000 Општина	Број корисника
6.3.1.5.	Програми обуке и едукације, и подизање знања становништва о потребама и начину укључења угрожених категорија у живот општине	Удружења инвалида	До 2012	500.000 / 5.000 Донатори	Број учесника
6.4. Стратешки циљ: Развој здравствене заштите					
6.4.1. Програм: Подршка развоју здравствене заштите					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.4.1.1.	Опремање простора и набавка опреме за успостављање службе Хитне помоћи	Дом здравља Фонд здравствене заштите	до 2011	2.000.000 / 20.000 Донатори Фонд здравствене заштите	Број корисника

6.4.1.2	Набавка рендген апарата и остале неопходне опреме за рендгенолошку службу Дома здравља	Дом здравља Фонд здравствене заштите	До 2013	6.000.000 / 60.000 Донатори Фонд здравствене заштите	Број прегледа
6.4.1.3	Набавка два санитарска возила	Дом здравља Фонд здравствене заштите	До 2012	3.000.000 / 30.000 Општина	Број корисника
6.4.1.4	Опремање простора и набавка опреме за службу дијализе Дома здравља	Дом здравља Фонд здравствене заштите Општина Лесковац	До 2012	7.000.000 / 70.000 Фонд здравствене заштите и Институт за нефрологију	Број прикључака
6.4.1.5	Формирање самосталне Апотекарске установе при Дому здравља Дољевац	Дом здравља Дољевац Фармацеутске куће	До 2011	1.000.000 / 10.000 Општина	Број апотека у функцији

6.5. Стратешки циљ: Развој спорта и културних вредности

6.5.1. Програм: Подршка развоју спортске културе

Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор финансирања	Индикатори
6.5.1.1.	Припрема планске документације и реконструисање физкултурних сала у спортске сале при школи у Дољевцу и Пуковцу	Министарство омладине и спорта и Министарство просвете	до 2013	20.000.000 / 200.000 Министарства	Број такмичења школских и професионалних одржаних у овим салама
6.5.1.2	Завршетак започетих и изградња нових објеката – Балон сала у Малошишту и Белотинцу	Министарства ОШ „Вук Караџић“ - Дољевац	до 2013	15.000.000 / 150.000 Општина 50.000 Министарства 100.000	Број часова коришћења

6.5.2. Програм: Развој културних добара

Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ дин/еур и извор	Индикатори
------	----------	----------	-------	-----------------------	------------

				финансирања	
6.5.2.1.	Реновирање дома културе и библиотеке, као носиоца културне баштине Општине Дољевац		до 2011	10.000.000 / 100.000 Донатори Општина Министарство културе	
6.5.2.2	Заштита и уређење споменика културе на подручју Општине Дољевац, као потенцијал за јачање туристичке понуде региона.		До 2013	2.000.000 / 20.000 Донатори Општина Министарство културе	

7.4. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: Заштита и и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса

7. ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА ВОДА					Степен приоритета (висок)
7.1. Стратешки циљ: Побољшање квалитета вода у водотоцима, пре свега изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода и ефикаснијим радом постојећих, као и контролисаним коришћењем ђубрива и средстава за заштиту биља					
7.1.1. Програм: Едукације запослених радника локалне самоуправе и јавних предузећа					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.1.1.1	Заштита водотокова	ЈП Србијаводе, НВО, Консултанске компаније	до 2013	20.000.000 / 200.000 Донатори ЈП Србијаводе	Количина отпада у речним токовима Број поплава
7.1.1.2	Изградња постројења за пречишћавање	ЈП Србијаводе Дирекција за воде РС, ЈКП	до 2013	50.00.000 / 500.000 Општина 100.000 Фондови ЕУ	Ниво загађености река
7.1.1.3	Контролисано коришћење вештачких ђубрива и пестицида	Пољопривредн о саветодавне	до 2011	200.000 / 2.000 донатори	Ниво загађености

		службе, консултантске компаније			земљишта
7.1.2. Програм: Јачање капацитета становништва					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.1.2.1	Едукација становништва о потреби рационалности потрошње воде за путем медијске кампање, јавних трибина и округлих столова	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	600.000 / 6.000 Донатори	Број едукованих
7.2. Стратешки циљ: ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА					
7.2.1. Програм: континуирано побољшање квалитета ваздуха,					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.2.1.1	Едукација у значају коришћења аутомобила и мотора са смањеном емисијом CO2 и алтернативним изворима енергије	Консултантске компаније	До 2012	500.000 / 5.000 Донатори	Број возила на друге видове енергије
7.2.2. Програм: Контрола квалитета ваздуха					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.2.2.1.	Континуирана контрола загађивача				
7.2.2.2.	Санкционисање загађивача				
7.3. Стратешки циљ: ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА					
7.3.1. Заштита од деградације и промене намене земљишта, као и уређење пољопривредног земљишта					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.3.1.1	Примена мера заштите деградације земљишта	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	до 2011	1.000.000 000 / МПШВ	Рекултивисане површине
7.3.2. Рекултивисање деградираниог земљишта у приобаљу Јужне Мораве ставрањем обрадивог земљишта у пољопривредне сврхе, формирање рибњака, и сл.					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор	Индикатори

				финансирања	
7.3.2.1.	Уређење комплекса Малошких бара и рекултивисање деградираног земљишта у приобаљу Јужне Мораве у циљу развоја ловног, риболовног и АКВА туризма	ЈП Србијаводе Консултанске компаније, НВО, Привредници	до 2011	10.000.000 / 100.000 Привредници	Број туриста
7.4. Стратешки циљ: ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ					
7.4.1. Унапређење знања и подстицајне мере за производњу обновљивих извора енергије					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.4.1.1	Едукација становништва о потреби рационалније потрошње воде за пиће и електричне енергије путем медијске кампање, јавних трибина, округлих столова	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	до 2011	Општина и ЈП из редовног пословања	Количина воде по глави становника
7.4.1.2	Едукација становништва о могућностима удруживања у производњи сировина и набавци опреме за производњу енергената и енергије из обновљивих извора енергије	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	2010	3.000.000 / 30.000 Донатори Предузетници Регистрована пољопривредна газдинства	Број удружених Количина произведене сировине, енергената и енергије
7.4.1.3.	Подстицај коришћења алтернативних извора енергије за грејање и производњу електричне енергије (соларне, енергија воде и ветра), изградњом огледног примера	Консултантске компаније Општина Лоланд	До 2013	5.000.000 / 50.000 Општина 5.000 ЛЕДИБ 45.000	Уштеда у КВ
7.5. Стратешки циљ: РЕЦИКЛАЖА					
7.5.1. Успостављање организованог система рециклаже и подстицање искоришћења отпада					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
7.5.1.1	Едукација становништва о потреби рециклаже и подстицање искоришћења отпада	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	до 2011	1.000.000/ 10.000 Донатори	Број едукованих
7.5.1.2	Увођење Зеленог Телефона, са циљем да спречи паркирање на зеленим површинама, непрописно одлагање смећа и сваки примећени облик загађења	ЛЕДИБ, Консултанске компаније,	до 2011	300.000 / 3.000 Општина	Број пријава

	животне средине	НВО			
7.5.1.3.	Набавка контејнера за сортирање отпада из домаћинства	ЛЕДИБ, Консултанске компаније, НВО	до 2011	3.000.000 / 30.000 Општина 10.000 Донатори 20.000	

8.1. Стратешки циљ: Унапређење рада општинске администрације у области заштите животне средине

8.1.1. Програм: Израда стратешких докумената

Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
8.1.1.1	Локални еколошки акциони план (ЛЕАП) - израда, усвајање и спровођење	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	2.000.000 / 20.000 Донатори	Број састанака Број учесника
8.1.1.2	План за управљање отпадом, приступ регионалној депонији	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније, ЈКП	до 2011	2.000.000 / 20.000 Донатори	Број састанака Број учесника
8.1.1.3	План едукације грађана и сарадња са невладиним организацијама, установама, институцијама и грађанима у области екологије	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори	Број састанака Број учесника
8.1.1.4	План унапређења и заштите природе – пошумљавање	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	2.000.000 / 20.000 Донатори	Број састанака Број учесника
8.1.1.5	План мониторинга вода, ваздуха, буке и земљишта	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	2.000.000 / 20.000 Донатори	Број састанака Број учесника

8.1.2. Програм: Израда студија и анализа

Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
8.1.2.1	Израда мапе загађивача на територији Општине	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније, Универзитет у Нишу	до 2011	2.000.000 / 20.000 Донатори	Урађена мапа
8.1.2.2	Израда елабората за покретања поступка за стављање под заштиту појединих области на територији општине	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори	Урађен елаборат

8.1.2.3	Израда студије изводљивости о изградњи рециклажног центра	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније, Универзитет у Нишу	до 2012	2.000.000 / 20.000 Донатори	Урађена студија
8.1.2.4	Израда Елабората о резервама и квалитету подземних вода	ЛЕДИБ, НВО, Консултанске компаније, Универзитет у Нишу	до 2011	1.000.000 / 10.000 Донатори	Урађен елаборат
8.1.3. Програм: Активности општинске администрације на увођењу система мониторинга воде, ваздуха, буке и земљишта					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
8.1.3.1	Доношење одлуке о мониторингу квалитета воде, ваздуха, земљишта	НВО, Јавно предузеће	до 2010	Општина – редовно пословање	Донета одлука
8.1.3.2	Обавештавање општине о резултатима мерења и давање препорука	Консултантска компанија	до 2012	1.500.000 / 15.000 Општина 1.000 Мин. Екологије 14.000	Урађен мониторинг
8.1.3.4	Анализа тренутног стања.- загађеност пољопривредног земљишта	Консултантска компанија, ЛЕДИБ	до 2012	500.000 / 5.000 Мин Екологије МПШВ	Урађена анализа
8.2. Стратешки циљ: Повећан број грађана укључених у пројекте заштите животне средине					
8.2.1. Програм: Организација промотивних активности и манифестација					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
8.2.1.1	Организација промотивних кампања у циљу информисања грађана	НВО, Јавна предузећа, Школе, Медији	до 2010	200.000 / 2.000 Донатори	Број учесника
8.2.1.2	Развој еколошког волонтаризма код омладине	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2010	200.000 / 2.000 Донатор	Број учесника
8.2.1.3	Манифестација - Еколошки карневал	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2010	200.000 / 2.000 Општина	Број учесника

8.2.1.4	Манифестација - Дрво генерације	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2010	200.000 / 2.000 Општина	Број учесника
8.2.1.5	Манифестација - За наше чистије место	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2010	200.000 / 2.000 Општина	Број учесника
8.2.2. Програм: Унапређење еколошког образовања деце и одраслих					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
8.2.2.1	Формирање школског "еколошког кутка"	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2011	3.500.000 / 35.000 донатро Министарство екологије	Број деце
8.2.2.2	Формирање „Дечије еколошке инспекције“	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2011	1.000.000 / 10.000 Министарство просвете	Број деце
8.2.2.3	Подизање капацитета наставног кадра у домену екологије за потребе едукације деце	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2011	1.000.000 / 10.000 Министарство просвете	Број учесника у едукацијама
8.2.2.4	Набавка опреме и наставних средстава за потребе едукација у области заштите животне средине	НВО, Јавна предузећа, Школе	до 2011	3.000.000 / 30.000 Министарство просвете	Број опремљених кабинета
8.2.2.6	Организација стручних трибина и скупова на тему МСПп и заштита животне средине	Регионална привредна комора, НВО пословна удружења,	до 2011	100.000 / 1.000 Општина	Број учесника

4 Мониторинг и евалуација

Имајући у виду да свака стратегија и њен акциони план подлежу контроли и вредновању, Пројектни тим је предвидео да ће се у овој стратегији, овом њеном делу посветити посебна пажња. У ту сврху, општина Дољевац ће именовати тело које ће израдити посебан план за мониторинг и евалуацију, који ће обавезно садржати следеће елементе:

- Именована лица/тело за праћење реализације пројеката
- Временски план мониторинга
- Именована лица/тело за евалуацију
- Дефинисани термини за евалуацију

Именовано тело ће радити анализу реализованих пројеката и њихових ефеката, са посебним освртом на евентуалне препреке у реализацији и давати смернице за усклађивање акционог плана са већ урађеним

АНЕКС
Индикатори

2.1. Економски развој

Индикатор бр. 1	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
	ИНДИКАТОР: Просечна нето зарада

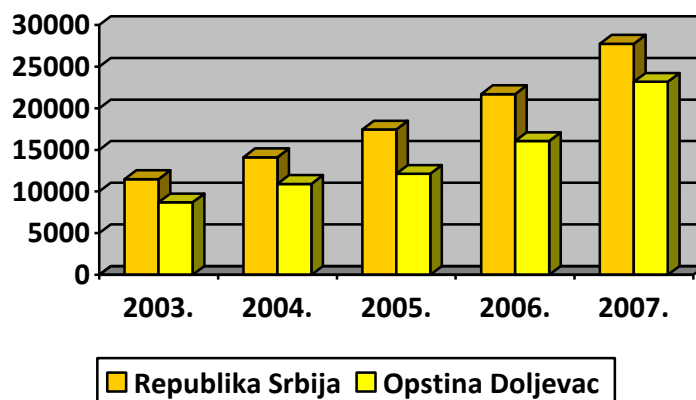
Дефинисање	На основу члана 105 Закона о раду, <i>просечна зарада</i> запосленог лица обухвата зараду добијену за рад у редовно радно време, повишицу и друге приходе (осим надокнаде за путне трошкове и време утрошено на путовање у земљи и иностранству, пензијско осигурање, солидарну помоћ, јубиларне премије и помоћ у случају смрти запосленог или члана породице запосленог). Просечна зарада запослених се рачуна када се укупан збир месечних зарада подели са бројем запослених на основу евиденције о запосленима.
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Статистички годишњак по општинама Табеле 5.15; 5.16; 5.18	Укупна вредност просечне зараде служи да позиционира регион/општину приликом међународног поређења и мери степен регионалног богатства. Друга могућност је поређење просечне зараде региона/општине са просечном зарадом на националном нивоу како би се одредила позиција региона у националној економији. Региони који су у заостатку ће имати вредности знатно испод нивоа националних вредности док ће метрополитски региони или главни градови региона надмашити национални просек за 110-120 %.

ВРЕДНОСТИ

Просечна нето зарада у РСД	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Република Србија	11500	14108	17443	21707	27759
Општина	8701	10919	12126	16062	23197
%	75,66	77,40	69,52	73,99	83,56

Prosečna neto zarada



Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Анализом горњег графикон приметимо да просечна нето зарада у општини Дољевац после пада у 2005 години расте брже него просек Републике Србије.

У 2005 години просечна зарада у општини је износила 69,51% републичког просека, у 2006 74%, а у 2007 години 83,56%

Разлози за тај раст су пре свега у структури привредних субјеката, где се један део њих бави грађевинарством и експлоатацијом минералних сировина шљунком и песком који је у период од 2005 до 2008 био једна од најбоље плаћених привредних делатности.

Индикатор бр. 4

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Укупна активност и стопа запослености

Дефинисање

Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву од 15 до 64 година.

Стопа запослености представља проценат запослених лица од укупног

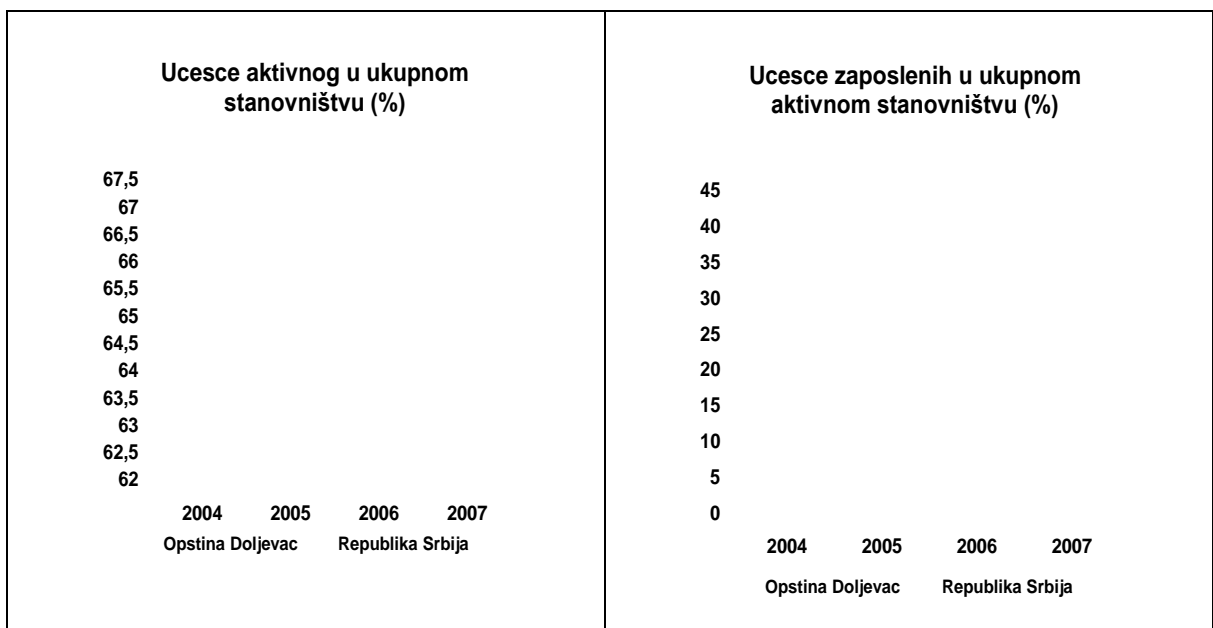
	<p>броја становништва од 15 до 64 година.</p> <p>Активност. Пописом становништва, као и у другим значајним статистикама, становништво се дели на активно становништво, лица са сопственим приходом и издржавана лица. Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе (активна лица која се не баве својим занимањем). Занимање подразумева спровођење одређене делатности од које се живи. Категорија лица са сопственим примањима састоји се од лица која се не убрајају у категорију активног становништва, али имају редовне приходе за живот, као што су: пензије (старосне, инвалидске, породичне, итд.), приходи од некретнина (издавање објеката за становање, кућа, земљишта, пословних објеката, итд.), и други лични приходи (инвалиднина, социјална помоћ, алиментација, стипендије, итд.). Издравана лица су сва лица без сопствених средстава за живот или са недовољним средствима за живот и издржавају их родитељи, супружници, рођаци или друге особе укључујући и правна лица.</p> <p>Опишите стопу активности и стопу запослености у последњих 6 – 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима.</p>
--	--

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Статистички годишњак по општинама</p> <p>Табеле 4.12; 5.3; 5.4; 5.6; 5.8; 5.11</p>	<p>Ове индикаторе би требало заједно тумачити како би се добила општа макроекономска слика о условима тржишта радне снаге на регионалном нивоу. Запосленост и стопа активности указују на величину регионалне економије у смислу доступне радне снаге и показују интензитет којим локално становништво учествује у економији.</p>

ВРЕДНОСТИ

Год / стање 31.12.	Процена		Укупно активно становништво		Годишњи просек Запослено становништво		Уцесце активног у укупном становништву (%)		Уцесце запослених у укупном активном становништву (%)	
	Опш	РС	Опш	РС	Оп	РС	Опш	РС	Опш	РС

					III					
2004	1920 0	746315 7	1236 2	500846 3	1753	205085 4	64,38	67,11	14,18	40,95
2005	1893 9	744076 9	1215 0	499174 3	1732	206896 4	64,15	67,09	14,26	41,45
2006	1864 5	741156 9	1193 0	497599 5	1560	202562 7	63,98	67,14	13,08	40,71
2007	1838 9	738157 9	1177 7	496751 7	1628	200234 4	64,04	67,30	13,82	40,31



Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

На основу података из пописа 1991 и 2002 године може се закључити да:

- број становника на подручју Општине Дољевац из године у годину има тенденцију пада. У периоду између 2 пописа број становника је опао за 1101. Та тенденција се и даље наставља и процена је да је број становника општине у 2007 години испод 19.0000.
- Број активног становништва опада, јер због великих миграција, становништво општине стари.
- Учешће активног становништва у укупном становништву је 38,42%, док је просек Републике 45,32% .
- Што се тиче учешћа запослених у укупном активном становништву, видимо да у општини Дољевац овај показатељ јако пада са 85,31% у 1991 на 69,61% у 2002.

Индикатор бр. 5	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент запошљавања у најзначајнијим привредним секторима за општину
------------------------	--

Дефинисање	Локацијски коефицијент (ЛQ) је индекс којим се врши поређење удела неке активности дате области са уделом основне активности или удружених активности дате области. За израчунавање било којег локацијског коефицијента примењује се следећа формула. У датој формули врши се поређење регионалне економије (често је то округ) са националном економијом или општинске са регионалном економијом (округом).					
	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;">Локацијски коефицијент =</td> <td style="width: 35%;"> $\frac{\text{Запосленост у региону у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост у региону за дату годину Т}}$ </td> <td style="width: 35%; text-align: center;">/</td> <td style="width: 35%;"> $\frac{\text{Запосленост на националном нивоу у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину Т}}$ </td> </tr> </table>	Локацијски коефицијент =	$\frac{\text{Запосленост у региону у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост у региону за дату годину Т}}$	/	$\frac{\text{Запосленост на националном нивоу у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину Т}}$	
	Локацијски коефицијент =	$\frac{\text{Запосленост у региону у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост у региону за дату годину Т}}$	/	$\frac{\text{Запосленост на националном нивоу у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину Т}}$		
<p>Описати тенденцију за последњих 5 - 6 година. Израчунајте и повезане индикаторе – ЛQ за додатну вредност и за извозну оријентисаност. Нека збирни ЛQ представља збир једне трећине три појединачна локацијска коефицијента. Објасните разлике у односу на национални просек (сектори чији је ЛQ знатно изнад 1 и знатно испод 1). Идентификујте кључне секторе локалне економије. Упоредите резултате са националним просеком и са резултатима конкурената.</p>						

Извори података	Институционални и правни контекст
Статистички годишњак по општинама Табеле 5.3; 6.4; 6.5; 16.6	Што је већа концентрација додатне вредности у доминантној индустрији (или три кључна сектора) то је већа и осетљивост регионалних економија на глобалну ситуацију и промене у оквиру ових индустријских сектора. Већа разноврсност структуре локалне/регионалне економије генерално смањује ризик да промене у структури глобалне економије (чији су узроци изван датог региона), а посебно код индустрије, могу озбиљно дестабилизovati регионалну економију. С друге стране, специјализација може донети добробит од економије обима локалној производњи која, пак, може довести до веће продуктивности, конкурентности и економског резултата, тако да ове индикаторе

треба проучавати и тумачити са одређеним познавањем и разумевањем глобалних покретача конкурентности и њиховим импликацијама на локалном нивоу.

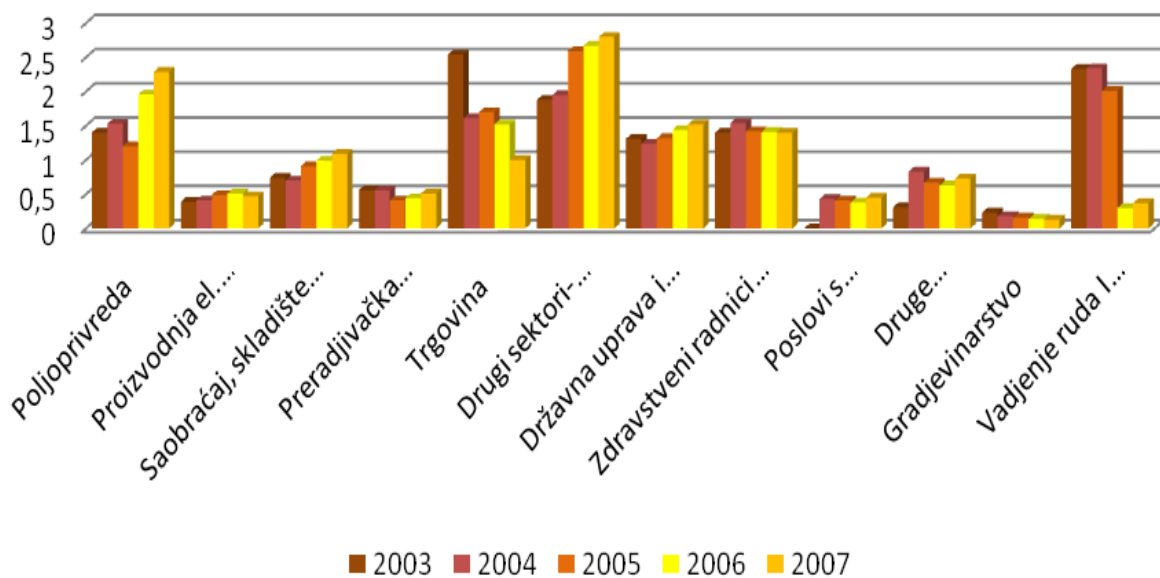
ВРЕДНОСТИ

Локације ки коэффициент запошљавања за 2007.	Пољопривреда		Производња ел. енергије, гаса И воде		Саобраћај, складиштење и везе		Прерађивачка индустрија		Трговина		Други сектори- образовање		Државна управа и социјално осигурање		Здравствени радници и социјални рад		Послови с некретнинама изнајмљивање		Друге комуналне, друштвене и личне услуге		Грађевинарство		Вађење руда И камена	
	Година	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина	
2003	650 25	60	465 99	12	1056 21	52	4669 42	172	1084 61	182	1238 92	154	669 53	58	1612 79	149	361 96	0	390 77	8	738 42	11	324 72	50
2004	688 96	67	464 70	12	1190 28	53	4836 54	172	2082 79	214	1311 01	163	708 47	56	1647 43	162	588 95	16	494 12	26	882 74	10	321 20	48
2005	638 87	45	455 54	13	1159 61	62	4599 50	110	2047 30	204	1291 49	196	711 19	55	1661 74	138	629 42	15	509 92	20	880 63	8	305 52	36
2006	583 36	67	436 76	13	1101 61	64	4209 57	108	1978 08	176	1254 37	196	690 65	58	1577 20	130	671 39	15	515 03	19	855 12	7	286 64	5
2007	540 90	71	450 00	12	1090 66	68	3918 97	114	1962 16	112	1294 21	208	686 69	60	1570 80	126	666 36	17	525 14	22	827 59	6	234 98	5

Пољопривреда	Производња ел. енергије, гаса И	Саобраћај, складиштење и везе	Прерађивачка индустрија	Трговина	Други сектори- образовање	Државна управа и социјално	Здравствени радници и социјални	Послови с некретнинама изнајмљива	Друге комуналне, друштвен	Грађевинарство	Вађење руда И камен
--------------	---------------------------------------	-------------------------------------	----------------------------	----------	---------------------------------	----------------------------------	---------------------------------------	---	---------------------------------	----------------	------------------------------

		воде					осигура ње	рад	ње	е и личне услуге		а
200 3	1,40	0,39	0,74	0,56	2,54	1,88	1,31	1,40	0,00	0,31	0,23	2,33
200 4	1,53	0,41	0,70	0,56	1,61	1,95	1,24	1,54	0,43	0,83	0,18	2,34
200 5	1,20	0,49	0,91	0,41	1,70	2,59	1,32	1,42	0,41	0,67	0,16	2,01
200 6	1,96	0,51	0,99	0,44	1,52	2,67	1,44	1,41	0,38	0,63	0,14	0,30
200 7	2,29	0,47	1,09	0,51	1,00	2,80	1,52	1,40	0,45	0,73	0,13	0,37

Lokacijski koeficijent



Napomene u vezi sa indikatorom – činjenice i podaci

Lokacijski koeficijent pokazuje promenu u zaposlenosti po pojedinim delatnostima. Posebno su velike oscilacije u oblasti poljoprivrede gde

Индикатор бр. 5а	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Удео појединих привредних сектора посматрано према броју запослених радника
-------------------------	--

Дефинисање	<p>Ова категорија индикатора указује на стање економске структуре становништва у општини као претпоставке за социо-економски развој уопште и развој МСП у општини у том смислу. Обухвата број запосленог становништва који је у посматраној општини ради у конкретној привредној делатности (обрачунато према годишњем просеку).</p> <p>Сам показатељ се израчунава као структура, односно као остварено учешће запослених по појединим секторима и показује економску структуру општине у односу на основне делатности које се у општини обављају. На основу овог показатеља је могуће утврђивати ранг или поредити привредну структуру општине са вишим јединицама у односу на број запослених.</p> <p>За израчунавање се користе подаци о просечном кретању у току године.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Укупан број запослених становника посматране општине у појединој делатности - Укупан број запослених становника посматране општине <p>Удео појединог сектора у укупном броју запослених (рачуна се као разломак) = Укупан број запослених становника посматране општине у појединој делатности : Укупан број запослених становника посматране општине x 100. На основу израчунатог учешћа могуће је рангирати привредне делатности по значају. Такође, могуће је пратити и упоређивати привредну структуру са другим регионима и сличним ентитетима.</p>
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији, табела 4.2.	Ова категорија индикатора показује значај, ниво и структуру укупног социо-економског развоја са аспекта употребе људских ресурса, као и перспективу Општине за даљи социо-економски развој. Циљеви: Подизање нивоа економског раста и развоја Општине и смањење миграције становништва у друге, развијеније општине / регионе. Фактори од утицаја: стопа наталитета, стопа морталитета, очекивани животни век становништва, степен демографске старости јединице посматрања – општине, стопа миграције (емиграције и имиграције).

ВРЕДНОСТИ

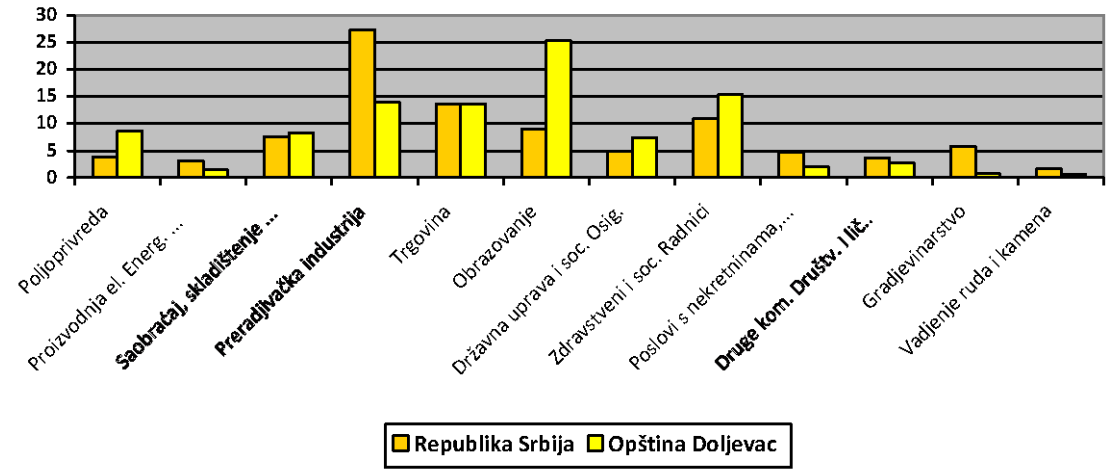
Година 2007.	Укупно запослен о становн иштво	Пољопривреда		Производња ел. енергије, гаса и воде		Саобраћај, складиштење и везе		Прерађивачка индустрија		Трговина		Други сектори- образовање		Државна управа и социјално осигурање		Здравствени радници и социјални рад		Послови с некретним имањем и изнајмљивање		Друге комуналне, друштвене и личне услуге		Грађевинарство		Вађење руда и камена	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Република Србија	1432851	54090	3.77	45000	3.14	109066	7.61	391897	27.35	196216	13.69	129421	9.03	68699	4.79	157080	10.96	66636	4.65	52514	3.67	82759	5.78	23498	1.64
Општина Дољевац	821	71	8.65	12	1.46	68	8.28	114	13.89	112	13.64	208	25.33	60	7.31	126	15.35	17	2.07	22	2.68	6	0.73	5	0.61

Napomene u vezi sa indikatorom – činjenice i podaci

Kada posmatramo odnos broja zaposlenih radnika u Srbiji i opštini Doljevac za 2007 godinu odmah se uočavaju 2 stvari:

1. Mnogo veći broj radnika u obrazovanju u opštini Doljevac nego što je Republički prosek
2. Mnogo manje zaposlenih u prerađivačkoj industriji nego što je Republički prosek

Udeo pojedinih privrednih sektora posmatrano prema broju zaposlenih radnika



Индикатор бр. 6

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Показатељи незапослености

Дефинисање	<p>Незапосленост се номинално исказује бројем укупно незапослених становника а индикатор незапослености као удео незапослених у укупном броју активног становништва. Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе (активна лица која се не баве својим занимањем). Занимање подразумева спровођење одређене делатности од које се живи.</p> <p>Као показатељи структуре незапослености се користе индикатори према којима се рачуна удео појединих категорија незапослених у укупном броју незапослених лица.</p> <p>Потребни подаци су:</p> <ul style="list-style-type: none">- Незапослено становништво на локалном и вишим нивоима- Укупно активно становништво на локалном и вишим нивоима <p>Уцесце незапослених у укупном активном становништву (у %) се рачуна као количник ове две величине помножен са 100</p> <p>Показатељи структуре су:</p> <p>Незапослени на 1000 становника</p> <p>Становништво које први пут тражи запослење Општина у односу на 1000 становника</p> <p>Становништво без квалификација у односу на укупно и/или незапослено</p> <p>Број жена које траже посао у односу на укупно и/или незапослено</p>
-------------------	---

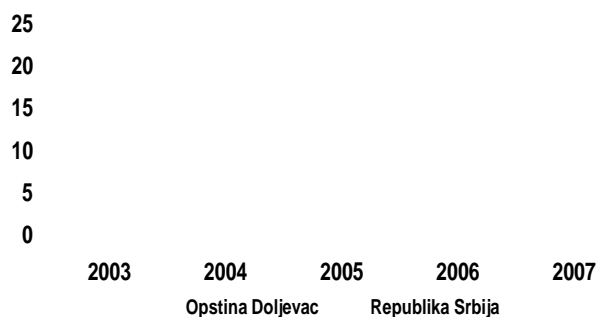
Извори података	Институционални и правни контекст
Статистички годишњак општине у Р. Србији, табеле 3.6.; 4.4. И сл.	<p>Ове индикаторе би требало заједно тумачити како би се добила општа макроекономска слика о условима тржишта радне снаге на локалном нивоу. Незапосленост, посебно стављена у однос са активности становништва као И структура незапослености указују на ниво искоришћености радног ресурса, развијеност економије у смислу доступне радне снаге и показују интензитет којим локално становништво учествује у економији.</p> <p>Опишите стање и структуру незапослености и објасните</p>

разлике у односу на национални (или регионални) просек

ВРЕДНОСТИ

	Укупно активно становништво		Незапослено становништво		Уцесце незапослених у укупном активном становништву (%)		Незапослени на 1000 становника	Први пут траже запослење Општина		Без квалификација Општина		Жене Општина	
	Опш	РС	Опш	РС	Опш	РС		Опш	број	%	број	%	Број
2003	11883	4846174	2795	944939	23,52	19,50	144	2128	76,1	1327	47,5	1461	54,3
2004	12362	5008436	3083	969888	24,94	19,37	161	1808	58,6	1033	33,5	1312	48,1
2005	12150	4991743	2799	895697	23,04	17,95	148	2039	72,8	1200	42,9	1459	54,3
2006	11930	4975995	2749	916257	23,04	18,42	147	1808	65,8	1172	42,6	1417	53,9
2007	11777	4967517	2419	785099	20,56	15,81	132	1485	61,4	952	39,4	1218	53,8

Уцесце незапослених у укупном активном становништву (%)



Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Подаци о незапослености показују да се ситуација скоро ништа није мењала од 2003 до 2006 године. Једини већи пад незапослености је регистрован 2007. године и тада је учешће незапослених у активном становништву општине Дољевац износило 20,56%

Задовољавајући је показатељ да број незапослених који немају квалификацију опада из године у годину, али и даље они чине највећу групу у оквиру незапослених радника.

Процент незапослених жена се креће око 50% што је сасвим прихватљив података

Индикатор бр. 7	<p>ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ</p> <p>ИНДИКАТОР: Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника</p>
------------------------	--

Дефинисање	<p>Привредни субјекти су облици организовања дефинисани Законом о привредним друштвима (Службени гласник РС, бр. 125/2004), Законом о предузећима (Службени гласник СРЈ, бр. 29/96), Законом о задругама (Службени гласник СРЈ, бр. 41/96), Законом о банкама и другим финансијским организацијама (Службени гласник СРЈ, бр. 24/96), Законом о берзама, берзанском пословању и берзанским посредницима (Службени гласник СРЈ, бр. 90/94) и Законом о осигуравајућим друштвима (Службени гласник СРЈ, бр. 30/96).</p> <p>Описати тренд за последњих 6 - 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Прикажити структуру запослености и структуру регистрованих привредних субјеката по секторима. Дајте податке о порезима које плаћају локална предузећа. Објасните разлике у односу на национални просек.</p>
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Статистички годишњак по општинама</p> <p>Табела 3.12</p>	<p>Број регистрованих привредних субјеката је важан фактор који указује на економску снагу региона/општине. Међутим, додатне варијабле су неопходне како би се добила шира слика. МСП (предузећа са мање од 250 запослених) се поимају као стабилизирајући фактор економије. Иако МСП представљају фактор стабилизације локалне /регионалне економије, велика предузећа имају незаменљиву улогу у развоју локалне/регионалне економије. Предузетници који су у систему ПДВ-а могу се пратити јер се тиме гарантује да су ова предузећа сасвим извесно активна (док код других предузећа велики број може бити и не-активан).</p>

ВРЕДНОСТ

Бр. регистрованих	Стање на дан 30.10.2008.	Број
-------------------	--------------------------	------

привредних субјеката	привредна друштва	предузетници	укупно прив.субјекти	бр.рег.прив.суб. на 1000 ст.	становника по попису 2002 године
Општина Дољевац	73	251	324	16,56	19561

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Подаци показују да на 1000 становника општине Дољевац имамо 16,56 регистрованих привредних субјеката. Сам податак није обесхрабрујући, међутим када погледамо структуру регистрованих привредних субјеката, онда је јасно да 77,46% чине предузетници који су превасходно отворили своје радње због samozapošljavanja, а да привредна друштва чине 22,54%.

Индикатор бр. 7а

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: *Нето број нових предузећа на 1000 предузећа*

Дефинисање

(Број новооснованих предузећа – Број угашених предузећа) подељен са укупним бројем предузећа (изражено у хиљадама).

Описати тренд за последњих 6 - 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Пратите тренд раста неактивних привредних субјеката. Објасните разлике у односу на национални просек.

Извори података

Статистички годишњак по општинама

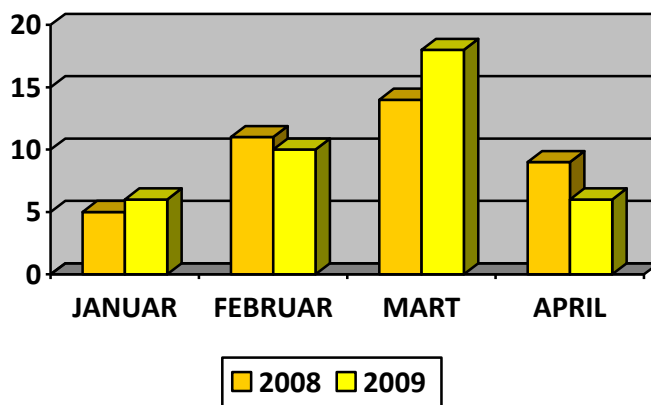
Институционални и правни контекст

Овај индикатор описује други феномен. Прво, он може дати прецизне податке у вези са локалним/регионалним циклусом економије. Различите фазе локалне/регионалне економије се јасно оцртавају у процесу оснивања и затварања предузећа. Баланс између ова два процеса може да укаже на континуирану циклусну фазу или континуирану структуралну промену у локалној/регионалној економији. Друго, дугорочно стање баланса у нето броју нових предузећа може да укаже на опадање/раст социо-економског развоја региона. И треће, интензите једног или другог процеса може да укаже или на динамично или на ригидно пословно окружење.

ВРЕДНОСТ

2008				2009			
јануар 2008.	фебруар 2008.	март 2008.	април 2008.	јануар 2009.	фебруар 2009.	март 2009.	април 2009.
5	11	14	9	6	10	18	6

Број отворених нових предузећа



Индикатор бр. 76	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
	ИНДИКАТОР: Површина пословног простора на 1000 становника изграђена претходне године

Дефинисање	Показује укупан број м2 пословног простора који је изграђен у једној години стављен у однос са бројем становника израженим у хиљадама
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији. Подаци јавно комуналних предузећа.	Ова категорија индикатора указује на динамику опремања МСП (нових и/или већ постојећих) и значајна је за поређење са другим општинама или са просечном величином у региону или републици. Ови индикатори представљају једно од мерила за достигнути ниво динамизма у развоју обзиром да је превасходна оријентација предузетника да пре свега граде м2 пословног простора. Циљеви: Повећање квалитета рада у пословном окружењу локалне заједнице. Фактори од утицаја: Ниво привредне развијености општине, Ниво профитабилности и конкурентности постојећих предузећа као и ефективности инвестиција, Развијеност пословне инфраструктуре општине као и МСП.

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Нема података

Индикатор бр. 8

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Степен задужености општине

Дефинисање

Задуживање је посебан облик дужничко-поверилачког односа у коме неки субјект врши узимање средстава од других приватно-правних или јавно-правних ентитета ради финансирања или реализације одређених циљева, уз услов да се позајмљена средства, након истека одређеног временског периода, врате повериоцу уз плаћање одређеног износа камате. По правилу, држава се задужује да би у датом временском року отклонила неравнотежу која може настати између приходне и расходне стране њеног буџета, за финансирање ванредних, непредвиђених догађаја и расхода који могу настати по том основу, за улагање у инвестиције чијом реализацијом ће се створити бољи економски, али и други услови за живот и рад грађана, односно привредних субјеката, као и за улагања у друге намене или пројекте којима ће се подстицати, односно стварати предуслови за бржи развој земље. Из «пресека» искустава развијених земаља, јединце локалне самоуправе могу се задуживати само за покривање капиталних јавних расхода. Поред овог вида задужења, јединицама локалне самоуправе се може дозволити и задуживање ради покривања дефицита текуће ликвидности. Степен задужености буџета јединице локалне самоуправе указује на то колико носиоци политике имају «простора» за узимање додатних средстава којим се могу реализовати одређени капитални пројекти који ће бити у функцији остварења стратешких или развојних циљева општине/града.

Анализирајте показатеље расположиве маргине задужења у наредних пет година. Препорука је да се користе остали корелациони индикатори. У том смислу, могу се описати и анализирати показатељи који су везани за остварење или процену остварења: 1) процента суфицита текућег дела буџета, 2) процента учешћа изворних прихода у остварењу буџета, 3) процента учешћа уступљених прихода у остварењу буџета, 4) кретања остварења уступљених и изворних прихода по глави становника у последњих пет година и 5) процента

Извори података	Институционални и правни контекст
<ul style="list-style-type: none"> - Одлука о завршном рачуну буџета за 2008. годину. - Подаци општинске или градске службе за трезор о обиму и структури задужености буџета. - Одлука о буџету за 2009. годину. - Меморандум о буџету за 2009. и наредне две фискалне године. - Пројекција прихода и примања буџета за период од 2009. до-2013. године. 	<p><i>Законом о јавном дугу (видети чланове 33-38) регулисани су услови и висина задужења локалне самоуправе у Републици Србији. У току буџетске године, задуживање за финансирање дефицита краткорочне ликвидности не сме прећи 5% укупно остварених прихода буџета у претходној години. С друге стране, извршено је раздвајање у утврђивању висине укупног дуга и дозвољеног износа отплате ануитета у једној буџетској години: а) износ неизмиреног дугорочног задужења за капиталне инвестиционе расходе не може бити већи од 50% укупно остварених текућих прихода буџета општине/града у претходној години; б) износ главнице и камате који доспева у свакој години на сва неизмирена дугорочна задуживања не може бити већи од 15% укупно остварених текућих прихода буџета општине/града у претходној години. Поред узимања кредита, јединицама локалне самоуправе дато је право да се могу задуживати и емитовањем хартија од вредности. Ово право дато је под условом да те хартије могу искључиво куповати Република Србија и финансијске институције под које спадају банке, друштва за осигурање, брокерско-дилерска друштва, пензиони фондови, инвестициони фондови и штедионице.</i></p> <p><i>Имајући у виду да задуживање локалне самоуправе има преваходно капитални карактер, средствима јавног зајма може да се реализује финансирање изградње, одржавања и реконструкције комуналне инфраструктуре, објеката и опреме у области образовања, културе, спорта, рекреације, здравства, социјалне заштите и других потреба од капиталног интереса за заједницу, које су, пре свега, утврђене у оквиру изворних надлежности локалних власти. Задуживање ради покривања дефицита текуће ликвидности има краткорочан карактер – средства се морају вратити у истој буџетској години у којој су узета.</i></p>

ВРЕДНОСТИ

	2008:215.000.000	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
1	Остварење или процена остварења ТЕКУЋИХ прихода буџета за посматрану	220.000.000	237.000.000	270.000.000	300.000.000	320.000.000

	буџетску годину					
2.1	15% остварења или процене остварења текућих прихода буџета за посматрану буџетску годину (1 X 15 / 100)	32.250.000	33.000.000	35.500.000	40.500.000	45.000.000
2.2	Износ главнице и камате који доспева у посматраној години			8.000.000	8.000.000	8.000.000
2.3	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У АПСОЛУТНОМ ИЗНОСУ (2.1 – 2.2)	32.250.000	33.000.000	27.500.000	32.500.000	37.000.000
2.4	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У РЕЛАТИВНОМ ИЗНОСУ - % УКУПНИХ ТЕКУЋИХ ПРИХОДА БУЏЕТА (2.3 / 1 X 100)	15,0	15,0	11,6	12,0	12,3
3.1	50% остварења или процене остварења текућих прихода буџета за посматрану буџетску годину (1 X 50 / 100)	107.500.000	110.000.000	118.500.000	135.000.000	150.000.000
3.2	Укупан износ неизмиреног дугорочног задужења буџета општине или	40.000.000	40.000.000	32.000.000	24.000.000	16.000.000

	града за капиталне инвестиционе расходе					
3.3	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У АПСОЛУТНОМ ИЗНОСУ (3.1 – 3.2)	67.500.000	70.000.000	86.500.000	111.000.000	134.000.000
3.4	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У РЕЛАТИВНОМ ИЗНОСУ - % УКУПНИХ ТЕКУЋИХ ПРИХОДА БУЏЕТА (3.3 / 1 X 100)	31,4	31,8	36,5	41,1	44,7

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Општина Дољевац се до 2009. године задуживала само краткорочно за финансирање дефицита текуће ликвидности. У 2009. години, због настанка економске кризе и смањења фискалних прихода, смањења трансферних средстава са републичког нивоа, општина се дугорочно задужује на период од 7 година и у износу од 40.000.000,00 динара, са грејс периодом од 24 месеци. Средства дугорочног кредита искоришћена су за финансирање капиталних инвестиционих расхода, односно за санацију и реконструкцију локалне путне мреже и побољшање електроенергетских прилика на територији општине Дољевац. Кредитни потенцијал општине био је више од 100 милиона динара, али због смањења прихода је одлучено да се могућност задужења само делимично искористи и заврше само најважнији путни правци за функционисање јавног саобраћаја ка периферним насељима на територији општине и за побољшање енергетских прилика у циљу снабдевања електричном енергијом индустријске зоне у Пуковцу и стамбених као и јавних објеката у Дољевцу.

Очекује се раст фискалног капацитета општине, увођењем оделења за наплату локалних јавних прихода, либералнијом легализацијом бесправно подигнутих објеката, пописом и евидентирањем свих непокретности на територији општине.

Повећањем локалних прихода створиће се финансијска средства за додатним побољшањем амбијента за привлачење инвеститора на територији општине, отварање

нових радних места, побољшање животног стандарда и у будућности позитивна миграциона кретања у већини насеља на територији општине.

Индикатор бр. 9

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Фискални капацитет општине – Остварење изворних прихода (фискалних облика) по глави становника

Дефинисање

Утврђивањем категорије изворних прихода, јединицама локалне самоуправе у Републици Србији омогућено је да, у зависности од своје финансијске снаге, односно фискалног капацитета којег поседују, могу самосталним увођењем пореских, али и остваривањем непореских облика јавних прихода, финансирати изворни делокруг јавних послова. Фискални капацитет представља способност да се употребом различитих инструмената пореске политике оствари одређен износ буџетских прихода неког јавно-правног ентитета. Фискални капацитет зависи од достигнутог степена материјалног богатства општине или града, односно од обима и структуре пореске основице на коју се може прописивати одређена пореска обавеза и остваривати јавни приходи. Већа снага фискалног капацитета ствара могућност за обезбеђење више средстава у буџету из кога се може финансирати стратешки развој општине или града. Његова снага пружа могућност и за улазак у процес задуживања, односно коришћења механизма додатног «ушприцавања» средстава којим ће се убрзати реализација планираних, али и завршетак започетих инвестиционих активности у заједници. По истом институционалном оквиру, фискални капацитет може представљати поуздан индикатор који ће указивати на достигнути степен и динамику пада/раста материјалног богатства општине или града у одређеном временском периоду.

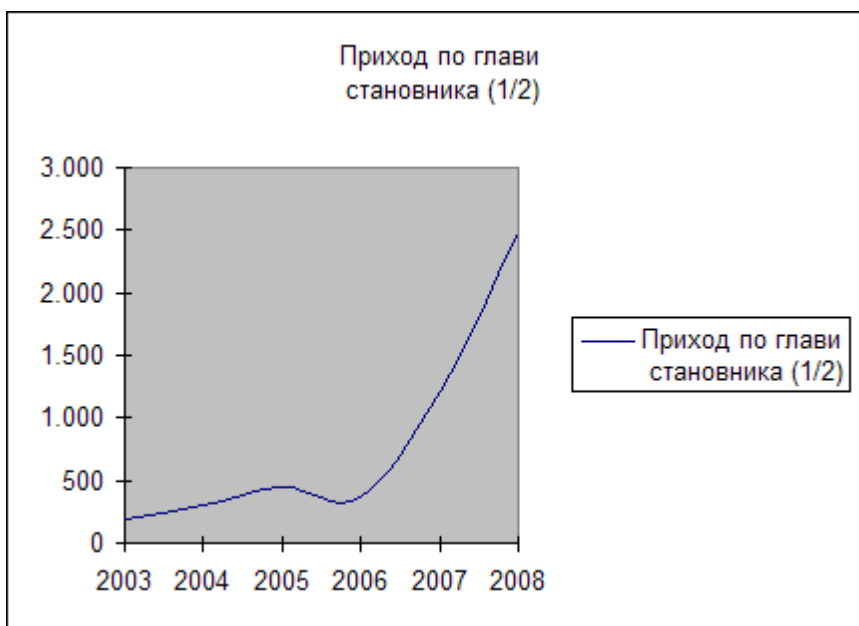
Опишите и анализирајте показатеље у последњих пет година. Препорука је да се користе остали корелациони индикатори. У том смислу, могу се описати и анализирати показатељи који су везани за кретање остварења: 1) прихода од пореза на имовину (на непокретности) по глави становника, 2) уступљених пореза по глави становника и 3) пореза на зараде по глави становника. Поред тога, ове резултате можете компарирати са осталим општинама или градовима у Србији које имају сличне демографске и социо-економске

карактеристике. Опишите (утврдите) разлике.

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Одлуке о завршним рачунима буџета за 2003., 2004., 2005., 2006 и 2007. годину.</p>	<p>Општинама и градовима у Србији је, преко утврђивања права на остварење изворних прихода, дат одређен степен фискалне аутономије, која је, у односу на претходни период, ојачана “превођењем” пореза на имовину (на непокретности) међу изворне приходе локалних власти, али и преносом права на вршење послова њиховог пореског администравања (видети чланове 6, 8 и 61 Закона о финансирању локалне самоуправе). По Закону о финансирању локалне самоуправе, следеће врсте прихода могу се узети као фискални облици прихода (фискалитети) којим се може мерити фискални капацитет општине или града:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. порез на имовину (на непокретности); 2. локалне комуналне таксе; 3. накнада за коришћење грађевинског земљишта; 4. накнада за уређивање грађевинског земљишта; 5. приходи по основу самодоприноса. <p>Употребом изворних прихода, оне могу остваривати своје, како краткорочне, тако и дугорочне циљеве: увођењем фискалних обавеза или пружањем олакшица по том основу, имају полуге којим могу утицати на временски, просторни, распоред по делатностима и зонама одређених економских и некономских активности што се одвијају на њиховом подручју - њима се могу и интернализovati одређени негативни екстерни ефекти, кориговати урбанистичка, комунална и друга постојећа решења, али водити и дугорочна, развојна политика локалне заједнице.</p>

ВРЕДНОСТИ

		2003	2004	2005	2006	2007	2008
1	Укупно остварење фискалних облика изворних прихода	3.615.370	5.992.046	8.716.774	7.204.221	23.739.446	48.414.821
2	Број становника	19563	19563	19563	19563	19563	19563
3	Приход по глави становника (1/2)	185	306	446	368	1.213	2.475



Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Увођењем одређених врста накнада којим је омогућено веће фискално захватање од оних који имају највећу економску снагу и повећањем бриге о наплати локалних прихода омогућен је нагли пораст њиховог учешћа у локалном буџету. Повећање изворних прихода се очекује нарочито од 2010. године када ће Одељење за наплату локалних јавних прихода имати потпуну евиденцију и све инструменте за наплату истих. Тиме ће се омогућити нормалније функционисање локалне самоуправе и њен значајнији утицај на одрживи економски и друштвени развој .

2.2. Становништво, образовање и квалитет живота

Индикатор бр. 1	<p>ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА</p> <p>ИНДИКАТОР: Становништво – удео радног континента у укупном</p>
------------------------	--

Дефинисање	<p>Ова категорија индикатора указује на стање економске структуре становништва у општини као претпоставке за социо-економски развој уопште и развој МСП у општини у том смислу. Обухвата мушко и женско становништво у посматраној општини које се налази у старосној доби од 15-64 који сабрани заједно представљају величину радног континента. Такође, узима се и укупан број</p>
-------------------	--

	<p>становништва дате општине. Узимају се подаци пописа. Уколико се жели пратити промена посматрају се подаци два или више узастопних пописа.</p> <p>- Радни контингент становништва посматране општине (од 15-64 године)</p> <p>- Укупан број становника посматране општине</p> <p>Удео радног контингента у укупном становништву (рачуна се као разломак) = Радни контингент становништва посматране општине (од 15-64 године) : Укупан број становника посматране општине x 100</p>
--	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	Ова категорија индикатора показује утицај укупног социо-економског развоја на стање људских ресурса, као и перспективу Општине за даљи социо-економски развој. Циљеви: Подизање нивоа економског раста и развоја Општине и смањење миграције становништва у друге, развијеније општине / регионе. Фактори од утицаја: стопа наталитета, стопа морталитета, очекивани живитни век становништва, степен демографске старости јединице посматрања – општине, стопа миграције (емиграције и имиграције).

ВРЕДНОСТИ

Опис	Укупно становништво	Мушко	Женско	Укупни радни контингент	Удео радног контингента у укупном становништву (%)
		15-64	15-64		
		од 15 до 64 година старости			
Општина Дољевац по попису 1991	20637	6803	6015	12992	62,95
Општина Дољевац по попису 2002	19561	6684	5905	12589	64,36
Република Србија по попису 2002	7498001	2494719	2538086	5032805	67,12
Нишавски округ	381757	127226	126485	253711	66,46

Udeo radnog kontigenta u ukupnom stanovnistvu (%)		Udeo radnog kontigenta u ukupnom stanovnistvu (%)		
64,5		68		
64		67		
63,5		66		
63		65		
62,5		64		
62		63		
		62		
Opstina 1991	Opstina 2002	RS 2002	Opstina 2002	Okrug 2002

омене у вези са индикатором – чињенице и подаци

На основу података видимо да се у општини између два пописа број становника смањило за 5,21%. Такође, удео радног континента у укупном становништву расте, што подразумева да расте просечна старост становништва. Међутим, по овим подацима општина Дољевац је и даље много испод републичког просека, који има чак 67,12% радни континент – што значи да је просечно становништво у Србији старије него у Дољевцу.

Индикатор бр. 3	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом
Дефинисање	Израчунава се као три показатеља и то као однос становника са завршеном средњом, затим, вишом и високом школом и укупног броја становника. Укупно учешће у % = становништво у одређеној категорији едукованости (средње, више, високо образовање) : укупан број становника x 100.

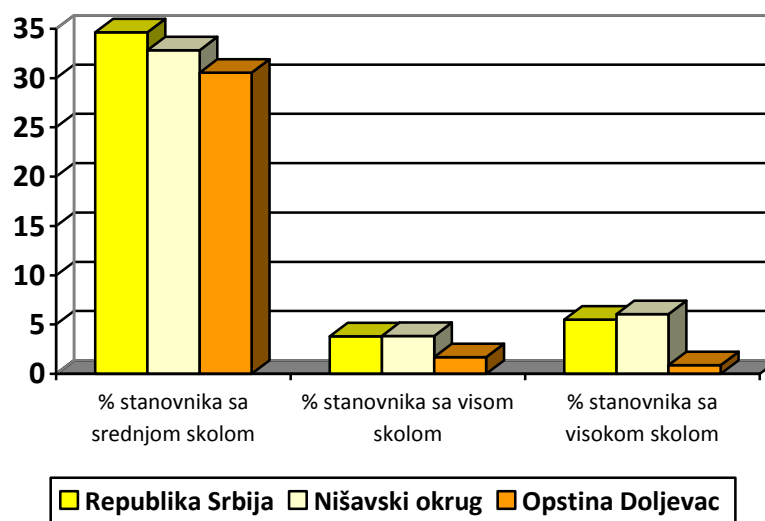
Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	Као значајан показатељ расположивог радног потенцијала становништва се могу приказивати карактеристичне категорије становника стављен у однос са укупно расположивим становништвом. Израчуната учешћа указују на ниво едукације у општини и његову промену у времену, односно, у поређењу са другим сличним ентитетима. Циљеви: индикатор показује потенцијал општине за развој услуга, односно, ниво као потенцијал за развој општине на бази знања. Фактори од утицаја: стопа рађања, број средњих, виших и високих школа у општини и окружењу, дневне миграције становништва, ниво демографске старости посматране општине.

ВРЕДНОСТИ

	Укупно	Становништво са	Учешће становништва са

		средњом сколом	вишом сколом	високом сколом	средњом сколом (%)	вишом сколом (%)	високом сколом (%)
Републик а Србија	7498001	2596348	285056	411944	34,63	3,80	5,49
Нишавск и округ	381757	125313	14659	23131	32,83	3,84	6,06
Општина Дољевац	19561	5975	331	170	30,54	1,69	0,87

Образовна структура становништва општине Дољевац



Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

На основу података о образовној структури видимо да општина Дољевац има велики недостак образованог становништва и да је далеко испод просека и Нишавског округа и Републичког просека. Из тих разлога имамо дневне миграције образованог кадра из околних општина

Индикатор бр.
10

ТЕМА: **ИНДИКАТОРИ УСЛОВА ЖИВОТА И БЛАГОСТАЊА**
ИНДИКАТОР: *Дужина путева у км по км²*

Дефинисање

Индикатор показује густину путне мреже на одређеној територији. Рачуна се као дужина путева изражена у км по км² површине територије општине. Индикатор се не мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину.

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији, статистички билтени	Ова категорија индикатора показује утицај саобраћаја на укупни социо-економски развој, односно, благостање становништва општине. Ова група представља индикаторе потенцијала и успешности транспорта као економске гране. Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује И даје могућност оцене нивоа развијености. Циљеви: Да се створи поуздана основа за пројектовање будућег развоја транспорта. Фактори од утицаја: Ниво локалне привредне развијености, Цикличност производње, Степен специјализације, Ниво НТ развоја.

ВРЕДНОСТИ

Опис	Дужина путева у км	Површина км ²	Дужина путева у км по км ²
Република Србија	38436	88361	0,43
Општина	91	121	0,75

Dužina puteva u km/km²

0,8
0,6
0,4
0,2
0

Republika Srbija Opština

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Општина Дољевац је последњих 10 година много инвестирала у путну инфраструктуру. Сва насељена места имају добру везу са административним центром.

Индикатор <i>бр.13</i>	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: <i>Домаћинства са сигурним приступом води за пиће</i>
----------------------------------	---

Дефинисање	Показује укупан број домаћинстава са сигурним приступом води – прикључени на водовод. Рачуна се као количник броја домаћинстава прикључених на водоводну мрежу према укупном броју домаћинстава x 100
-------------------	---

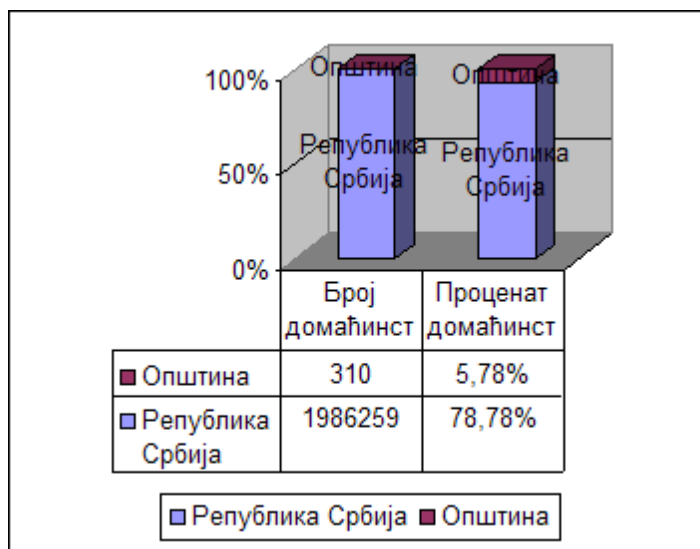
Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији. Подаци јавно комуналних предузећа.	Ова категорија индикатора указује на начине и остварени квалитет производње и потрошње становништва и друштва. Ови индикатори представљају мерило за достигнути ниво друштвеног развоја као претпоставке за ефикаснији и комплекснији укупни социо-економски развој. Такође, они указују и на степен (не)подударња привредног и социјалног развоја у општини. Циљеви: Повећање квалитета живљења и привредне основе у општини – укупног благостања. Фактори од утицаја: Ниво привредне развијености општине, Ниво буџетске потрошње и јавних инвестиција, Развијеност инфраструктуре општине, Број домаћинстава

Општина	Укупан број домаћинстава	Број домаћинстава прикључених на водовод(2007)	Процент домаћинстава са сигурним приступом води за пиће
Република Србија	2521190	1986259	78,78%
Општина	5367	310	5,7%

ВРЕДНОСТИ

Општина	Број домаћинстава прикључених на водовод(2007)	Процент домаћинстава са сигурним приступом води за пиће
Република Србија	1986259	78,78%
Општина	310	5,78%

ВРЕДНОСТИ



Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Општина Дољевац више од 3 деценије улаже у систем за водоснабдевање „Брестовац-Бојник –Дољевац“, тренутно је на систем прикључено само насеље Чечина, а на нишки систем за водоснабдевање прикључена су 3 насеља, угрожена подземним водама са подручја депније – Ћурлина, Перутина и Кнежица. Процена је да све скупа има негде око 310 домаћинстава, која се водом снабдевају из водовода.

Индикатор бр.14	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА
	ИНДИКАТОР: Број корисника Интернета на 1000 домаћинстава

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Према последњим извештајима (подаци из априла 2009. године) у Србији постоји 1.218.000 прикључака на широкопојасни Интернет. Процењено је да преко 2.000.000 људи у земљи има приступ Интернету.

У Републици Србији 33,2% домаћинстава поседује Интернет прикључак, што чини повећање од 6,9% у односу на 2007. годину, а 14,7% у односу на 2006. годину.

Заступљеност Интернет прикључка највећа је у Београду (45,5%), следи Војводина (34%), па централна Србија (27,2%).

Такође, разлике се могу уочити и када се упореди заступљеност рачунара у урбаном и руралном делу Србије: 47,5% наспрам 31,2%. И поред тога охрабрује податак да се овај јаз смањио у односу на 2007. годину. У прилог томе говоре и стопе раста заступљености рачунара у урбаном и руралном делу Србије. У урбаном делу стопа раста је 4,8%, док тај раст у руралном делу износи 9,6%.

Пошто **тачних података за општину Дољевац нема** – колико домаћинстава користи интернет – сматрамо да је и проценат за централну Србију од 27,2% велики и да Интернет прикључке у општини Дољевац користи максимално 10 – 15 % домћинстава.

Менаџер Радног тима

Братислав Китановић, дипл. хемичар

MUNICIPALITY OF DOLJEVAC



Revision of the Sustainable Development Strategy for the Municipality of Doljevac for the period of 2009 - 2013

Doljevac, December 2009

This Strategy is the result of TEAM work with the members from Doljevac municipality, LEDIB donor programme financed by the Government of the Kingdom of Denmark and the consulting agency C. A. 'TEAM' from Leskovac.

The Revision of the Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac for the period of 2009-2013 is the outcome of implementation of the project with the same name by which, under the programme for 'Capacity building in the municipalities of Nisava district' LEDIB aims to provide practical structured support to the relevant municipalities through a series of trainings, technical support and planning activity.

Throughout the planning process, the participative approach was used in which the local actors, primarily the representatives of the Municipality and entrepreneurs from the territory of Doljevac municipality, took an active part by giving valuable guidelines for this strategic document.

The planning process started by passing the following decisions:

At the session held on 4th August, 2009, the Assembly of the municipality of Doljevac passed the Decision on commencement of the work on drawing up of the Revision of Sustainable Development Strategy for Doljevac municipality for the period of 2009-2013. At the same session, the Resolution was passed for appointment of the Committee for coordinating work on drawing up the Revision of the

Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac for the period of 2009-2013 composed of:

8. **Goran Ljubic**, President of the Municipality,
9. **Tomislav Kulic**, President of the Doljevac Municipality Assembly,
10. **Milos Vukotic**, MA in Economics, Deputy President of the Municipality,
11. **Gordana Cvetkovic**, Head of the municipal Administration,
12. **Bratislav Jovanovic**, Deputy President of the municipality for local community development ,
13. **Dragan Mladenovic**, Head of the Department of General Administration and Non-Economic Activities,
14. **Sava Stevanovic**, Director of the Centre for Social Work Doljevac,

At the session of the local Council of the Municipality of Doljevac held on 5th August, 2009, a Resolution was passed on the appointment of the Working Team for drawing up and coordination work on drawing up of the Revision of the Sustainable Development Strategy of the Municipality of Doljevac for the period of 2009-2013 , composed of:

12. **Bratislav Kitanovic**, from Pukovac, B.Sci. in Chemistry, the manager of the Working Team
13. **Jovica Pesic**, Head of the economy and finance department in the municipal administration of Doljevac municipality
14. **Miljan Mladenovic**, employed in the Municipal administration of Doljevac municipality,
15. **Srdjan Stankovic**, employed in the Municipal administration of Doljevac municipality,
16. **Zivorad Stamenkovic**, employed in the Municipal administration of Doljevac municipality,
17. **dr Vesna Mitic-Zlatanovic**, from Nis, Director of the Health Centre Doljevac,
18. **Lidija Ljutica**, Director of the Centre for disabled adults,
19. **Goran Ilic**, deputy headmaster of ES'Vuk Karadzic' – Doljevac,
20. **Dejan Dinic**, from Badnjevac, Director of the radio station 'Press Company'd.o.o. – Doljevac,
21. **Igor Mikic**, from Pukovac, representative of NGO „Centre for the Development of agricultural entrepreneurship' – Pukovac and
22. **Dragan Mitic**, Director of 'Green Garden'd.o.o. – Orljanje.

The Committee was assigned the task to coordinate and supervise the process of drawing up of the strategy revision, to discuss the strategy revision through the phases of preparation as proposed by the Working team and to forward it to the higher authority.

On the basis of the Decision on commencement of work on drawing up of the revision of the Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac for the period of 2009-2013, the Commission for coordination of work on the Revision of the Sustainable Development Strategy for the Municipality of Doljevac for the period of 2009-2013 passed the Decision on the session held on 20th August 2009 thus defining the project task of the Working team for drawing up and coordination of the work on drawing up of the revision of the Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac (hereinafter referred to as the Working team).

The Terms of Reference for the Working team includes the following activities:

- Analysis of the current state;
- Drawing up of the revision of the document 'Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac' assisted by a selected consulting company within the timeframe defined in the Agreement between the municipality of Doljevac and LEDIB Programme;
- Selection procedure for the Consultant or Consulting company;
- Procurement procedure for technical equipment granted by LEDIP programme within the framework of the approved project;
- Setting up of the working groups;
- Organization of regular meetings of the working groups;
- Organization of public hearing;

- Development of the final plan;
- Evaluation of the entire process of drawing up of the revision of the Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac;
- Making of an action plan for the period of Strategy implementation where the specific objectives, programmes, project groups, projects and individual actions will be more precisely defined;
- Submission of the Strategic plan to the Committee for Coordination and Municipality Assembly for adoption;
- Monitoring of Strategy implementation in the period of 2009 -2013.

At its first meeting, the working team formed theme working groups on the basis of the set project task and appointed the leaders of the groups:

7. Working group for economy – leader, Jovica Pesic, BA in Economics, head of the economy and finance department in the municipal administration of Doljevac,
8. Working group for non-economic activities:

For health welfare – leader, dr Vesna Mitic-Zlatanovic, from Nis, Director of the Health Centre Doljevac,

For social welfare – leader, Lidija Ljutica, BA in Sociology, Director of the Centre for Disabled Adults,

For education, culture - leader, Goran Ilic, deputy director of Elementary School ‘Vuk Karadzic’ - Doljevac,

9. Working group for local self-government – leader, Miljan Mladenovic, BA in Economics, employed in the Municipality Administration of Doljevac Municipality,
10. Working group for infrastructure – leader, Dejan Radovanovic, BA in Economics, Director of the PE ‘Building Directorate of Doljevac Municipality’,
11. Working group for agriculture – leader, Zivorad Stamenkovic, agriculture, forestry and water management officer in Municipal administration of the municipality of Doljevac, and
12. Working group for information, sport and associations – leader, Dejan Dinic, Director of the radio station ‘Press company’ do.o. -Doljevac,

B. LEDIB

4. Karsten Lund, coordinator for Serbia
5. Zarko Simovic, local economic development expert
6. Indira Verem Koman, monitoring

C. Citizens association TEAM, Leskovac

4. Biljana Stankovic
5. Dobrila Sudimac- Mratinkovic
6. Mihajlo Bozic

Preamble

The concept of sustainable development means the development that meets needs of the present times so that it does not threaten opportunities for the future generations to meet their own needs. The concept of sustainable development means ‘steady economic growth, but such that, apart from economic efficiency and technological progress, bigger inclusion of clean technologies and innovativeness of the entire society and socially-responsible businesses, it ensures the reduction of

poverty, better utilization of resources in the long-run, improvement of health conditions and quality of life and reduction of pollution to the level that can be withstood by the environment factors, prevention of future pollution and preservation of biodiversity' (The National Sustainable Development Draft Strategy for the Republic of Serbia).

Strategic planning can also be defined in various ways, but in simple terms, it is the process of setting long-term goals and identifying the best approach for achieving these goals. The Strategy is a planning document which provides guidelines for action aiming at development of organisation (the municipality of Doljevac, in this case) during a defined time period and it sets guidelines, priorities, actions and liabilities for implementation. The Strategy is based on the principles of partnership and transparency and aims at achieving results in socio-economic development as a whole.

In concordance with contemporary European and world trends, as well as with the current legislative framework, the municipality of Doljevac is undertaking big steps in planning its own development. After delivery of the Strategic plan for the municipality of Doljevac and the Agricultural Development Strategy during 2006 and 2007, the municipality continued with developing its strategic documents. An important shift in strategic planning is actually the Strategy for the Development of Small and Medium-sized Enterprises and Entrepreneurship in the municipality of Doljevac for the period of 2009-2013 the adoption of which is expected at the next session of the Assembly of Doljevac municipality. Signing of the Agreement on financing project activities on drawing up the Revision of the Sustainable Development Strategy is an additional step in capacity building of this local self-government and in raising the level of competitiveness of Doljevac municipality and a number of strategic documents which it has.

Drawing up of the Strategy was approached systematically and in partnership with LEDIB organisation which is implementing the Local Economic Development in the Balkans Programme. Thus, in December 2008, an annex to the Memorandum on Understanding was signed between the municipalities of Nisava district and LEDIB, which officially marked the kick-off of implementation of the project 'Capacity building in the municipalities of the Nisava district' (hereinafter referred to as the Project). One of the final outcomes of the Project is this Strategy

In order to meet other necessary preconditions for drawing up of the Strategy, the municipal Assembly passed a Resolution on giving consent for preparation of the sector development plan on 12th March, 2009.

The steps in the programme implementation are as follows:

- WORK WITHIN THE WORKING GROUPS, MEETINGS AND WORKSHOPS, DEFINING THE VISION AND DISSEMINATING INFORMATION AMONG CITIZENS THROUGH THE MEDIA,
- COMMUNITY INVOLVEMENT AND DELIVERY OF A SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS
- STRATEGIC PLANNING TRAINING
- SETTING UP A TEAM (Local action group) FOR DRAWING UP THE STRATEGY
- SETTING STRATEGIC GOALS
- SETTING PRIORITIES
- SETTING THE MISSION
- DETAILED ANALYSIS OF THE CURRENT STATE IN THE MUNICIPALITY
- STARTING WITH THE STRATEGY DEVELOPMENT

- ASSEMBLING THE ACTION PLAN
- STRATEGY ADOPTION
- PUBLIC HEARING
- SETTING UP THE SYSTEM AND STRATEGY MONITORING TEAM

The Sustainable Development Strategy of Doljevac Municipality is in compliance with the following republic strategic documents:

- Sustainable Development Strategy of the Republic of Serbia
- Poverty Reduction Strategy
- National Strategy for Resolving the Problem of Refugees and Internally Displaced Persons
- Strategy for the Development of Small and Medium-sized Enterprises and Entrepreneurship in the Republic of Serbia
- Serbia's EU Accession Strategy
- National Environmental Protection Programme
- National Waste Management Strategy
- Employment Strategy
- Economic Development Strategy
- Agricultural development Strategy of Serbia
- Tourism Development Strategy
- Administration Reform Strategy
- Social Welfare system Reform Strategy
- Strategy for Improvement of the Status of Disabled Persons

And finally, at its session held on 25th December 2009, the municipal Assembly of Doljevac adopted the Draft Strategy, thus making it an official document.

Project team

Letter of the President of the Municipality



First of all, on behalf of the municipality of Doljevac, I would like to express gratitude to all who took part in drawing up the Revision of the Sustainable Development Strategy for the municipality of Doljevac in the partnership with the LEDIB organisation.

Development planning in relatively near future, at the time of the biggest economic crisis in the past half a century in one among 40 of the most underdeveloped municipalities in the Republic of Serbia requires much wisdom and even more courage. However, some people wiser than us said this long time ago – ‘If you are not planning to succeed, then you are planning to fail.’

Regardless of uncertainties and numerous challenges we are facing daily, we are ready to take on risks and responsibility. Our task is not the development at any cost. The Sustainable Development Strategy represents an effort to create a better world through the balance of social, economic and environmental factors. The harmonious relation between the environment and economy is the condition for the natural resources on our planet to be preserved for future generations as well. The right of the today's generation to exploit resources and the right to the healthy environment must not threaten the same right of the generations to come. Therefore, a big attention within the Action plan of this Strategy is given to the waste and waste waters treatment and utilization of renewable energy sources.

Parallely with the Sustainable Development Strategy for the Municipality of Doljevac, we are going to adopt the SME Development Strategy for the same planning period of 2009-2013.

In accordance with the Sustainable Development Strategy for Doljevac municipality, development of small and medium-sized enterprises has been recognized as a priority, a precondition for economic growth, escape from the circle of the underdeveloped, the basis for creation of new sustainable jobs, stay of the personnel and support to many other positive trends in our rural areas.

We would like this Strategy to be the document which will be jointly delivered and with implementation of which all will be satisfied.

President of the municipality

Goran Ljubic

CONTENTS

PREAMBLE

LETTER OF THE PRESIDENT OF DOLJEVAC MUNICIPALITY

VISION OF THE STRATEGY

9. THE MUNICIPALITY FACTFILE

- 9.1. Administrative and geographic position
- 9.2. Brief historical background of the municipality
- 9.3. Population
- 9.4. Local self-government
- 9.5. Preservation of the cultural and historical heritage

10. INDICATORS

- 10.1. Economic indicators
- 10.2. Population, education and quality of living

- 10.3. Environmental protection
- 10.4. Health and social welfare, sport and culture

11. ECONOMIC DEVELOPMENT

- 11.1. Current state
- 11.2. Institutional support to the SME and entrepreneurship development
- 11.3. SWOT analysis

12. POPULATION, EDUCATION AND QUALITY OF LIFE

- 12.1. Current state
- 12.2. SWOT analysis

13. ENVIRONMENTAL PROTECTION

- 13.1. Current state
- 13.2. SWOT analysis

14. DEFINING STRATEGY

- 14.1. Statement on the vision of the sustainable development of the municipality
- 14.2. Setting priorities, measures and objectives

15. ACTION PLAN FOR THE STRATEGY

16. MONITORING AND EVALUATION

APPENDIX

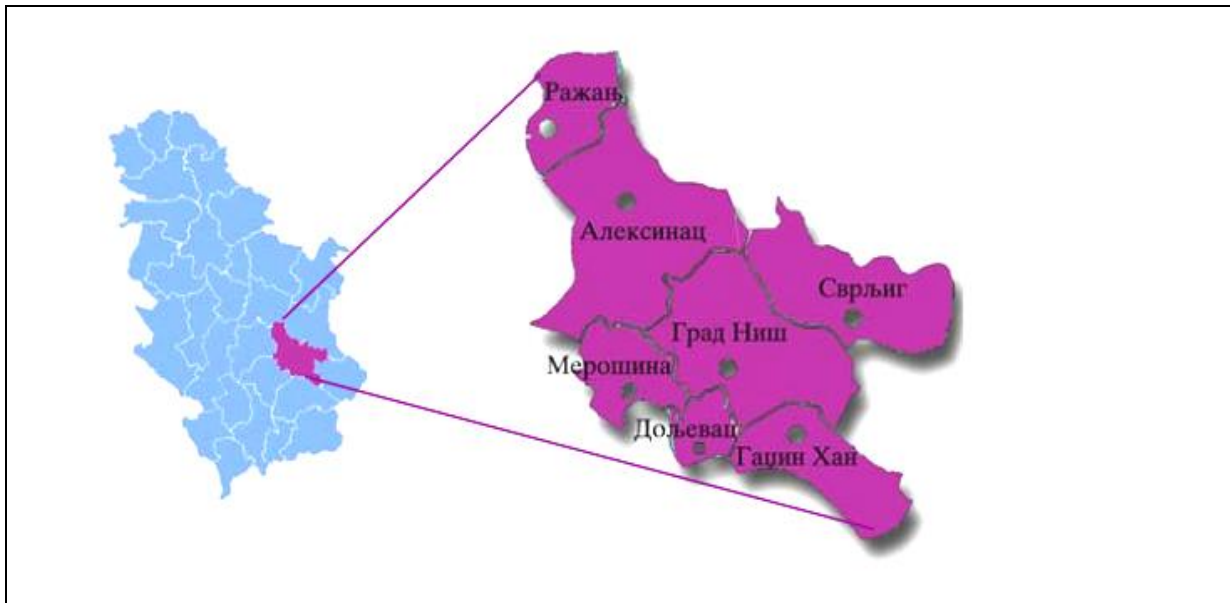
1. The Municipality factfile

1.1. Administrative and geographic position

Doljevac municipality is a municipality in Nisava district in central Serbia. The municipality of Doljevac covers an area of 121km² which, according to the 2002 census, has 5,450 households with a population of 19,561 inhabitants living in 16 settlements. In terms of area, it ranks among the smallest municipalities in Serbia, whereas it is not the case in terms of the population and population density. With the average density of 169 inhabitants /km², it ranks among the densely populated regions and municipalities.

Doljevac municipality is surrounded by the territory of the city of Nis, (18km away) and the municipalities of Gadzin Han, Leskovac, Zitoradja and Merosina.

NISAVA DISTRICT



The municipality centre is the settlement of Doljevac. Apart from the settlement of Doljevac, there are 15 settlements in the municipality and these are:

- | | | |
|----------------|---------------|----------------|
| 16. Belotinac | 21. Mekis, | 26. Curlina, |
| 17. Klisura, | 22. Orljane, | 27. Capljinaс, |
| 18. Knezica, | 23. Perutina, | 28. Cecina, |
| 19. Kocane, | 24. Pukovac, | 29. Sainovac, |
| 20. Malosiste, | 25. Rusna, | 30. Sarinac. |

Geographically, the territory of Doljevac municipality comprises a part of the fertile South Morava valley between the cities of Nis and Leskovac, i.e. southern and northern part of Nis and Leskovac basin respectively, which are in its central part linked by the well-known Korvin-grad ravine. This interesting natural passageway with the South Morava, railway and other communications running through it includes the most protruding slope of Selicevica mountain where the remains of the medieval town of Koprian are located, known among the people as Korvin-grad to the east, the small hill of Kumiga with St. George's church on its peak to the west, which had been ruined and renovated many times. With its position, appearance and age, these two landmarks dominate over the broader surroundings, attract attention from the far and defy time.

To the west, the Doljevac area spreads widely towards Toplica and Dobric, comprising the fertile south-eastern rugged parts of this well-known field, whereas to the east, the smaller municipal area is made up of tame slopes and Selicevica mountain sides.



Doljevac and its surroundings have a very favourable traffic and geographic position. The main railroad and motorway Belgrade-Nis-Thessaloniki-Athens run through the central part of the municipality southbound, and it is through them that the municipality is directly connected to the international traffic network. In Doljevac, a railway branches off the main line leading along the Toplica valley to Kosovo and Metohija, and there as well, a road in the same direction running further to Montenegro and the Adriatic Sea branches off the main communication. Other two roads very important for the local and district transport run through the settlements in Nis municipality in the direction of Leskovac. One road used to be a part of the main

Belgrade- Nis - Skopje communication, whereas the other lane is a part of the old motorway from Doljevac to Nis. The asphalt roads branch off these communications to all the settlements in the municipality and its broader surroundings, so that all the settlements are well connected to the seat of the municipality, nearby cities and neighbouring municipalities.

1.2. The historcial backbround of the municipality

The first reliable information about the area of today's municipality of Doljevac and its residential areas after coming of the Slavs date back from the 14th century. These are written sources and the remnants of material culture from the period of the Serbian medieval state, from the big Kosovo battle and Serbian despotate until its final fall under the Turkish rule.

The oldest traces of material culture and written sources include those that refer to the medieval town of Koprian. The ruins of that town standing on the farthest slope of Selicevica mountain on the right side of the South Morava 12km south of Nis and in the immediate vicinity of Doljevac have been well - known in science and among the local people by the name of Kurvingrad or Korvingrad. In the Middle Ages, the first reliable and detailed statistics about the area population in the the South Moravica, Toplica and Pusta Reka basins were provided by the Turkish defters (registries) from 15th century, i.e., from the period immediately before and after the final fall of these area under the Turkish reign. In these registries, there were data about the today's settlements of Doljevac municipality testifying about their antiquity at the same time.

The local population was solely into agriculture up until World War I and it was the main economic activity between the two wars. The population was into land cultivation, animal husbandry, wine growing and fruit growing.

The rise and development of some new branches of economy was important for the changes in socio-economic life of the village and villagers. New forms of public and social life and conduct were gradually being introduced in the villages, especially the ones along the railroad and important roadways

Groceries and convenience stores in the villages began to open for satisfying the growing home needs for products and commodity that could not be produced in the household, such as some necessary colonial and industrial goods, crasftswork and other commodity which they had to supply from the town. For the same and similar reasons, crafts developed as well, and with the opening of 'kafanas' in the villages by the main communications, especially in Pukovac, Kocane and Doljevac, the foundations for developing rural catering were set.

The development of crafts included shops mostly for the purposes of agriculture and cattle breeding such as blacksmith's, smithy's, cartwright and carpenter's, pinter's and alike, then tailor's, tinsmith's, pastry maker's and others. There were many water mills for wheat grounding, especially on the Pusta Reka, Toplica and Jugbogdan's rivers. Most of the commercial stores, various small shops, smithies and kafanas were in Pukovac. Owing to its position and size compared to the surrounding villages in those years, Pukovac steadily grew into a commercial and trade centre of this area. It has been attributed these characteristics especially since the mid thirties of the 20th century, when a market for sale and barter of farm products, livestock and livestock products, trade, industrial and other commodity was opened.

In the first postwar years, in 1948 to be more precise, the facilities were built in Doljevac and a hemp processing plant called Spinning mill 'Tatko' – Doljevac was established, primarily because this area and broader area of South Serbia was known for hemp growing. In those years, a mill 'Crvena Zvezda' was founded in Doljevac as well, which operated in the facilities of the industrial mill of the Dimitrijevic's brothers. In Belotinac, immediately after World War II, the facilities were built in which an independent plant 'Hladnjaca' – Belotinac operated, which was into abattoir and poultry processing, and later into sheep and goats and neat cattle. During the seventies and eighties of the previous century, this well-known abattoir was a part of 'Agroeksport' from Belgrade and was operating as an export abattoir. In the late sixties of the 20th century, the abattoir was moved to Doljevac. It ranks among the oldest organisations in the municipality and today it is operating under the name of Abattoir 'Toplica' and goes into slaughter of neat cattle and sheep and goats, as well as sales of meat products and other goods.

1.3. Population

The total population of Doljevac municipality is 19,561, according to the 2002 census.

In the first decades after World War II, immigration from the regions out of the municipality area was more evident than emigration, not in all of the settlements, however, and it represented an important component in population growth especially in Doljevac. In this period, the larger migrations were apparent within the Municipality as well, and they meant emigration from one and immigration into another settlement, mostly according to the place of work or because of better living conditions.

Territorial Unit	Population Total:		Rise or fall in population 1991-2002		
	1991	2002	total	Annual average	Annual average fall per 1000 inhabitants
Republic of Serbia	7.576.837	7.498.001	-78.836	-7.167	-1.0
Nisava District	389.838	381.757	-8.081	-735	-1.9
Doljevac Municipality	20.662	19.561	-1.101	-100	-4,8

Doljevac municipality has serious problems with depopulation – population outflow.

Another important characteristic of Doljevac municipality population development from the liberation day up until today is the change in its socio-economic structure. Immediately after World War II, the dominant position in the population structure was occupied by farming population, with a certain per cent of mixed population (workers who were into farming as well) and a negligent number of non-farming population. Ever since the first postwar years, a process of mass recruitment has started, as well as of mass education of young generation and their switch-over to other activities which has caused a rapid decrease in sole farming population and increase in the category of mixed and non-farming population.

The territory of Doljevac municipality belongs to the category of those municipalities in Serbia which is minor, where the citizens of Serbian nationality make the majority of the population of 94% .

Besides Serbs, the Roma make an important ethnic group of 1.049 citizens accounting for 5,36% of the total population. There are other nationality members on the territory of the municipality but their presence is altogether smaller than a half %

1.4. Local self-government

The total number of employees in Doljevac municipal administration is 45.

The organisational structure of the municipality administration is shown by the following table.

Title	Number of employees
PRESIDENT OF THE MUNICIPALITY AND LOCAL COUNCIL	2
ASSEMBLY OF THE MUNICIPALITY	2
DOLJEVAC MUNICIPALITY ADMINISTRATION	42
Head of the municipal administration	1
Department of general services and non-economic activities	25

Economy and finance department	14
Local tax department	2
Укупно:	46

The budget of Doljevac municipality in the past few years was as shown in the following table

Year	Total municipal revenue	Total municipal revenue per capita
2003	59.320.000	3.057
2004	66.333.000	3.455
2005	88.031.000	4.648
2006	115.939.000	6.218
2007	158.805.000	8.636
2008	215.133.000	10.998

The projected revenue of the Municipality in 2009 is **279.793.000,00 dinars**.

1.5 Preservation of cultural and historical heritage

As it is the case with other municipalities in the Republic of Serbia in the sphere of preservation of cultural and historical heritage, there are a number of distinct problems caused by neglect (for example, neglected infrastructure, obsolete type of management and business operations, old division of administration and party motivated selection of steering committees in the institutions for protection of cultural heritage) and lack of finance. Solution to these problems is a necessary precondition for any kind of progress in this sphere and is in the form of an effort to optimize the current capacities neglected in the past years and to meet the challenges of today and future with higher effectiveness and efficiency in all the available sectors of operations. The situation is similar with the folklore values as well, for whose preservation the local community is keen on. However, apart from the section in Malosiste, where the junior folklore group is somehow functioning, the bad financial situation constrains the development of this, for this region and Serbia, very important category of preservation of the cultural heritage and national history, well-known worldwide.

2. Indicators

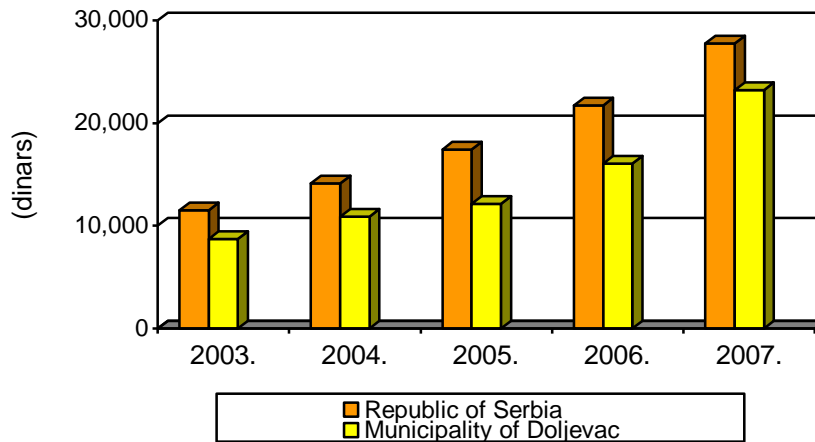
On the basis of the indicators developed for Doljevac municipality in the domain of economic growth, population, education and quality of life, as well as the state of the environment, we can draw relevant conclusions and opportunities arising from them.²

2.1. Economic growth

The average salary in the Municipality accounted for 69,51% of the Republic average in 2005, 74% in 2006 and 83, 56% in 2007. By analysing the chart below, we can notice that the average net salary in Doljevac municipality after the fall in 2005 grew faster than the Republic of Serbia average, having a tendency to attain it.

² The presentation of all the indicators is given in Annex 1.

Net average salary



The reasons for this growth are primarily in the structure of economic entities of which one goes into civil engineering and exploitation of mineral raw materials, shingle and sand, which was in the period of 2005-2008 one of the most profitable economic activities, as well as the growth in salaries in the public sector.

According to the 1991 and 2002 censuses, it can be concluded that:

- The population on the territory of Doljevac municipality has a falling trend. In the period between the two censuses, the population fell by 1,101. This was an ongoing trend and it is estimated that the population in 2007 was below 19.000.
- The active population is decreasing due to the negative migration trends and the population in the municipality is ageing.
- The share of active population in the total population is 38,42% whereas the Republic average is 45,32%.

As far as the share of the employed in the total active population is concerned, we can see that in Doljevac municipality this indicator fell dramatically from 85,31% in 1991 to 69,61% in 2002.



The location coefficient indicates the change in employment according to some businesses. There have been big fluctuations especially in the sphere of agriculture where there is a sharp rise in employment – primarily because a big number of enterprises had closed down and therefore agriculture emerged as an alternative, whereas commerce, which prevailed in 2003, experienced a dramatic fall. The fall in the area of ore and stone exploitation is particularly interesting. However, this is a segment which has been privatised and consequently downsized. The processing industry is relatively scarce and should be promoted. According to the available statistics, the Municipality specialises in :

- agriculture and
- transport, storage and communication

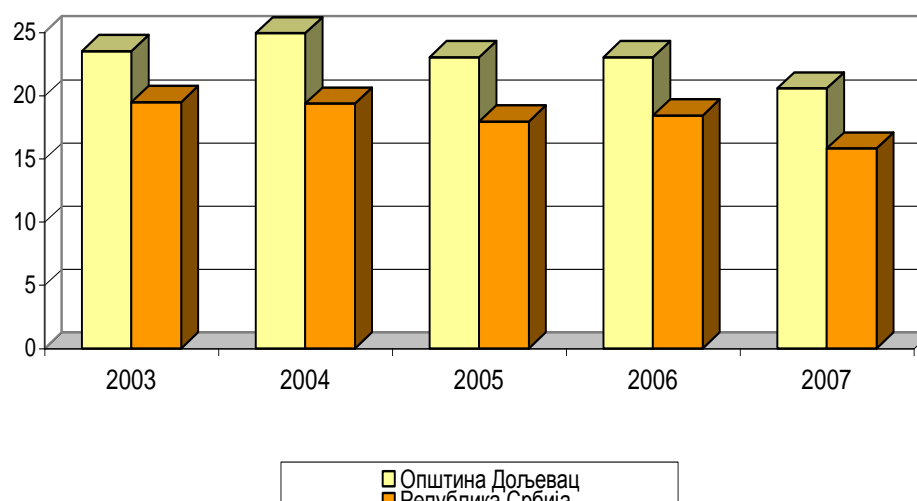
On the other hand, the statistics on unemployment indicate that the situation hardly changed from 2003 to 2006. The only fall in unemployment was recorded in 2007 and then the share of unemployed in active population of Doljevac municipality was 20,65%.

Year	Total active population		Unemployed population		Share of unemployed population in total active population (%)		The unemployed per 1.000 inhabitants	First time job seekers Municipality		Unqualified workers Municipality	
	Mun	RS	Mun	RS	Mun	RS		Mun	N°	%	N°
2003.	11.883	4.846.174	2.795	944.939	23,52	19,50	144	2.128	76,1	1.327	47,5
2004.	12.362	5.008.436	3.083	969.888	24,94	19,37	161	1.808	58,6	1.033	33,5
2005.	12.150	4.991.743	2.799	895.697	23,04	17,95	148	2.039	72,8	1.200	42,9
2006.	11.930	4.975.995	2.749	916.257	23,04	18,42	147	1.808	65,8	1.172	42,6
2007.	11.777	4.967.517	2.419	785.099	20,56	15,81	132	1.485	61,4	952	39,4

It is a satisfactory indicator that the number of unskilled unemployed is falling year in year out, but they still make the largest group within the unemployed.

The percentage of unemployed women is about 50% which is a fairly acceptable figure.

**Share of the unemployed in total active population
(%)**



The statistics show that there are only 16,56 registered economic entities per every 1,000 inhabitants of Doljevac municipality. The figures are not discouraging, however. When we look at the structure of registered economic entities, it is evident that 77,46% are entrepreneurs who primarily opened their shops for self-employment purposes, whereas the business companies make 22,54%

2.2. Population, education and quality of life

According to the statistics, it can be seen that the population in the municipality between the two censuses fell by 5,21%. Also, the share of the working contingent in total population rose, which means that the average age of the population is rising as well. However, according to these data, the municipality of Doljevac is still much below the Republic average according to this indicator and that it has a working contingent of 67,12% – which means that the average population in Serbia is older than in Doljevac.

Description	Total population	Male 15-64	Female 15-64	Total work contingent	Share of work contingent in total population (%)
		aged 15 to 64			
Doljevac municipality according to 1991 census	20.637	6.803	6.015	12.992	62,95
Doljevac municipality according to 2002 census	19.561	6.684	5.905	12.589	64,36
Republic of Serbia according to 2002 census	7.498.001	2.494.719	2.538.086	5.032.805	67,12
Nisava district	381.757	127.226	126.485	253.711	66,46

As far as the education structure is concerned, it is as follows:

Description	Total	Population with			Share of population with		
		Secondary education	Further education	University degree	Secondary education (%)	Further education (%)	University degree (%)
Republic of Serbia	7.498.001	2.596.348	285.056	411.944	34,63	3,80	5,49
Nisava district	381.757	125.313	14.659	23.131	32,83	3,84	6,06
Doljevac municipality	19.561	5.975	331	170	30,54	1,69	0,87

According to the statistics on education structure, it is noticed that Doljevac municipality greatly lacks qualified population and that they are far below both the Nisava district and Republic average. For these reasons there are daily migrations of qualified persons from the neighbouring municipalities to the city of Nis, as well as from the Doljevac municipality.

Attainment of the development vision for the municipality depends, to a large extent if not crucially, on human resources development. Sustainable and developed economy means its active position and competitive capacity on international scale, which is impossible without employees with skills that meet market demands. The conducted opinion polls and contacts with employers show that on the territory of the municipality there is a problem of finding workers for certain jobs in production and service sector. A particular problem is adult education, since it is the key factor for resolving the problem of unemployment. It is related to the continuous activities in the long-term period, and by 2013 it is likely to make substantial progress in this area.

In the municipality of Doljevac, in education sector, there are 145 employed as teaching and 44 as non-teaching personnel. More than 60% of the personnel are local. There are 20 persons in this sphere registered with the National Employment service without steady job.

Current state of education in Doljevac municipality

Description	Pre-school education	Elementary education	Secondary
-------------	----------------------	----------------------	-----------

			education
CURRENT STATE			
Number of children	About 200 children	1660 pupils	250 pupils
Number of groups	14 groups	89 classes	8 classes
Number of classrooms	14 classrooms	67 classrooms	8 classrooms
Gym	There is no gym	Two built up gyms and one underway	One gym for Physical Education, elementary school ownership
Cabinets	There are no cabinets	8 cabinets	1 cabinet
PROBLEMS AND NEEDS			
The current facilities	Roof repair in Doljevac and Belotince. Refurbishment of premises in Sarlince	Repairs in school in Sarlince and Orljane, refurbishment of the gym in Doljevac, installation of central heating in Belotince, equipping of the ITC cabinet in Pukovac, Malosiste and Belotince	
New facilities	In Malosiste and Belotince, it is necessary to adapt the premises in Culture Centres for the purpose of setting up full-day groups	Construction of a gym in Belotince. The only eight year class without gym	For the purpose of establishment of independent secondary Economic school in Doljevac, it is necessary to build an independent facility with 12 classrooms
Gyms		Completion of the gym in Malosiste; in Pukovac and Doljevac, gyms should be developed to the level of professional sports grounds for small sports	
Cabinets		In all schools on the territory of Doljevac municipality, it is necessary to establish the cabinets for ITC, Biology, Physics, Chemistry, foreign languages, a specialised classroom in History and Geography or additionally equip the existing cabinets with new and modern	

		materials and equipment since the current one was procured nearly 30 years ago.	
Inventory	In Malosiste and Belotince, procurement of inventory and didactic aids for the purpose of setting up full-day groups	Where needed, purchase of new desks and tables, boards and other classroom inventory in accordance with the for school equipment norms	Where necessary, purchase of new desks and tables, boards and other classroom inventory in accordance with the school equipment norms.

According to the latest reports (statistics for April 2009), in Serbia there are 1,218.000 broad band Internet connections. It is estimated that over 2,000.000 people in the country have access to the Internet. In the Republic of Serbia, 33,2% of households have the Internet connection, which accounts for a rise by 6,9% and 14,7% compared to 2007 and 2006, respectively. The number of Internet connections is the biggest in Belgrade (45,5%), then follows Vojvodina (34%), then Central Serbia (27,2%). There is no concrete statistics about the number of households Internet connections in Doljevac municipality, but it is estimated that maximally 10 to 15% of the households are connected to it. The biggest contribution to the progress in this sphere has been given in the past few years with replacement of analogous switchboards with the digital ones, with introduction of ISDN and ADSL Internet, then wireless, and recently the cable Internet and subsequently, there is a substantial fall in the price of IT equipment.

The differences can be noticed even if we compare the number of computers in urban and rural parts of Serbia: 47.5% to 31,2%. Still, it is optimistic that this gap has been reduced compared to 2007. It is supported by the growth rate of the number of computers in urban and rural parts of Serbia. In the urban part, the growth rate is 4,8% whereas that growth in rural part is 9,6%.

2.3. Environmental protection

Doljevac municipality attaches importance to the environmental protection by founding and equipping the public utility enterprise PUE 'Doljevac' only in 1993. This is an ongoing process since PUE 'Doljevac' has still not been equipped to the extent to which it will be able to collect all the waste generated on the territory of the municipality, which has caused existence of a still big number of illegal landfills on the entire territory of the municipality. The Illegal landfills, located on more than 20 sites, are mostly found on the outskirts of settlements, alongside the rivers, and the waste is various in composition. This kind of waste pollutes the soil, surface and underground waters, the air. The Ministry of environment and spatial planning initiated a project for developing a cadastre of illegal landfills. Within the framework of this project, the representatives of the Faculty of Technical Studies from Novi Sad located 28 illegal landfills during their recent visit:

	Landfill	Area in m²²	Capacity in m³	Distance from the legal landfill
1	21 st May	600	600	8,4
2	Belotincac	1600	2400	5,3
3	Capljina 1	500	250	7,7

4	Capljinac 2	400	200	7,7
5	Cecina 1	3800	1900	13,6
6	Cecina 2	200	600	13,6
7	Doljevac	400	200	12,4
8	Klisura 1	300	150	10,3
9	Klisura 2	500	250	10,3
10	Kocane	500	250	13,8
11	Malosiste 1	4300	4300	7,2
12	Malosiste 2	4400	8800	7,2
13	Malosiste 3	1300	2600	7,2
14	Malosiste 4	400	400	7,2
15	Mekis	300	600	13,6
16	Orljane 1	1800	1800	11,1
17	Orljane 2	1400	700	11,1
18	Orljane 3	500	250	11,1
19	Pukovac 1	400	200	16,6
20	Pukovac 2	800	400	16,6
21	Pukovac 3	1300	650	16,6
22	Pukovac 4	1400	2100	16,6
23	Pukovac 5	2600	2600	16,6
24	Pukovac 6	2800	4200	16,6
25	Sainovac	300	150	15,3
26	Sarlinac 1	4700	2350	15,2
27	Sarlinac 2	400	200	15,2
28	Sarlinac 3	100	100	15,2
TOTAL :		03.80.00 ha	39.200 m³	

We can draw conclusions about the state of waste disposal in this municipality on the basis of the number of illegal landfills. The state has been significantly improved recently through involvement in the projects organised by the Ministry of Environmental protection and Spatial planning and the National Employment Service, for which JKP 'Doljevac' recruited about 150 unemployed for the 5-month period within the action 'Let Us Clean Up Serbia'. Within the framework of this action, tens of illegal landfills have been cleared up and it had impact on the increase in the living standard of the most vulnerables.

Improvement of the situation in the field of environmental protection in the sphere of collection, selection, transport, recycling and permanent dumping of waste is expected with construction of a sanitary regional landfill, for the purpose of which Doljevac municipality signed an agreement with the City of Nis in May 2009. By building a regional landfill, it is likely that the waste will be collected and treated in organization of a regional enterprise which will be in terms of personnel and technical capacity much better equipped than the current city enterprise, i.e. municipal utility services. Apart from technical equipping, it is necessary to improve provision of households, institutions, enterprises and residential areas with selected waste containers, and moreover, it is more important to raise awareness of the citizens and school children about the significances of waste selection and recycling.

The public utility service provides organised transport of only 60% of waste to the sites determined in advance. It is planned and the negotiations have already been conducted about the future cooperation and setting up of a private public partnership with Austrian 'Porr Werner Weber' and there are indications about the permanent solution for one of the biggest issues of this municipality. The cadastre of illegal landfills is shown in the table, and it represents the starting point for resolving this problem in cooperation with the ministry in charge within the next year.

An advantage of underdeveloped industrial production is that there is hardly any industrial pollution on the territory of the municipality. In Doljevac municipality, there is neither waste separation nor recycling. The amount of the waste that ends without any treatment is currently 100%. Some actions in this sphere have been projected for the forthcoming period.

The issue of environmental pollution is additionally enlarged by non-regulated collection, run-off and waste water treatment. The sewage system is in a very bad state, and a project is envisaged for solving the issue of complete sewage system and main sewers; the former has been signed and its implementation is being awaited and it concerns the entire South Morava basin. Thus realization of the plan for collection,

channelling and treatment of waste waters and one of the burning issues in this part of Serbia would be solved. Waste water collection, run-off and treatment is one of the unresolved problems on the territory of Doljevac municipality, since the sewage reticulations have been installed in only few settlements, and waste water treatment still does not exist. The biggest hazard to people's health and one of the most frequent causes of kidney diseases is poor quality of drinking water which is pumped from shallow wells, whereas waste waters are stored in the water permeable septic tanks.

In order to overcome this problem, Doljevac municipality has supported development of the project documentation for construction of sewage reticulations in most of the settlements, and in the next period the priority will be given to the biggest settlements – Malosiste – 3,000 and Belotince - 1.350 citizens (construction is underway) and Pukovac – more than 4,000 citizens (where the project documentation and all the necessary permits have been obtained). These projects applied for NIP funding in 2010, 2011 and 2012. The implementation of the above mentioned projects is one of the preconditions for promotion of the milieu for attracting investments, SMEE development and employment growth. Research has been planned concerning the conditions for exploitation of renewable energy to a much larger extent, primarily the windmill system, as well as maximum use of ground gas as the basic energy source in industry and households.

The LEDIB Programme, on its part, provides opportunity through the project to facilitate experimental cleaning up of some landfills, as well as to provide continuous education in this field for children and other population. Measuring of environmental pollution on the territory of the municipality is occasionally conducted. There is no complete information about the state of environment quality, since Doljevac municipality does not possess a developed system of surveillance and control of environmental protection.

2.5 Social and health welfare

The sustainable development of the local community relies on securing high quality services in the sphere of health and social welfare. The analysis of the state in the sphere of social welfare in this municipality indicate numerous problems present in the lives of the majority of population. This particularly refers to the poverty indicators the causes of which could be found in high unemployment, low average household income, inadequate living conditions (especially for the rural population), relatively low average education structure of population as well as limited capacity of the local self-government to finance the development activities and improvement of social welfare.

The activities of the Centre for social work in Doljevac municipality are carried out through a number of activities aiming at improvement of living conditions for the vulnerable categories of persons and groups on the territory of this municipality. There is lump sum financial assistance and other donations, but a number of programmes and projects in infrastructure and education are necessary in order to address the issues of the vulnerables with daily stay, through inclusion, by forming clubs, building residential blocks for refugees and internally displaced persons and the most vulnerable categories of population, by necessary infrastructure for disabled and handicapped persons.

According to the official 2002 statistics, 1049 Romas live on the territory of Doljevac municipality, thus accounting for 5,36% of the total population. The statistics for the Roma society 'ROMA CENTRE DOLJEVAC' indicate that there are between 1200 and 1300 Roma people and according to the 1991 census there were about 4,15% , which indicates that in our municipality there has been an increase in the Roma population by 29,16%. They populate 16 local communities (mesne zajednice). The conditions they live in are slightly better than those of their compatriots throughout Serbia, but they are in any case very poor. The Roma families still live in unhygienic conditions although the local self-government is making great efforts to improve their state. The average lifespan of Roma people is 27,52 and 31,74% of Roma population is the population aged up to 18. About 60% of the Roma live in poor living conditions and Roma children get ill 3-10 as many times as non-Roma children. According to the statistics of the Society, 10% of babies are delivered unassisted, 2% are undernourished, 10.5% of Roma children are victims of violence, 7.5% of children smoke and 4% consume alcohol. They live in unhygienic conditions and do not have safe drinking water. A big number of children leave school before finishing

8th year and the biggest number (about 70%) leave school after finishing elementary education since that is the age when they start earning and through their work partly fill the poor home budgets. The female part of the population get married before the age of 18 and give birth to their first child before the age of 16. The majority of adult Roma population goes into part-time agricultural activities in the place of their habitation and a small number cultivate rented land. About 3% of the Roma population work in enterprises and have permanent jobs whereas there are about 6% of pensioners. We can draw a conclusion from this that only about 10% of the Roma have steady income.

The strategic planning of the Health centre is a process on the basis of which the management projects future development of the Doljevac Health Centre and it is based on developing procedures and mechanisms to meet the projected objectives. In the long run, strategic planning with realistically set vision and clear guidelines enables duly response to all the changes, adequate risk management, sets up good systems of monitoring and output assessment, good planning of professional development and training of the employees, builds motivation among the employees, achieves more effective communication system at all the levels among the employees including the beneficiaries and community.

The strategic plan comprises five strategic goals to be implemented by 2011. These are:

6. Accreditation of the Health Centre
7. Promotion of the process of quality work and the process of work quality control
8. Promotion of preventive programmes, health protection of vulnerable population groups and palliative care
9. Raising the level of client satisfaction
10. Raising the level of employees' satisfaction

'Doljevac' Health centre is the sole health institution on the territory of Doljevac municipality which provides health protection for 19561 citizens in 16 settlements. A number of the beneficiaries from the settlements (Medjurovo – NIS), Batusinac (Merosina), Brestovac, Draskovac, Sarlinac, Kutles, Lipovica (LESKOVAC) address the Health Centre in Doljevac for health welfare services since they exercise their right according to the place of work (work in Nis) and that is in this health institution. This increases the number of services provided by the Doljevac Health Centre and it increases the material costs thus causing additional financial burden for the Health Centre. The number of such beneficiaries ranges from 3000 to 4000 citizens. The health care is provided by qualified medical personnel – 79 medical workers provide health care out of whom 30 are with university degree and 49 with further and secondary school qualifications permanently employed, as well as by 21 non-medical workers. The age structure of those employed in the Health Centre is favourable. There is a lack of communication skills in daily contact with patients, which is the most frequent cause of patient's claims. There have been no claims made by beneficiaries that would indicate the violation of relationships with certain social groups. The employees express increased interest in continuous education and a growing number of different personnel attend courses of continuous professional medical education, congresses, sections and other forms of professional development which have been taken into account for licence since this year. Health Centre has a developed diagnostic service and it is relatively well-equipped with modern apparatuses. The Health Centre does not have a developed information system. There is rapid progress of medicine due to the development of technology. It is important to recognise what range of equipping is necessary for primary health care level since communication with patients and a good physical check-up is something which still has not been superseded.

Strengths of the Health Centre are good reputation, educated and highly qualified personnel, experience in treating, premises, age structure of the employees, capacity to provide complex services, good cooperation with the clinical centre in Nis, cooperation with the Ministry of health, Republic Health

insurance bureau, Institute for public health in Nis, good equipment, well-developed specialist service, a big number and structure of services, their own funds as well as possibility to provide commercial services.

Weaknesses The weaknesses are bad human interrelationships, poor communication with beneficiaries, narrow range of services, the structure of patients, high laboratory costs

Opportunities The opportunities which the Health centre should take advantage of is participation in various projects of the Ministry of health and other projects, good cooperation with the local community, new financing system – capitalisation and cooperation with the media, increased scope of work, introduction of new services, introduction of new equipment and technologies, improvement of service quality.

Threats Threats to bear in mind all the time are lack of space, inability to supply equipment due to the lack of finances, potential outflow of personnel because of high workload, a potential patient outflow towards private surgeries, high old-age index of population, as well as capitalisation that can have positive and negative impact on the work of the Centre. In that sense, it is necessary to undertake all the measures to minimise weaknesses and threats and maximise strengths and opportunities.

3. Economic development

3.1. Current situation

The municipality of Doljevac ranks among 40 of the most underdeveloped municipalities in Serbia and the economic growth of this area in the period after World War II was characterised by the lack of definition of the basic directions for development.

In the economic structure of the Municipality, apart from agriculture as the leading branch, other activities are present: industry, trade, commerce and alike. Their growth started in the first years after World War II with building of a number of business facilities and foundation of the first enterprises. Some of them have been closed down for various reasons, whereas a number of them are still doing their businesses; however, it should be pointed out that all of them gave certain contribution to the faster economic and social development of the area in their own way and in their own time

3.1.1. Agriculture

According to its geographic and climatic conditions, the broader surrounding of Doljevac is distinctly agricultural area so that agriculture is the basic economic activity in the Municipality.

On the basis of the data from the 2008 Statistics Almanac, the total utilized agricultural land in 2007 was 8.653ha with the following structure of activities:

	Cereal	Industrial crops	Vegetables	Fodder crops	Fruits	Vineyards	Meadows and pastures
ha	5.252	2	1.332	509	277	464	586

Of 12,126 hectares of the total area, nearly 9,300ha or 76,69% are under agricultural land, and its structure comprises arables and gardens with about 7.700ha, orchards with nearly 300ha, vineyards with about 500ha and meadows with 200ha, which means that 8,700ha represent cultivable land whereas the rest of 570ha are under pastures. The cultivable land is about 98% in private ownership.

In 2002 , 2,907 citizens were registered with agricultural activity as their substantial activity, which accounts for 14,32% of the total population. According to the estimate of the experts service of Doljevac

municipality, additional 45% of population go into agriculture as their supplementary activity in order to increase the income of their families.

In the field of the development of agriculture land and creation of favourable conditions for more rational land cultivation and intensifying agricultural production, in the second half of the eighties and at the beginning of the nineties of the last century, the land consolidation was executed on the area of 4,000ha in the cadastral municipalities of Mekis, Orljane, Sarlinac, Sainovac, Pukovac, Doljevac and Capljinac.

According to the land consolidation programme adopted by the municipal Assembly, the land consolidation is to be executed in other villages on the area of 2,000ha. The relevance of the executed land consolidation is, among other things, in the fact that it is the distinctive feature of the land fund in the municipality – disintegrated estate and a big number of lots in general and average per household, that is, agrarian overpopulation of the area. This is evident from the fact that prior to land consolidation, the cultivable land in the municipality had been divided into 70,000 lots of 17 acres in size on average, the average number of lots per household was 13,43acres, and average size of the estate per household was 2,32ha. On the consolidated land, the size of the lot has been quadrupled and in that sense the average number of lots per household as well as the total number of lots have been reduced.

Due to the favourable natural conditions, the agricultural production is various and all the agricultural branches are present. In the structure of production, the most common one is wheat and corn growing with about 5.700ha of arables under them.

Wheat and corn are grown exclusively on the private farms and according to the figures available from the Republic Bureau of Statistics, the yields in 2007 were as follows:

	Average yield of wheat (in kg/ha)	Average yield of corn (in kg/ha)
Republic of Serbia	3.060	3.037
Nisava district	1.883	1.210
Doljevac municipality	1.444	699

The significant place in agricultural production is occupied by truck farming, which is organised on about 1,400ha of land with presence of all vegetable cultures. The only two cultures that the Republic Bureau of Statistics keeps records of are beans and potato.

	Beans (kg/ha)	Potatoes (kg/ha)
Republic of Serbia	947	9.134
Nisava district	546	6.080
Doljevac municipality	615	6.050

In recent years, a considerable number of agricultural producers decides to go in for market truck farming (in plastic greenhouses) and traditionally a number of villages from this region are well known for growing early hot peppers, watermelons and some other vegetables.

The Republic Bureau of Statistics keeps records of apples, plums and vineyards.

	Apples (kg/1 tree)	Plums (kg/1tree)	Vineyards (kg/1 grape vine)
Republic of Serbia	16,3	16,2	1,1
Nisava district	11,6	8,9	0,8
Doljevac municipality	14,5	16,7	0,8

In fruit production in Doljevac municipality, the yields are better than the average yields in Nisava district, they are even above the Republic average in plum growing. The development of fruit production in this area should be encouraged by active measures.

In the sphere of cattle breeding, pigs and cattle, as well as poultry are mostly raised. Once well-established, sheep raising has been reduced to a minimum today. A considerable contribution in

promotion of cattle breeding and protection is given by the Veterinarian station in Doljevac with its long work at its few points in several settlements.

The number of cattle and poultry in Doljevac municipality is given in the following table.

	TOTAL									
	Horses		Cattle		Sheep		Pigs		Poultry	
	1991	2002	1991	2002	1991	2002	1991	2002	1991	2002
Belotinac	66	55	88	57	102	57	766	409	2.750	2.094
Doljevac	1	1	18	12	16	11	325	210	3.349	1.998
Klisura	/	/	26	20	139	76	478	54	478	391
Knezica	2	/	84	45	5	/	336	154	1.796	1.094
Kocane	3	4	71	35	26	11	530	402	4.281	3.015
Malosiste	2	/	27	103	317	397	1.241	741	7.822	5.782
Mekis	18	15	175	100	177	82	531	359	2.919	2.041
Orljane	4	2	20	94	127	45	852	521	4.969	3.571
Perutina	/	/	66	40	120	55	133	52	846	646
Pukovac	19	8	337	230	211	173	1.648	760	10.603	6.257
Rusna	/	/	135	78	135	53	327	216	1.930	2.008
Curlina	/	1	33	19	33	11	146	53	560	513
Capljina	10	2	191	113	22	/	613	421	2.370	2.167
Cecina	/	/	211	113	90	55	556	274	2.129	1.967
Sainovac	3	3	12	61	52	2	408	221	2.260	1.853
Sarlinac	3	4	449	80	77	4	630	317	2.477	2.533
Municipality:	131	95	2.138	1.200	1.546	1.032	9.180	5.164	51.531	37.930

It must be pointed out that the livestock fund has dramatically fallen in the past years. So that in 2002 it almost halved compared to 1991. This is a consequence of economic crisis, instability of livestock market as well as impoverishment of agriculture in the above mentioned period.

According to the latest records provided by the Republic Bureau of Statistics, livestock breeding in Doljevac municipality is shown in the following table.

Figures on 1st December.2007

	Number of cattle per 100 ha of agricultural land	Number of pigs per 100 ha of agricultural land	Number of sheep per 100 ha of agricultural land
Republic of Serbia	22	76	32
Nisava district	16	55	18
Doljevac municipality	14	66	8

3.1.2. Civil Engineering and building construction industry

In Doljevac, there were several very successful socially-owned and public civil engineering enterprises in the past period. These enterprises do not exist in such form any more.

The most successful enterprises in this area go into exploitation and separation of sand and shingle, concrete production and transport of these products and they carry out works mainly in the sphere of civil engineering construction. In this part of the South Morava flow, there are deposits of shingle with the best grain size characteristics and petrochemical composition from which the highest standard concrete is obtained. Two private enterprises go into this activity as well: 'Silo' doo from Belotince and 'Vodogradnja'd.o.o. from Pukovac.

The most successful enterprise in the sphere of civil engineering and building construction on the territory of the municipality is private enterprise Vodogradnja from Pukovac. It was founded in 1995. Owing to its successful business operations, today this enterprise possesses the most modern plant and equipment for abstraction and separation of shingle as well as a modern computerized concrete plant, as

well as trucks -mixers for concrete transport and pumping. The biggest operating achievements of this enterprise are: engagement on building and reconstruction of the Airport and Appellate Court in Nis, as well as construction of a number of capital business facilities in the surroundings. This enterprise covers an area of about 4 ha, and in the past few years it has been executing works in the sphere of civil engineering. Currently, it employs about fifty workers with a tendency to increase that number

3.1.4 Commerce

An important position in the economy of the Municipality is occupied by commerce. The post war development of commercial activity grew from a small number of tiny and insufficiently supplied stores up to the modern shops, supermarkets, specialist shops and commercial goods storages. On the territory of the Municipality today, there are 103 registered shops divided into 4 groups:

- food stock shops
- non-food stock shops
- convenience stores
- spare parts and mechanization shops

The holder of commercial development on the territory of the municipality is private enterprise 'Daka' from Doljevac, located close by the regional road Nis – Prokuplje on an area of 1,5ha with a big business and storage facilities. The wholesales of consumables of various suppliers, warehouse of all kinds of building materials are sited on this area. Transport and shipment of goods at home and abroad is in the domain of the activity of this successful firm. This enterprise disposes with tens of new trucks, barge trucks and towers for operating this activity. It employs about 20 workers. The favourable communication position of Doljevac, Pukovac, Kocani, Belotince and other settlements caused that a considerable number of warehouses, buy-back points, storages and business units and foreign commercial houses are located in this area and that there is big interest in new investments in this area. It is expected that commerce will remain one of the main agents of employment in the municipality.

3.1.4. Entrepreneurship

With socio-economic changes that occurred after 1990, there have been substantial changes in economic trends in this region manifested in the rise and development of private entrepreneurship and small-sized economy which by the scope of certain activities, variety and distribution throughout the settlements complement the picture of economy on the territory of the municipality nowadays. The biggest interest in this sphere in the past period was shown in commercial activity as well as for crafts and services.

In the mid 2003, 274 entities in the sphere of entrepreneurship and small businesses were registered on the territory of the municipality, of which 47 were private enterprises and 227 were stores. There were 3 manufacturing- commercial and 44 commercial entities among the enterprises. The structure of entities of economy is made up of 105 crafts, 103 trade and 19 catering shops. Among large enterprises, we should mention the following: 'Mak internacional', 'Vodogradnja' from Pukovac, 'Aleks internacional' from Kocane and 'Daka' from Doljevac, 'Dimic' from Orlane, 'Silo', 'Interfish' from Belotince.

Of well-known and successful craft shops we should point out 'Universal' and 'Unijazanat' from Doljevac. On the basis of all that has been stated, we can conclude that small businesses are the agents of economic growth of municipality and that in the future even more favourable outcomes, better business operations, recruitment of a number of workers in this sector are to be expected. Slowing down of privatisation process and development of small businesses can be expected as a result of lack of business facilities and adequate personnel

3.1.5. Tourism

Doljevac municipality has favourable conditions for developing certain forms of tourism such as picnic, hunting and fishing, cultural manifestations and rural tourism. It should be taken into account that this division is relative since various forms of tourism interlace and are mutually complementary.



When it comes to picnic tourism, there are potentials for organising picnic tours to the old archeological site, the medieval town of Koprian seated on the slopes of Selicevica mountain, as well as for the visit to St John's on Kumiga and the visit to the 'hollow stone' found in the vicinity of the church which has been attached miraculous and healing properties since the ancient times



Kurvingrad fortress

Kurvingrad fortress in the vicinity of Nis has not been sufficiently explored site up until these days and it seemed to have been settled at the rise of history. Due to its transit and strategic position above the gorge uprising at the time of the Roman Empire, the settlement was a defensive tower of the military road (via militaris). It was an important military point even in the byzantine period under the name of Komplos. In the Middle ages, the settlement that remained from the previous period was restored, and ever since then it has been called Koprian. Koprian is a border town in the despotate, many times ruled by Serbian and Turkish emperors. When the Serbian state was destroyed in the last Turkish attack, Koprian was devastated, the population slaughtered and displaced or taken away as slaves to Small Asia. The fortress was used as a building material for building Niska fortress several times. In the twentieth century, the ruins were carried off by the local population and used for building their own houses.

. Kurvingrad is located 12km south of Nis, above the gorge of the same name with the South Morava running through it. To the north-eastern side of the South Morava gorge, opposite Kurvingrad at Selicevica mountain rises Komiga, a hill at about 270m above the sea level. The gorge connects Toplica, South Morava and Nis-Aleksinac basin with the motorway running through it from the confluence with the Great Morava down to the Vardar Valley





Legend or truth

Only the legends about the earliest past have been preserved, whereas little research has been based on the medieval subject matter so that there is not too much material evidence about the issue of how and when the town arose and who was the first to establish it. All that we could say for sure is that it occurred between 1372 and 1444.

It is believed that the vulgar name for the town dates back from the times when a certain immoral lady from the urban area, during the seige of the unconquerable fortress, made the guard open the gates of the town while everyone was sleeping or she did it herself. According to the other legend that remained even livelier in the consciousness of the people is that the town belonged to the queen and that it got the name because the queen seduced a priest from the church at the foot of the town. In order to facilitate their rendezvous, she ordered that the canvas be stretched from the town to the church on which she treaded. In July 1933, there really was a church below the town that belonged to the Morava style, built of unhewn stone.

Kurvingrad has extremely good strategic position. With a bit lower Komiga on the other side, it completely closes the tight Morava gorge in which the existent road, following the antique route and Nis-Vranje railway cross the Morava and Toplica on two bridges at the mutual distance of 2 kilometres. In the mid 6th century, Czar Iustinian I built 32 new and restored 7 earlier fortresses in the vicinity of his birthplace Nis. In the interior of the country he build numerous castles so that the population could shelter in case of barbarian attacks across the Danube. It is said that ad Herculum and Calis castles were restored.

Naissus continued to exist as a big city called Nis. In the Charter (official document with a gold seal) of Czar Vassilius II from 1020, Nis comprised Mokro, Svrlijig, Toplica and Komplos. The belief that Komplos later changed the name into Prokuplje and the argument that it is actually the same locality was challenged when the document about the Segedin trouce from 1444 was found, where KOPERHANUM and Prokopiam were mentioned separately. Komplos must have been on the site of today's Kurvingrad. The similarity in the name was noticed and the whole area is rich in byzantine excavations. That is how a byzantine basilicum and a few graves were found in the neighbouring village of Klisura. While digging for the foundations for buildings, the remains of small and big constructions are usually found, which, according to the material and method of building date back from VI up until VIII A.D. Komplos must have been an important main town connecting the Morava valley with the Valley of Vardar, the constituent element of the network which existed in the previous period in this area, an important military point that secured the road from the plunderers and barbarian attacks. It is not known what the destiny of the town was at that time, but it could justly be considered as unconquerable. The important defensive strength of the town relied on the inaccessible mountainous terrain with the clear view over the valley and river from it and whose rear was protected by even higher Selicevica.

Since the immigration of the Slavs to this area, since the beginning of Stefan Nemanja's reign, this area has been known under the name of Dubocica. Whether Dubocica is the same as Dendra mentioned in the byzantine sources, remains unresolved. When in 1933, a lintel stone for Korpian town was found in Nis fortress (today kept in the Nis National Museum), the questions arose how it could have been brought there. The stone lied among the other stones as unused building material. It was likely that it was moved here during one of the last Turkish invasions, before the fall of the despotate, and that the Serbian medieval Koprian had the destiny of the majority of other Serbian medieval towns which were destroyed and used for building of the Turkish military camps.

St John's Church on Komiga was, together with that one in the churchyard below the town the ritual temple of the city. To the west, the town was protected by three towers of which only the southwest and central have been preserved. The north-eastern tower is missing today but it must have been the main tower. The town was eventually occupied by the Turks in 1451 together with the Leskovac Pomoravlje, 70 years after the fall of Nis. The town has not been mentioned eversince. It was only in the official document with the gold seal, in 1498 census, that the village of Kurvingrad with 40 households was

mentioned. 1516. The name of Korvin can be therefore read in two ways in Turkish. People believe that Korvin originates from the name of Hungarian king Matija Korvin, which was denied since there are no scientific evidence that Hungary was ruling over this area at that time. In World War I the stone from Kurvingrad was used by German command and they formed their defensive front against the Serbian army which was unrestrainably advancing northbound. The German front did not uphold despite their very strong position just because the Serbian army reached the top of Selicevica and found themselves behind the German's backs who withdrew from Nis leaving the town in chaos and without fight

For many years the villagers from the nearby places have still been pulling down the remains of this fortress and using the stones in big quantities for building their own facilities. The municipality in charge is well acquainted with this vandalism; however, nothing has been done to prevent it. On the basis of the Decision of the Republic Institute for Protection of Cultural Monuments of Serbia n. 541/47 dated 17th November, this historical monument is to be considered the common good and is put under the government protection together with the immediate surroundings.

We should mention **St Petka's Church** in Cirlina, as well as the ancient **Byzantine Church** in Klisura.

In the sphere of hunting and fishing tourism, Doljevac municipality is in a better position since this area, from Doljevac to Zitoradja, as well as along the banks of the South Morava abounds with rare species of quail, pheasants and various small game. Sometimes big game can be found on the slopes of Selicevica: deer, fox, even a wild boar. Fishing fans can catch bigger samples of chub, barbel, clamp, carp, even a catfish.

Of cultural events, tourists can attend the 'Convention of teachers writers for children' which has been organised in Doljevac since 1994 and 'Watermelon Festival' in Mekis held every year in the second half of July, the Pukovac fair and agricultural fair traditionally held on 13th and 14th September.

Despite favourable potentials for development of tourism in the municipality, it could be concluded that tourism is not present in this area. This statement is evident from the following statistics:

	Average overnight stays of tourists in 2007	
	Domestic	Foreign
Republic of Serbia	3,6	2,1
Nisava district	4,9	1,4
Doljevac municipality	0,0	0,0

There are many reasons and the most important ones are: lack of Doljevac municipality tourist organisation, lack of adequate infrastructure and accommodation, undeveloped public services, undeveloped water and sewage reticulation and alike.

There are 19 catering facilities registered on the territory of the municipality. These are mainly small catering places mostly non-categorized and which, apart from the local, do not have any specific importance. It should be pointed out that there is no hotel or motel. In Doljevac, Pukovac and other settlements, there are about twenty cafes and discos with a range of entertainment.

3.2 Institutional support to SME and entrepreneurship development

The ministry of Economy and Regional Development – provides non-financial and financial support to the small and medium-sized enterprises and entrepreneurship through its sector for SME support and entrepreneurship. On 21st June 2003, the Republic of Serbia signed the European Charter for Small Enterprises thus obliging itself to act in compliance with the modes of action enforced in the European Union by taking into consideration the needs of small enterprises. As far as financial support is concerned, the Ministry of Economy and Regional Development provides the following opportunities:

- Subsidized loans for businesses and citizens
- 'Start-up' loans for beginners
 - For business companies
 - Entrepreneur shops
- Loan incentives for development of firms and entrepreneurship in the underdeveloped municipalities

- Loans for mitigating economic crisis impacts
- Loan incentives for using innovations
- NES subsidies for self-employment and employment of new workers

The Ministry of Economy and Regional Development also supports the development of clusters and other forms of business associations

The Republic Agency for SME and entrepreneurship development was founded in compliance with the Law on the Republic Agency for SME development (Official Gazette of RS, n. 65 dated 23th November, 2001). The Agency was founded with the main aim to support (assist, advocate and protect) the development and interests of SME sector, which should contribute to the balancing of business structure, dinamizing economic growth and revival of economic trends in the country.

The Regional Centre for SMEs and Entrepreneurship Development, doo, NIS, is a part of the Republic network for the SME support. This institution provides direct services to the SME sector in the following spheres: information dissemination, consulting, education, promotions and other.

The Development Fund of the Republic of Serbia – the aim of the Republic of Serbia Development Fund is encouragement of dynamic economic growth, that is, creation of business structure adjusted to the modern, world-open market economy. The favourable loans of the Fund are the significant incentive for economy. Owing to the good selection of the programmes and solvent clients, the loan potential has been enlarged, and the Fund has grown into a financial institution which finances its programmes from its own sources – through loan collection, and it builds its own reputation through constant improvement of work, expert and professional rendering of services. The Development Fund sees its development mission in further fostering of partnerships with those for whom they exist- with the businesses of Serbia.

SIEPA – Serbia Investment and Export Promotion Agency (SIEPA) provides assistance to the Serbian enterprises to export their products and services and become competitive on foreign markets. On the other hand, by promoting investment potentials by providing assistance to foreign investors in starting up their businesses in Serbia, it actively works on creating new jobs, driving domestic economy, technology transfer and transfer of knowledge and skills. The Agency is successfully operating as an independent organisation of the Republic of Serbia Government and all the services are free of charge.

The Regional Chamber of Commerce Nis – The chamber is an interesting organisation that is liable for the protection of long-term interests of the members and through its services it makes savings in using business service and information. By using the services of the Chamber of Commerce – business information and consulting by means of modern technologies – by attending seminars, presentations, conventions of the most respectable managers, it provides extraordinary opportunities for development and promotion of the SMEE business sector. According to the old Law on Chambers, each businessman automatically becomes a member of the Regional Chamber of Commerce Nis and Chamber of Commerce of Serbia through registration of the business entity (enterprises and entrepreneurs). In the light of the latest Law on Amendments of the Law on Chambers (2009), this will not be enforced.

Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management – provides through open call the incentives for execution of advocacy in agriculture, financing of the local and regional events for the cattle exhibitions, allocation of incentives for support to the rural development through investments in expansion and promotion of economic activities of the rural population.

There are other institutions as well, mainly on the Republic level that directly or indirectly provide support to the SMEE sector, but are of minor importance and will not be here further discussed.

STATISTICS OBTAINED FROM THE NATIONAL EMPLOYMENT SERVICE – DOLJEVAC BRANCH, REGARDING THE NUMBER OF REGISTERED UNEMPLOYED, BY PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL AND PROFESSION

PROFESSIONAL QUALIFICATION SPHERE	Qualification level								
	Elementary	I	II	III	IV	V	VI	VII ₁	TOTAL UNEMPLOY

	school								ED
TOTAL	/	900	99	950	526	30	39	14	2.558
GRAMMAR SCHOOL					21				
ECONOMY					69		13	2	
LAW					11		4	1	
ADMINISTRATION			11	18	9				
SECURITY			1						
FIREMEN			9	3	5				
POLICE OFFICERS					1				
CUSTOMS OFFICERS						4			
MECHANICAL ENGINEERING			27	387	69	19		2	
CIVIL ENGINEERING AND BUILDING CONSTRUCTION			4	22	11		1	1	
GEODESY					3				
ELECTRO-TECHNICAL				48	84	1	5	1	
TECHNOLOGY									
SAFETY					3		1	1	
TRADE AND COMMERCE			2	101	21	1			
TOURISM					10				
CATERING				32	1				
MEDICINE				1	65	1		1	
SCIENCES									
TEXTILE			24	96	34		2		
FOOD-PROCESSING				14	23	2			
AGRICULTURE				20	25	3			
VETERINARY					6				

LANGUAGES									
RUBBER PRODUCTS			1	12	4				
LEATHER PRODUCTS				21	1				
BAKERS				35					
BUTCHER			2	26	1				
HAIR-DRESSER			15	46	2				
SHOE-MAKER			1	4					
WOOD (CARPENTER)				17	1	1			
CHEMISTRY				10	12			2	
PHYSICS					2				
BIOLOGY					6				
TRAFFIC ENGINEERING			2	28	16	2	1		
OCCULIST				4					
UPHOLSTERER				6					
MINERAL RAW MATERIALS RESEARCH TECHNICIAN					1				
GRAPHIC WORKER					4	1			
MUSIC					5				
TEACHER FOR PRE-SCHOOL CHILDREN							6		
LOWER PRIMARY TEACHER							1	3	
TOTAL		900	99	950	526	30	39	14	
TOTAL	999			1559					2558

Note that the figures are daily updated and are subject to change

Active inclusion of the young in the society. The young are extremely inactive, a small percentage are involved in solving problems that arise from themselves. However, a small number of youth are included in several kinds of organisations (NGOs – non- governmental organisations, political parties, sports organisations and informal groups). The issue of active youth involvement can be divided into three main problems: distrust present in the social and political systems towards youth, distrust of youth towards

social and political institutions and mutual distrust and insufficient cooperation of the youth organisations and the institutions

4.3. SWOT analysis

<p>Strengths:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Favourable geographic position of Municipality • Good natural resources • Resources of mineral deposits of shingle and sand • Available human resources • Favourable traffic position <ul style="list-style-type: none"> ○ Trunk routes - motorway, railroad, airport • Vicinity of Nis – potential market for agricultural products • Prepared town and spatial plans • Availability of plans for further investments and creation of attractable investment milieu • Availability of locations for industrial zones • Partially equipped industrial zones • Tradition in agriculture and craftworks • SMEE sector keen on promotion of their businesses • SMEE sector has high market flexibility • SMEE sector has technological flexibility • Existence of agriculture cooperative • Understanding and orientation of the local self-government to provide support to the local economic development • Settled ownership relations • Availability of the strategy for local economic development 	<p>Weaknesses:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Low labour force qualification level • Bad electro-energetic situation • Insufficiently developed institutional infrastructure for SME support • Lack of business incubators, LED offices • Lack of organised associations - clusters • Insufficient utilization of natural resources • Insufficient ITC utilization • Insufficient regional marketing • Insufficient regional brands • Low competitiveness of products and services • Problems with the choice and application of new technologies, development of new products • Insufficient competition in relation to many domestic and foreign enterprises • Insufficient orientation towards foreign markets • High operating costs • Low productivity • Poor quality control • Small agricultural holdings • Lack of entrepreneurial culture and entrepreneurial spirit
<p>Opportunities:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taking advantage of the vicinity of CORRIDOR 10 • EU funds • Domestic funds – NIP, Development Fund, National Employment Service (SMEE in Doljevac municipality as one of 40 least developed have special benefits when using all these mentioned funds) • Support programmes of the Government of the 	<p>Threats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competition coming from other regions with similar potentials • Bad legislation for private business start ups • Frequent changes in terms and conditions of business operations • Lack of development incentive policy • Lack of finance for development projects

<p>Republic of Serbia</p> <ul style="list-style-type: none"> • International programmes (LEDIB, HELP, EXCHANGE 2, RSEDP 2, MISP, ...) • Incentives developed by local self-government and intended for potential investors • Opportunities for SMEE to provide logistic support to the big enterprises • Positive local fiscal politics 	<ul style="list-style-type: none"> • Inefficient proceedings for protection of legal rights on the basis of business transactions through court proceedings in order to ensure quick, efficient and unbiased settlement of disputes • Rise in prices of fuel and reliability of suppliers
---	---

5. Population, education and quality of live

7.3 Current State

As we have pointed out earlier, Doljevac municipality is challenged with population outflow.

In the seventies and eighties of the previous century, a number of families or individuals emigrated abroad temporarily or permanently in search of better living conditions, mostly in the countries of Western Europe. According to the 2002 census, 318 families and 184 individual family members from the territory of Doljevac municipality had such status. It should be pointed out that these families spend a part of the year in their homes on the territory of the Municipality.

Besides permanent migration, Doljevac municipality was interesting because of the growth of daily migration of the population. In the beginning, this form of migration referred to the economically active population that commuted to Nis to work on a daily basis and returned home in the evening. With the time, it included other categories of population so that in the past few decades it has involved thousands of manufacture and other workers, pupils, students and farmers – market producers.

However, since the beginning of the eighties of the past century, reverse commuting has grown: a substantial number of workers in education, health, production and other businesses have been commuting from Nis and other places to Doljevac and other places in the Municipality.

On the basis of the age structure analysis of the population in Doljevac municipality, it can be concluded that all age groups were approximately equally represented. Also, reduction in the number of children aged 0-4 should be noted as a result of fall in population growth in recent years. However, this is a trend in nearly all the regions of Serbia; therefore, this should not be taken as a distinctive feature of Doljevac municipality.

	Total	Pre-school children aged (under 7)	Compulsory school children aged (7-14)	Work contingent	Population aged 65 and older	Share of work contingent in total (%)	Share of population aged 65 or older in total
Republic of Serbia	7.498.001	495.327	681.443	5.032.805	1.240.505	67.12	16.54
Nisava district	381.757	23.718	33.004	253.711	68.529	66.46	17.95

Doljevac municipality	19.561	1.364	1.870	12.589	3.663	64,36	18,73
-----------------------	--------	-------	-------	--------	-------	-------	-------

The number of women within the working contingent is 5,905.

According to the 2002 census, men and women made 51.23% and 48.77% of the total population, respectively. This means that the differences in the sex structure of the population were slight.

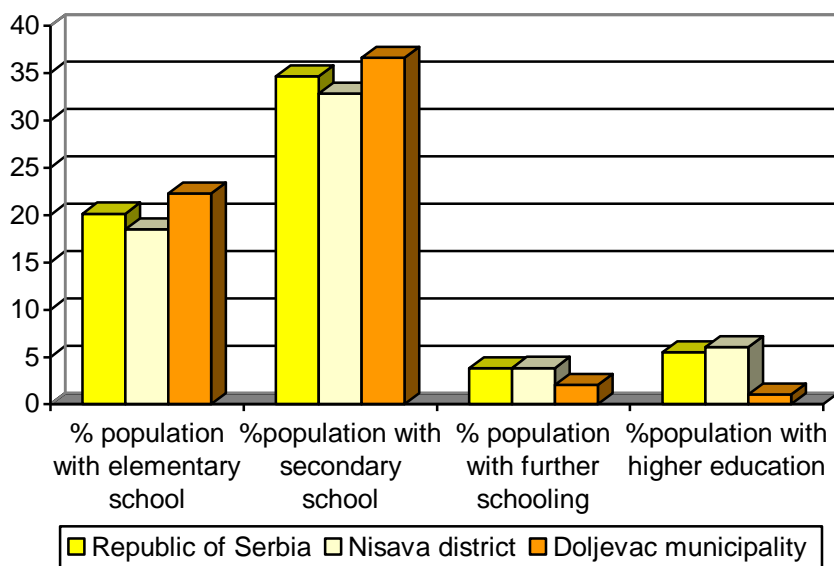
The average age of the population in Municipality is 41,2, with 40,3 and 42,1 for men and women, respectively. With regard to the settlements, the youngest population is in Doljevac aged 39,1 and Pukovac aged 39,4 whereas Perutina and Rusna with 47,9 and 48,4 respectively, make the oldest ones.

7.3.1 Education structure of the population

On the territory of Doljevac municipality there are mostly people with secondary education – 5,975 that make 35.6% of the total population older than 15 (16.327). It can be said that there is a big number of population that finished only primary school – 4,354 and they make 26.67% of the total population older than 15, that is, 22.6% of the total population. This is mainly middle aged or elderly population as well as the members of the Roma community who rarely decide to continue education.

The number of illiterate population older than 10 is 1,409 or 8.05%. Of this, there are more female illiterates, 1206 or 14.08% than males -203 or 2,27%. 501 citizens or 2.47% of the total population (19.561) have further and university degree

Qualification structure of the population in relation to the total population aged over 15



7.3.2 Population by activities and businesses

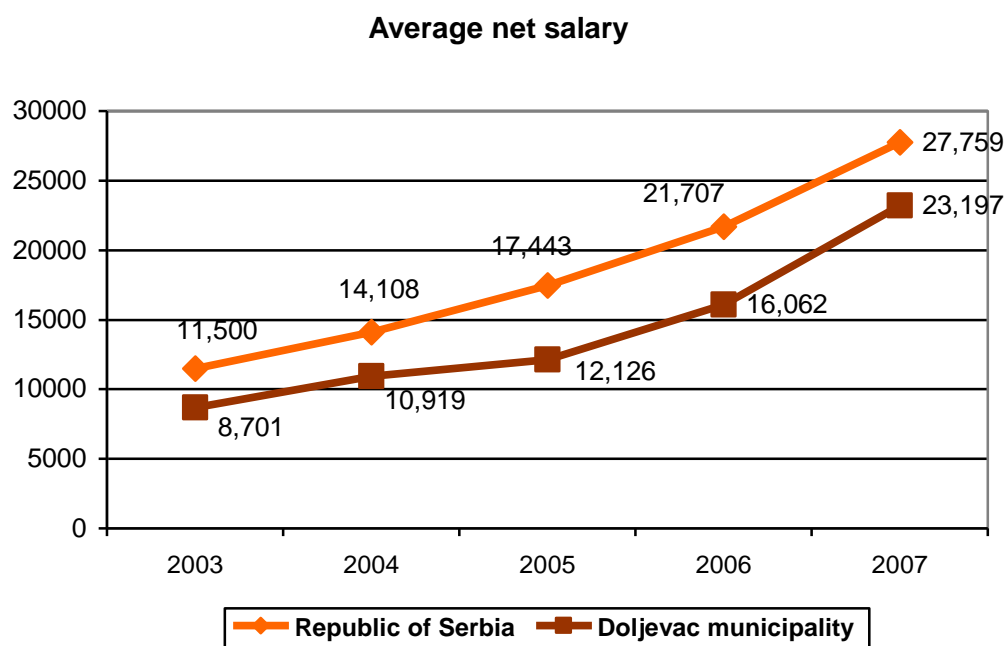
The division of the population into active and inactive is made on the basis of the participation in the working process and this is the basic division.

It can be concluded that the most active population employed on the territory of Doljevac municipality are in agriculture (54,28%), industry (13,01) and commerce (11,28%). The number of active population

in other businesses is negligent. It should be noted that a big number of working-age population of Doljevac municipality is employed in neighbouring municipalities, primarily in Nis, in the sphere of industry. However, after the collapse of major industrial giants such as engineering and electronic industry from Nis, pump plant 'Jastrebac' and alike, a big number of workers was made redundant and they mainly switched over to agricultural production.

In 2002, 2,907 citizens were registered with agriculture as their main activity, which makes 14,32% of the total population. According to the estimate of the expert service in Doljevac municipality, additional 45% of the population go into agriculture as their supplementary activity in order to increase their family income.

The average net salary in Doljevac municipality is shown on the following graph:



When the above graph is more thoroughly analysed, it is noticed that the average net salary after the fall in Doljevac municipality is rising faster than the average of the Republic of Serbia. In 2005 and 2006, the average salary in the municipality amounted to 69,51% and 74% of the Republic average respectively, whereas in 2007 it was 83,56%

7.3.3 Utility services and infrastructure

Social and economic growth of the Municipality, substantial changes in the economic and social structure of the population and development of settlements, development of education, health and other social activities in the past decades was accompanied by adequate utility development and rise and growth of modern needs of the population and settlements. Some of these activities and services in this area are done by specialized organisations and services from Nis, as it is the case with power supply, organisation of public transport, development and services in PTT communications etc.

Public utility enterprise Doljevac is operating in the sphere of utility service. Established in 1993, it employs about forty workers and has all the necessary equipment for doing the activity which includes: maintenance of the local and non-categorized roads for regular traffic, development of free zones and green areas, maintenance of cemeteries, maintenance of street illumination in residential areas, cleaning and maintenance of streets and existent sewage reticulation, provision of utility services to the citizens and other activities in the sphere of public hygiene in Doljevac and other settlements in the Municipality.

The biggest and the most important capital investment in the sphere of utility infrastructure in the municipality whose importance lies in permanent safe drinking water supply for the population, on the realization of which it has been worked on for more than three decades, is the development of an inter-regional water supply system 'Brestovac-Bojnik-Doljevac'. The issue of supplying the local population with safe drinking water also has a special relevance because the water in this region is not safe for drinking, it is insufficient and on the basis of expert testing, it is considered to be a potent cause of kidney diseases occurring in this region. The water supply system is a joint venture of Doljevac and Bojnik municipalities and the Republic of Serbia itself participates with 50% of funds.

So far, all the facilities have been built and the works have been executed on the system up to the area of Doljevac municipality: a multi-purpose reservoir 'Brestovac' on the Pusta River at Brestovac – the municipality of Bojnik, with the capacity of 9 million m³, with the dam 330m in length and 30m high; the water treatment plant in Bojnik (aqua plant); the main pipeline from the reservoir up to the plant 11km in length and the service pipe on reticulation on the territory of Doljevac municipality, 22km long. By laying the last kilometre of the main pipeline near Kocane, in September, 1997, all the works on the water system for water supply of the region were completed

The only work to be done by the Assembly of Doljevac municipality and its citizens is to lay about 10km of distribution pipeline 35km long, which is its total length so that the water could be distributed to each settlement in the municipality. The settlements which had their local water supply reticulation built in earlier years will be able to connect within the existing local waterworks, whereas in other settlements it is necessary to develop the local reticulations after which the water system would be in full and legal operation with its vital significance and value. This would resolve the biggest utility issue that has been burdening the citizens of Doljevac municipality – the lack of safe drinking water

Improvement of the road network was made in the first half of the seventies in the last century, owing to the funds raised by the local communities within five years. Thus, 40km of local roads were improved and asphalted of which, because of their importance for some places, the following should be pointed out: Rusna – Cecina – Klisura, trunk road Nis- Leskovac, in the length of 11km, Perutina – Curlina-Knezica- Belotinac, 8km in length, Kumiga-Orljane- Mekis, 4.6km long, Orljane – Sarliinac, 4km long and Malosiste – Capljinac – Belotinac, 6km long. By the end of the seventies of the same century, a concrete bridge was built over the South Morava near Cecine and a new road from Cecine to Doljevac loop, by which the citizens of Cecine and Rusna shortened the route from Sarlince to Doljevac by 2km, and also the route from the railroad and road was shortened for a few kilometres.

Doljevac municipality has invested a lot in the road infrastructure in the past 10 years. All the settlements have good communication with the administrative centre.

In the sphere of utility development in the residential area, the busiest streets were asphalted in all the settlements, the roads that connect certain parts of settlements, cemeteries with settlements and alike, and in Sainovac and Knezevci , the bridges were built over the river flows. The network of main and local communications on the territory of the Municipality enables a well-organised bus transport and good connection with Nis where thousands of workers, pupils, students and other people from this area commute on a daily basis. The main carrier is Transport Enterprise 'Nis-express' from Nis.

Organisation of the postal services –telegraphic and telephone communications in this area is the responsibility of the public enterprise PTT 'Serbia' from Nis. For provision of services in this sphere, there are post offices in Doljevac, Pukovac, Malosiste, Belotinac, Cecini and a branch desk of Doljevac post office in Orljane, which meet the needs of this residential areas by its number and lay out. All the settlements in the municipality are connected to the automated telephone communications. The pay phones on this territory dispose with a total of 4.822 connections, as many as the number of phone users, and their number by areas is as follows: Doljevac, 1.239, Belotinac 949, Malosiste 536, Pukovac 1.739 and Cecina 365. Doljevac municipality is covered by 063 and 064 mobile phone bands owing to the repeater stations seated on Kumiga hill above Orljane.

Construction and reconstruction of the utility infrastructure is one of the most important goals identified within this priority. Water supply on the territory of the municipality is characterized by a water supply reticulation built from the material which has been abandoned in the world (asbestos-concrete pipes) and is out of date, the result of which is hygienically poor drinking water or increased risk for safety, as well as lack of supply for a number of consumers in the rural, suburban and urban area. In order to overcome

these drawbacks in the next five-year period, it has been envisaged to develop the necessary documentation and implement the projects stated in the action plan. By developing the Master project and Pre - feasibility study on collection, run-off and waste water treatment in the settlements of Doljevac municipality, the starting point for resolving the problem will be drawing up the project documentation and building the main sewage collector that will channel waste waters towards the location at the confluence of the Toplica in the South Morava where it is projected to build the central plant for waste water treatment. This includes development of documentation for building the secondary reticulation and collector in the direction to the central plant.

7.3.4 *Electroenergetic infrastructure*

The current capacities of electro-energetic infrastructure impose permanent coordination with the ever growing consumption. The development degree of the transfer and distribution reticulation is satisfactory in terms of coverage of the area but not in terms of the capacity and technical characteristics of the cables and distribution transfer stations, whose building and reconstruction represent the task in the new planning period. The priority is to build a 110/35/10 KW power station in the vicinity of Kocane loop that will represent the basis for development of the projected industrial zone in Doljevac municipality

7.3.5. *Gas infrastructure*

As far as implementation of the gas pipeline project is concerned, the main design has been developed for the primary line, whereas development of the projects for the secondary lines is underway. In the next five years covered by this strategic plan, the completion of the primary line is projected. Gasification is necessary both because of the industrial zone and for reduction in the season's air pollution. It has been projected that the main gas pipeline will have been completed by 2013 and its further distribution to the final users – industry and households is projected for the later period.

7.4 *SWOT analysis*

Strengths:	Weaknesses:
<ul style="list-style-type: none"> • Available human resources • Relatively good opportunities for education: the vicinity of Nis University • The vocational secondary schools network in Nis is well-developed • There is willingness of the local self-government to support human resources improvement • There is cooperation with the National employment service • Strong, numerous and active NGO sector • The project for construction of the regional water factory initiated 	<ul style="list-style-type: none"> • Low professional qualification and education level of the work force • Lack of information and insufficient utilization of information communication technologies • Lack of knowledge for successful business running • Lack of awareness of the need for permanent education • Problems with the selection and application of new technologies and development of new products • Lack of managerial skills in developing business plans, lack of expert knowledge of modern production, marketing, export • Lack of knowledge in the sphere of standardization • The entrepreneurs are often not well prepared to start with operations and perceive the key challenges they will have to address once they start their own business • Short life of newly-opened business subjects (3-5 years) • Lack of information on business opportunities, primarily when it comes to business outlooks, i.e. testing of the business idea from the market

	aspect • Lack of entrepreneurial culture and entrepreneurial spirit
Opportunities: <ul style="list-style-type: none"> • Interest and readiness of the municipal authorities for cooperation and SMEE development (improved communication, information dissemination) • Activities of the international programmes (LEDIB, HELP, EXCHANGE2, RSEDP2, MISP,...) • Availability of incentive programmes of Government of the Republic of Serbia • Incentive activities of NES 	Threats: <ul style="list-style-type: none"> • Low birth rate • Outflow of population into industrial and administrative centres • Economic instability • World economic crisis • Relatively frequent changes in legal regulative

8 Environment

8.1 Current state

Doljevac municipality, as well as the majority of municipalities in Serbia is facing numerous environmental challenges, but it has been addressing the issues of environmental protection only for the past few years. Doljevac municipality faces a few very important challenges in the sphere of environmental protection:

- the quality of drinking water – which it is trying to resolve by building the inter-regional water supply system 'Brestovac – Bojnik – Doljevac'.
- pollution of the river channel with solid waste
- a big number of illegal landfills
- lack of high awareness of the people regarding the attitude towards the environment
- organised collection and transport of waste

The inadequate waste management is one of the biggest environmental issues both in Serbia and in the majority of municipalities. The issue of waste management is not a new one, but in most of the municipalities of Serbia, including Doljevac municipality, it can be associated with the period of increasing urbanisation. In urban development, local communities (mesne zajednice), 16 in total, have a multitude of communal problems of which solid waste disposal both at the source and on the dump site makes the biggest one. Although there is a contract on transport of waste to the Nis city landfill which occupies a part of the territory of Doljevac municipality, the Doljevac public utility service was not in the capable to address the needs of the citizens because of the lack of equipment or the lack of waste containers. The services of solid waste transport had been used by a small number of citizens up until that point, which was not enough to resolve the problem of waste and this has resulted in creation of a bigger number of illegal landfills which were a particularly ugly sight in the village centres, market places, in the channels of the rivers etc. All the citizens of Doljevac municipality were affected by this problem.

The problem with waste was resolved through a project implemented in cooperation with *CHF International*. In addition to the technical and expert support, Doljevac municipality received direct financial support in terms of procurement of 86 containers with the capacity of 1,1 m³ that were equally distributed in all the local communities (mesne zajednice) on the territory of the municipality.

The implementation of the project of waste disposal and transport to the landfill was managed by Doljevac municipality with a project implementation working group at its head who had a task to complete the project implementation process, whereas the project implementation was run and is still

being run by Public utility service Doljevac, which is in charge of the sustainability of the Project. This means that the public utility service Doljevac is in charge of maintenance of the containers and the area around them as well as of the kipper trucks, which is equipped in terms of expertise, personnel and technical equipment for maintenance of both trucks and containers. During the realization and later during implementation of this project there were no unexpected problems

This project for resolving the problem of waste disposal and improvement of utility services by modernisation of motor pool of the PUE Doljevac had impact on passing the key Decision of the Assembly of Doljevac municipality concerning the environmental protection and waste management, according to which each of the households on the territory of the municipality is obliged to conclude a contract with PUE Doljevac on waste transport, which will in the future have impact on improvement of living conditions of the people in this area and environmental protection. The impact of project implementation was positive on almost all the users of services on the whole territory of Doljevac municipality since the majority of people living in this area were delighted to accept the new way of organisation of solid waste management which enabled that the sphere of environmental protection finally be organised in compliance with the European standards.

Furthermore, one of the problems of Doljevac municipality is the lack of SMEs and entrepreneurs in the sphere of solid waste management and recycling. On the territory of the municipality, there is no other business entity registered for this activity.

Another issue in the sphere of environmental protection is exploitation of mineral raw materials – shingle and sand. This area requires further work on the control and monitoring impacts of this activity on the environment, primarily on the soil quality.

Also, another problem of Doljevac municipality is the lack of measuring station for continuous monitoring of the degree of water, air and soil pollution.

Fauna

The picture of the state of fauna in the past decade fits in the overall picture of the society immediately prior to the transition and during the transition. On the one hand, the non-governmental organisation addressing the environmental issues are not developed, on the other hand, there is a lack of interest of institution holders from the public sector in charge of preservation of fauna. This is a result of the low environmental and civil awareness of hunters, fishermen and people in the direct contact with nature, which represents a big problem for Serbia but fortunately it is not so much evident in Doljevac municipality. A big challenge is the use of large amounts of chemicals in agriculture. Many pesticides are banned in the EU and the world, and yet they are still in use in our country, which results in big and long-run soil pollution and surface and underground waters as well. This has direct impact on fauna, as well as on the numerous plant species. Hunting tourism represents the potential of this municipality since there are already registered legal entities that have been into this activity for a long time. However, these are only modest steps, disorganised and without any impact on the economy of Doljevac municipality.

8.2 SWOT analysis

Strengths:	Weaknesses:
<ul style="list-style-type: none"> • Great abundance of mineral raw materials • Relatively low level of soil pollution • Great potentials for utilization of renewable energy – agricultural waste, biomass, biogas, solar energy • The project for implementation of regional water pipeline • Favourable soil and climatic conditions for healthy food production • Organised collection and transport of waste • Availability of PUE 	<ul style="list-style-type: none"> • Lack of SME and entrepreneurs dealing with waste collection and recycling • Lack of information among population regarding the environmental issues • Low expertise level in the sphere of environmental protection • Lack of measurement stations for monitoring the water, air and soil quality • Lack of regional initiatives in the sphere of environmental protection • Lack of water supply and sewage reticulation

	<ul style="list-style-type: none"> • Inadequate waste water and solid waste treatment • Illegal building and construction • Lack of cadastre on current natural resources
<p>Opportunities:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Passing the Law packet in the sphere of environmental protection • Eagerness of foreign investors to invest in ecology • Expansion of inter-regional cooperation (Macedonia, Bulgaria) transfer of technology, know-how, good practice • Efficient use of incentives of the Republic ministries in the sphere of the environment • Vicinity of the EU border • Introduction of EU standards <p>Availability of domestic funds for provision of finance</p>	<p>Threats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Political and macro-economic instability in Serbia • Insufficient level of economic development of the society • Elementals • Installation of 'dirty' technologies • Incomplete legal transformation and passing of all systemic laws (PE transformations, ownership of local self-government, sector Laws etc) • Lack of public subsidies • Investments in equipment are expensive

9 Defining the Strategy

In terms of natural conditions, Doljevac municipality has a range of development opportunities. It is located in the immediate vicinity of a big industrial centre, it has a large agricultural background, a big contingent of labour force and extraordinary potentials for development of food processing industry and tertiary activities. The agriculture of the municipality, in addition to the abundance of labour force, disposes with substantial land reserves and quite good livestock.

Nevertheless, besides the fact that the majority of conditions for realisation of a dynamic and stable economic development is evident, the pace of development of the municipality so far has been relatively low, with certain elements of stagnation

The comparative advantages of Doljevac municipality are numerous; however, it is necessary to point out a few key ones :

Geographic advantages, meaning the fact that our municipality is located at the key communication of Belgrade-Skopje – Thessaloniki at the junction of three borders of Nis- Leskovac-Prokuplje municipalities. This important advantage provides numerous opportunities for development of businesses and economy. In Doljevac municipality, which is the crossroads of the key communications, it is possible to develop a goods distribution centre, as well as to set up a duty-free zone.

All of this represents a good indicator of optimism and belief of the local people in accelerated development of Doljevac municipality that will enable, after many decades of bare existence, the escape from the group of underdeveloped lagging municipalities of Serbia.

Doljevac municipality administration had an ambition to initiate the process of economic revival by making use of numerous natural, geographic, cultural and historical potentials; therefore, it is open to communication in that direction.

As far as investments in development of this region are concerned, it is especially favourable because there are no unsettled ownership issues concerning the potential sites that could be of interest for investments and starting up businesses.

It is fairly easy to establish communication with the local administration in any sense.

6.1. Declaration on the vision of the Sustainable Development of the Municipality of Doljevac:

‘In 2013, Doljevac municipality will be a municipality which has succeeded in escaping the circle of underdeveloped municipalities, the municipality with adequate infrastructure, bigger efficiency and productiveness, richer in qualified people, with preserved environment, historical and cultural heritage, the local self-government in which there is a partnership of public, private and civil sector that provides equal opportunities for all the citizens and has a positive trend in terms of reduction of unemployment and increase of business capacities.’

6.2. Setting priorities, measures and goals

Priority 1 : CREATION OF POSITIVE BUSINESS CLIMATE

<i>Measures</i>	<i>Goals</i>	<i>Programmes</i>	<i>Indicators</i>
INSTITUTIONAL DEVELOPMENT SUPPORT	Municipal administration capacity building for SMEE support	Education of the employees in the local self-government and public enterprises	
		Municipality as a business sector service	
		Organised management of RS ownership on the territory of the municipality	
	Building partnership between the public, Profitable and NGO sector	Strengthening of associations and clusterization	
		Using NGO sector capacities for development projects in the sphere of SMEs	
		Facilitated access to the business information	
IMPROVEMENT OF QUALITY OF INFRASTRUCTURE ON THE TERRITORY OF THE MUNICIPALITY	Improvement of work of the municipal administration in the sphere of infrastructure	Development of spatial and planning documentation for the municipality	
		Delivery of project documentation on the basis of the planning documentation	
		Introduction of IT in the sphere of infrastructure and utility service management	
	Implementation of infrastructure projects	Infrastructural equipping of industrial zones	

		<hr/> Foundation of the industrial zone <hr/> Projecting new sites for greenfield investments <hr/> Development of planning documentation in the line with the social, economic and ecological standards in compliance with the regulative and by intensifying cooperation between all the subjects on the local and national level. <hr/> Maintenance of the current and building of a new economic, social infrastructure and infrastructure in service of preservation and protection of the environment. <hr/> Regional landfill and transfer station for solid waste treatment <hr/> Developing a local plan for waste management <hr/> Reconstruction of the public illumination system. <hr/> Other infrastructural projects	
--	--	---	--

Doljevac municipality aims to become a developed municipality by creating a well-known image and favourable business milieu where investors come to stay and the current businessmen expand their businesses. In order to achieve this objective, it is necessary to continue with investments in infrastructure and the local community should intensify the support to the small and medium-sized enterprises. Although the municipality is rapidly changing their attitude towards the public and NGO sector, the complicated and vague procedures are still a stumbling block for many businesses. The municipality of Doljevac will in the forthcoming period implement that goal by respecting all the principles of sustainable development and change in the course of conduct and up to date treatment of the factors that support the sustainable development. Only thus will Doljevac municipality be able to guarantee the more secure future to the oncoming generations and should live, produce and create material and other goods for new generations. With a lot of effort, education, professional training, preventive and repressive measures, it can set off towards achievement of this goal, and here it is really necessary to secure even bigger support of the society in general, especially from the countries which regulated these spheres long time ago and brought the enforcement of the principles of sustainable development to perfection. Such examples are ideal basis for the change in awareness of our people and the starting point for implementation of the examples of good practice.

Priority 2 : CAPACITY BUILDING OF THE LOCAL ENTREPRENEURSHIP AND INDUSTRIAL PRODUCTION

<i>Measures</i>	<i>Goals</i>	<i>Programmes</i>	<i>Indicators</i>
IMPROVEMENT OF SME AND ENTREPRENEURS WORK	Promotion and better utilization of industrial and processing potentials.	Better utilization of the current industrial potentials	
		Promotion of industrial potentials	
	Increase in the total of investments per capita	Setting up a favourable business milieu for investments	
		Promotional activities with the aim of attracting investments	
	Increase in the turnover of the current SMEs and entrepreneurs	Raising capacities of the current SME and entrepreneurs	
		Commercial support for the existent SMEs and entrepreneurs	
Innovative approach in development of SME sector and encouraging innovative activities in general			
		Co-financing the training on start up and business development and provision of consulting services to the entrepreneurs and SMEE	
HUMAN RESOURCES IMPROVEMENT	Improvement of education of the territory of Doljevac municipality	Defining new education programmes	
		Improvement of material resources in the sphere of education	
		Establishing a system of efficient infrastructural management through improvement of the local administration operations	
		Designing the up to date syllabuses by coordinating education with the needs of the local economic development	
		Improvement of the current and introduction of new education profiles for the needs of the local economic development	
		Raising the level of organisation and systemic approach to the amateur and school sports with the basic aim to include as many students as possible in the quality programme	

		<p>Teacher professional development in the line with the development of modern technologies</p> <hr/> <p>Intensive development and repair of school facilities and gyms</p> <hr/> <p>Stimulating business subjects for cooperation with schools especially in the sphere of practical work</p> <hr/> <p>Opening of the office for youth</p>	
	Reduction in outflow of professional personnel from Doljevac municipality	<p>Constant improvement of qualifications and skills of the local work force.</p> <hr/> <p>Support to the development of entrepreneurship</p> <hr/> <p>Settling the housing issue of young experts</p> <hr/> <p>Setting up a functional committee of the municipal Assembly for youth and development of youth strategy.</p>	
	Improvement of agricultural and processing production	<p>Delivery of a study on waste management on the territory of the municipality with the special focus on preventing pollution of the agricultural land and in the drainage and irrigation channels</p> <hr/> <p>Introduction of regular control of the fertility of the cultivable agricultural land</p> <hr/>	
	Social welfare	<p>Improvement of information dissemination for the socially vulnerable persons about the opportunities for applying for the social welfare programmes and provision of sufficient financial support to the vulnerable categories of population</p> <hr/> <p>Development of the inclusion programme for the Roma in the system of health and social care, by their registration and provision of adequate</p>	

		documentation	
	Health welfare	Monitoring, analysis and dissemination of information about the state of health of the population and promotion of healthy lifestyles – education for the population through programmes aimed at taking up healthy life styles and reduction of risk factors – smoking, inadequate eating habits, insufficient physical activity, stress, violent behaviour etc)	
	Cultural heritage	Development of stable and functional infrastructure in the cultural institutions	
	Natural resources	<p>Education of population on the need for rational consumption of drinking water and electricity through media campaigns, public hearings and panel discussions</p> <hr/> <p>Introduction of the Green Phone with the aim to prevent parking on the green areas, illegal dumps and any detected form of environmental pollution</p> <hr/> <p>Procurement of containers for waste selection in households</p>	

Priority 3 : SUPPORT TO THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

<i>Measure</i>	<i>Goals</i>	<i>Programmes</i>	<i>Indicators</i>
PROTECTION AND UTILIZATION OF NATURAL RESOURCES IN COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	Improvement of the work of municipal administration in the sphere of environmental protection	Development of strategic documents	
		Development of studies and analyses	
		Activities of the municipal administration on introduction of the system for water, air, noise and soil monitoring	
	Increased number of citizens involved in	Organisation of promotional activities and events	

	the environmental projects	Improvement of environmental education of children and adults Promoting inclusion of environmentally friendly activities into SME's business operations Education of population and encouragement of capacity building for production of bio-diesel, bio-ethanol and bio-brickets	
IMPROVEMENT OF COMPETITIVENESS IN AGRICULTURE	Improvement of institutional support in agriculture	Revision of the Agriculture Development strategy	
		Education of agricultural producers	
		Creation of conditions for increase in the surface under organic production	
		Raising effectiveness, improvement and diversification of agricultural production	
	Improvement of agrarian infrastructure and defense system in extraordinary situations	Development of agrarian infrastructure Development of the defense system in extraordinary situations-training	
DIVERSIFICATION OF RURAL ECONOMY	Improvement of municipal tourist offer	Institutional support to the development of tourism	
		Development plan for tourism with the accent on transit tourism	
		Raising the level of tourism services	
	SME and entrepreneurship development in rural areas	SME support in the sphere of services in rural areas	
		Support to the development of creative entrepreneurship in rural areas	

Priority 4 : Protection and improvement of the environment and rational utilization of natural resources

<i>Measures</i>	<i>Goals</i>	<i>Programmes</i>	<i>Indicators</i>
WATER QUALITY IMPROVEMENT	Improvement of the water quality in waterways, primarily by construction of the waste water treatment plant and more efficient work of the current ones, as well as by controlled use of fertilizers and pesticides	Protection of waterways	
		Construction of waste water treatment plant	
		Controlled use of fertilizers	
		Controlled use of pesticides	

	Population capacity building	Education of population about the need for more rational use consumption of water through media campaigns, public hearings and panel discussions	
AIR QUALITY IMPROVEMENT	Air quality improvement,	Education of citizens about the importance of using vehicles with low CO2 release and biodiesel powered	
		Use of alternative energy sources for heating and electric power generation (solar, energy of the water and wind)	
		Penalties and higher fines for	
	Air quality control	Continuous control of pollutants	
		Sanctioning of pollutants	
SOIL PROTECTION	Protection against degradation and change in the purpose of land, as well as development of agricultural land	Use of preventive measure against land degradation	
	Recultivation of the degraded land near the banks of the South Morava River by creating arable land for agricultural purposes, setting up of ponds and alike	Development of Maloliske ponds with the aim of developing hunting, fishing and AQUA tourism	
RENEWABLE ENERGY SOURCES	Improvement of knowledge and incentives for generation of renewable energy sources	Education of population about the need for more rational consumption of drinking water and electricity through the media campaign, public hearings and panel discussions <hr/> Incentives	
RECYCLING	Setting an organisational system of recycling and encouragement of utilization of waste	Education of population about the need for recycling and encouraging utilization of waste <hr/> Introduction of the Green Telephone, with the aim of preventing parking on green areas, illegal waste disposal and every form of deviated	

		<u>environment pollution</u> Procurement of containers for selected household waste	
--	--	---	--

10 ACTION PLAN

Vision: In 2013, the municipality of Doljevac is a municipality which has succeeded in escaping the circle of the most underdeveloped municipalities, the municipality with adequate infrastructure, higher efficiency and productivity, richer in qualified people, with preserved environment, historical and cultural heritage, the local self-government in which there is a partnership of public, private and civil sector and which provides equal opportunities for all the citizens and has a positive trend in terms of unemployment reduction and increase of business capacities.

10.1 ISSUE / PRIORITY: Creation of positive business climate

1. ISSUE / PRIORITY: CREATION OF POSITIVE BUSINESS CLIMATE MEASURE - DEVELOPMENT OF INSTITUTIONAL SUPPORT					Priority rank (high)
1.1. Strategic goal: Improvement of municipal administration work on providing support to entrepreneurship and SMEs					
1.1.4. Programme: Education of employees in the local self-government and public enterprises					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
1.1.1.1	Training on identifying project priorities and gathering of required documentation	LEDIB, NGO, Consulting companies	until 2011	200.000/2.000 Donors	Number of trainees
1.1.1.2	European standards (ISO , HACCP)	LEDIB, NGO, Consulting companies	until 2011	200.000/2.000 Donors	Number of trainees
1.1.1.3	Promotional activities aimed at the support to the local business	LEDIB, NGO, Consulting companies	until 2011	200.000/2.000 Donors	Number of trainees
1.1.5. Programme: Municipality as a service to the business sector					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
1.1.2.1	Setting up of the municipality 'Local Economic Development Council'	Business associations	until 2010	50.000 / 500 Municipality	The council set up
1.1.2.2	Drawing up and adoption of the Youth Strategy and setting up of the youth office	LEDIB, NGO, Consulting companies	until 2011	1.000.000 / 1.000 Donors Municipalities MEPP	Offices set up

1.1.2.3	<i>One stop shop</i> – All in one place (shortening the procedure for obtaining permits)	LEDIB, NGO, Consulting companies	By 2013	20.000.000 / 20.000 Donors MEPP	Shortened procedure for obtaining permits
1.1.6. Programme: Organized RS property management on the territory of the municipality					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
1.1.3.1	Coordination of data on public property on the territory of Doljevac municipality with the real estate cadastre	Public enterprise, LEDIB, Consulting companies, National Employment service	until 2012	5.000.000 / 50.000 2.500.000 / 25.000 MEPP 2.500.000 / 25.000 Through public works NES	The base prepared
1.1.3.2	Drawing up the studies on potentials for equipping some areas convenient for industrial zones	LEDIB, Consulting companies	until 2011	3.000.000 / 30.000 Donors	Study delivered
1.1.3.3.	Real estate register and recordkeeping on the territory of Doljevac municipality with the aim of improvement of work of the local public revenue office	SCTM Consulting companies, European Commission	until 012	25.000.000 / 250.000 EU 200.000 Municipality 50.000	The number of real estates registered and new tax payers registered in the tax department
1.1.3.4.	Assistance to the citizens in settling property relations within the framework of legalization of illegally built facilities	SCTM Consulting companies European Commission RBD	until 2013	10.000.000 / 100.000 EU 80.000 Municipality 20.000	Number of newly legalized facilities
1.2. Strategic goal: Fostering the partnership between the public, profit and NGO sector in the sphere of SMEE development					
1.2.4. Programme: Fostering of associations and clasterization					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
1.2.1.1	Education of the interested on importance of association and	LEDIB,	Unitl 2011	150.000 / 1.500	Number of

	clasterization	Consulting companies, NGO		50.000 / 500 municipality 100.000 /1.000 donors	educated
1.2.1.2	Support to the initiative for setting up a new association of entrepreneurs of Doljevac municipality	LEDIB, Consulting companies, NGO	Unitl 2011	800.000 / 80.000 LEDIB Municipality	Number of set initiatives
1.2.1.3	Organisation of study tours with the aim of getting insights into new examples of good practice in the country and abroad	LEDIB, Consulting companies	Unitl 2011	500.000 / 5.000 LEDIB	Exchange of experiences

1.2.5. Programme: Taking advantage of the NGO sector capacity for development projects in the sphere of SMEE

Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
1.2.2.1	Development of the local NGO sector network for support to the development projects in the sphere of SMEE	LEDIB, Consulting companies, NGO, business associations	until 2010	100.000 / 1.000 Municipality	Developed local network
1.2.2.2.	Capacity building of the local NGO member network	LEDIB, Consulting companies	Until 2011	500.000 / 5.000 Donors	Number of educated

1.2.6. Programme: Better access to business information

Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
1.2.3.1	Exchange of students and teaching staff within the local self-governments in EU	Municipality of Lolland	Until 2011	1 000.000 / 10.000 LEDIB	Exchange done

2. ISSUE / PRIORITY: Creation of positive business climate

MEASURE- IMPROVEMENT OF THE QUALITY OF INFRASTRUCTURE ON THE TERRITORY OF DOLJEVAC MUNICIPALITY

Priority rank
(high)

2.1. Strategic goal: Improvement of the municipal administration work in the sphere of infrastructure

2.1.4. Programme: Development of spatial and planning documentation for the municipality

Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
--------	---------	----------	-----------	------------------------------------	------------

2.1.1.1	Development of Spatial plan for the municipality	LEDIB, Consulting companies, PE Building Directorate, Town planning Bureau of the City of Nis, Ministry of Environment and spatial planning	until 2012	8.000.000 / 80.000 Municipality 50.000 Ministry of Environment and spatial planning 30.000	The Spatial plan for the municipality delivered and adopted
2.1.1.2	Development of the General Regulation Plan	LEDIB, PE Building Directorate, Town planning Bureau of the City of Nis, Ministry of environment and spatial planning	Until 2013	6.000.000 / 60.000 Municipality 40.000 Minsitry of Environment and spatial planning 20.000	The General Regulation Plan delivered and adopted
2.1.1.3	Development of Detailed Regulation plans	MAFWM – RS Water management Directorate, LEDIB, IT3, Consulting companies, PE Building Directorate,	2013	5.000.000 / 50.000 Municipality Donors	The detailed regulation plans delivered
2.1.1.4	Development of Master plan for water supply and master plan for waste water collection, channelling and treatment on the territory of the municipality	MAFWM – RS Directorate for water management LEDIB, GTZ,	Until 2012	7.000.000 / 70.000 Municipality 1.500.000 / 15.000 MAFWM 5.500.000 / 55.000	General plans delivered

		Consulting companies, PE Building Directorate			
2.1.5. Programme: Drawing up of the project documentation based on the planning documentation					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
2.1.2.1	Drawing up of the technical project documentation for improvement of the local communications and technical project for traffic safety	Public enterprises Design bureau	until 2011	5.000.000 / 50.000 PE Directorate	The project delivered
2.1.2.2	Development of technical project documentation for repair, improvement and extension of the water supply system and channelling waste waters	Public enterprises Design bureau	until 2011	5.000.000 / 50.000 PE Directorate MAFWM	The project delivered
2.1.2.3	Development of the technical project documentation for infrastructural equipping of industrial zones	Public enterprises Design bureau	until 2010	5.000.000 Donor	The project delivered
2.1.6. Programme: Introduction of IT into the sphere of infrastructure management and utility services					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
2.1.3.1	Organised education for use of GIS	Consulting companies	Until 2013	1.000.000 dinars donors	Number of the trainees
2.1.3.2	Introduction of GIS	Consulting companies, Public enterprise University of Nis	Until 2013	5.000.000 dinars 10.000.000 donors 10.000.000 MEPP	GIS
2.2. Strategic goal: Implementation of infrastructural projects					
2.2.3. Programme: Infrastructural equipping of industrial zones					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
2.2.1.1	Construction of internal and external communications in the industrial zone	LEDIB, Consulting companies, Public	Until 2013	60.000.000 / 600.000 Doljevac municipality	Communications built, the occupancy permit issued

		enterprises, investors		120.000 Leskovac municipality Ministry for NIP 360.000	
2.2.1.2	Provision of quality energy sources for industrial zones (electricity, gas,...)	Public enterprises (Building Directorate, EPS, ..) Jugoros gas, investors	Until 2013	200.000.000 / 2.000.000 ED Jugoistok Jygoros- gas Municipality – land and settling of property relations	Energy sources supplied
2.2.4. Programme: Other infrastructural projects					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
2.2.2.1.	Repair, improvement, extension of the water supply system and connection to the city of Nis and construction of all the secondary water supply systems on the territory of Doljevac municipality.	MAFWM – RS Directorate of Water management Public enterprises and local self-governments, municipality of Bojnik, Doljevac and City of Nis, GTZ, Consulting companies	2013	300.000.000 MAFWM Municipality of Doljevac, Bojnik and City of Nis Citizens, Donors	Number of connections
2.2.2.2.	Construction of sewage reticulation systems in the settlements of Doljevac municipality	MAFWM – Directorate of Water Management Public enterprises Citizens	2013	150.000.000 / 1.500.000 MAFWM NIP Municipality Citizens, Donors	Number of connections

2.2.2.3	Roofing of the green market and development of livestock marketplace in Pukovac and development of the market in Malosiste	LEDIB Public enterprises	2013	20.000.000 PE Pukovac, donors, municipality	Turnover on the newly developed market places
2.2.2.4	Repair and improvement of the local road network	PE Directorate PUE UE Ministry for NIP	2013	20.000.000 / 200.000 Municipality 50.000 Ministry for NIP 130.000	Length of repaired and improved local road network
2.2.2.5	Improvement of horisontal and vertical sign work, video and other kinds of surveillance of ' black points' in traffic on the territory of the municipality.	Public enterprises MIA and SIA Consulting houses	2011	5.000.000 MIA Municipality	Number of accidents and traffic violations

10.2 ISSUE / PRIORITY: Local entrepreneurship and industrial production capacity building

3. ISSUE / PRIORITY: LOCAL ENTREPRENEURSHIP AND INDUSTRIAL PRODUCTION CAPACITY BUILDING					Priority rank (high)
MEASURE - IMPROVEMENT OF SME AND ENTREPRENEURS OPERATIONS					
3.1. Strategic goal: Promotion and better utilization of industrial and processing potentials					
3.1.1. Programme: Better utilization of current industrial potentials					
Number	Project	Partners	Time	Total in din/eur source of finance	Indicators
3.1.1.1	Starting an initiative for building a network of processing plants for mineral raw materials	Business associations, Regional Chamber of Commerce	until 2011	200.000 / 2.000 Donors	Setting up of the associations – number of meetings
3.1.1.2	Support to the land certification for export agricultural production	Business associations co-operatives	until 2011	150.000 / 1.500 Donors Municipalities	Certified land area
3.1.2. Programme: Promotion of industrial potentials					
Number	Project	Partners	Time	Total in din/eur source of finance	Indicators
3.1.2.1.	Incentives for setting brands from the territory of the municipality	Business associations Regional Chamber of Commerce	until 2012	500.000 / 5.000 Municipalities	Defined product
3.2. Strategic goal: Increase in the investment sum per capita					
3.2.2. Programme: Promotional activities with the aim of attracting investments					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
3.2.1.1	Improvement and regular updating of WEB presentation on Doljevac municipality potentials	LEDIB, Consulting companies, NGO	Until 2010	300.000 / 3.000 Municipality	WEB presentation given and updated on a monthly basis
	Participation in investment fairs in the country and abroad	LEDIB, SIEPA,	until 2011	2.000.000 / 20.000 10.000 SIEPA	Number of fair manifestations

3.2.1.2				50.000 donors	
3.2.1.3	Making of brochures and flyers	LEDIB, Consulting companies , NGO	until 2011	2.000.000 / 20.000 Donors	Brochures and flyers made
3.3. Strategic goal: Increase in turnover of the current SME and entrepreneurs					
4.3.1 Programme: Raising capacity of current SMEs and entrepreneurs					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
3.3.1.1	Activities will be realised through implementation of the SMEE Development Strategy for Doljevac municipality				
3.3.2 Programme: Advertising support to the current SMEs and entrepreneurs					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
3.3.2.1.	Activities will be realised through implementation of the SMEE Development Strategy for Doljevac municipality				

4. ISSUE / PRIORITY: CAPACITY RAISING OF THE LOCAL ENTREPRENEURSHIP AND INDUSTRIAL PRODUCTION				Priority rank (high)	
MEASURE - HUMAN RESOURCES IMPROVEMENT					
4.1. Strategic goal: Improvement of education on the territory of Doljevac municipality					
4.1.1. Programme: Defining new educational programmes					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
4.1.1.1	Identifying partners for implementation of new educational programmes	Schools	Until 11	Municipality through its regular operations	Partners identified
4.1.1.2	Development of the study on the analysis of the local labour force market (supply and demand)	LEDIB, NES, Consulting companies, NGO	Until 2012	5.000.000 / 50.000 Donor HC3	Study delivered
4.1.1.3	Building capacity of employees in education	LEDIB,	Until 2013	2.000.000 / 20.000	Number of trainees

		Consulting companies, NGO		Ministry of Education	
4.1.1.4	Improvement of the elementary and secondary education systems on the territory of Doljevac municipality – equipping cabinets, students and teachers exchange, organisation of extra-curricular activities, international contests in certain fields	LEDIB, Consulting companies, NGO Municipality of Lolland	Until 2013	10.000.000 / 100.000 Doljevac Municipality 10.000 Lolland municipality 10.000 LEDIB 80.000	Number of equipped cabinets ; Number of exchange students and teachers
4.1.2. Programme: Improvement of material resources in the sphere of education					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
4.1.2.1	Procurement of teaching aids – cabinets for elementary schools	Primary School Ministry of Education Donors	Until 2012	2.000.000 / 20.000 Ministry of Education Donors	Laboratory procured
4.1.2.2.	Procurement of computers for elementary schools	Primary School Ministry of Education Donors	Until 2011	2.000.000 / 20.000 Ministry of Education Donors	Computers procured
4.1.2.3.	Improvement and installation of central heating in elementary school in classes in Malosiste and Belotince	Primary School Ministry of Education Donors	Until 2012	5.000.000 / 50.000 Ministry of Education Donors Municipality	Central heating reconstructed, i.e. installed
4.1.2.4.	Renovation of school facilities in Doljevac, Sarlinac, Orljane,	Primary School Ministry of Education Donors	Until 2012	5.000.000 / 50.000 Ministry of Education Municipality	School sanitary facilities
4.1.2.5.	Improvement of illumination and fencing the school grounds and school yards	Primary School Ministry of Education Donors	Until 2012	2.000.000 / 20.000 Ministry of Education Donors Municipality	
4.1.2.6.	Project ‘ One first-class pupil, one tree’	Primary school , donors		Donors Municipality	

4.2. Strategic goal: Reduction of outflow of experts from Doljevac municipality					
4.2.1. Programme: Continuous qualifications and skills improvement of the local labour force					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
4.2.1.1.	Activities will be realised through implementation of the SMEE Development Strategy for Doljevac municipality				
4.2.2. Programme: Support to the entrepreneurship development					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
4.2.2.1	Activities will be realised through implementation of the SMEE Development Strategy for Doljevac municipality				
4.2.3. Programme: Housing for young expert					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
4.2.3.1.	Making the database of abandoned housings on the territory of Doljevac municipality and mediating in organisation of rental or sales of abandoned housings	LEDIB, NGO, Consulting companies, RBSW, NES	until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors	The base created, number of registered and sold houses
4.2.3.2.	Provision of free infrastructurally equipped land for building flats for young experts	NES, Public enterprises, NGO, employers	until 2012	Municipality, donors, employers from the territory of Doljevac municipality NES	Number of built flats, number of recruited young experts

7.4 ISSUE / PRIORITY: Support to the rural areas development

5. ISSUE / PRIORITY: SUPPORT TO THE RURAL AREAS DEVELOPMENT				Priority rank	
MEASURE - IMPROVEMENT OF AGRICULTURE COMPETITIVENESS				(high)	
5.1. Strategic goal: Improvement of institutional support to agriculture					
5.1.1. Programme: Defining development policies and instruments of implementation					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
5.1.1.1	Drawing up of the Revision of Rural Development Strategy and Agricultural Development (with special review on utilization of IPA funds)	LEDIB, consulting companies associations	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors, Municipality	Revision of the strategy delivered
5.1.1.2	Setting up the agrarian budget within the Municipality budget	LEDIB, consulting companies associations	Until 2012	10.000.000 / 100.000 Donors, Ministry of agriculture	The agrarian budget set up
5.1.1.3	Creation of mechanisms for promotion of organic and market agriculture	LEDIB, consulting companies Associations	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors, MAFWM	Number of participants
5.1.1.4	Setting up the 'offer inventory' of agricultural produces and services on the territory of the Municipality by economic entities	LEDIB, consulting companies Associations	Until 2012	1.000.000 / 10.000 Donors, MAFWM	Number of participants
5.1.1.5	Making a plan for promotion of agricultural municipality supply	LEDIB, consulting companies Associations	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors, MAFWM	Number of participants
5.1.1.6	Setting of the mechanisms for organised liaising with processing businesses and distribution channels	LEDIB, consulting companies Associations	Until 2011	500.000 / 5.000 Donors, MAFWM	Number of participants
5.1.1.7	Drawing up of a Study on quality of agricultural land on the territory of Doljevac municipality and issuing externally recognized certificates on land quality to the agricultural holdings which signed agreements on production of agricultural produce for export	LEDIB, consulting companies Associations	Until 2012	500.000 / 5.000 Donors, MAFWM	
5.1.1.8	Drawing up of the economic sustainability and consolidation of agricultural land along Corridor 10	LEDIB, consulting companies	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors	Number of participants

		Associations		MAFWM	
5.1.1.9	Organization of field keeping agricultural analysis of field-keeping service	Public enterprises Associations	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors Municipality	The service set up
5.1.2. Programme: Education of agricultural producers					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
5.1.2.1	Professional training of agricultural producers and exchange of experiences, introducing agricultural producers with good practice in the country and abroad, with internationally recognized certification of acquired knowledge	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2011	2.500.000 / 25.000 Donors	Number of participants education
5.1.2.2	Raising the level of knowledge of agricultural producers on management and economy on the level of farm management (<i>farm management</i>)	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2011	500.000 / 5.000 Donors	Number of participants education
5.1.2.3.	Support to the development and building and fostering of the local district office network for rural development	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2011	200.000 / 2.000 Municipality	Number of participants education
5.1.2.4	Improvement of know-how in the sphere of early vegetable growing in plastic greenhouses and in the sphere of irrigation system – 'drop by drop'	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2011	100.000 / 1.000 Municipality	Number of participants education
5.1.2.5	Improvement of knowledge and promotion of importance of crop insurance	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2011	Municipality through its regular operations and insurance companies	Number of participants education
5.1.2.6	Education and promotion of associations in agriculture	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2012	1.000.000 / 10.000 Municipality Donors	Number of participants education
5.1.2.7	Training – European standards in agricultural production	Consulting companies, NGO	Until 2012	100.000 / 1.000 Municipality Donors	Number of participants education
5.1.2.8	Setting up of 'Winter school for agricultural producers'		Until 2012	100.000 / 1.000 Municipality Donors	Number of participants education

5.1.3. Programme: Expanding the area under organic production					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
5.1.3.1	Drawing up of the Study on organic production potentials	Consulting companies, 'Agrorazvoj' Ministry of Agriculture IICC Nis, of	until 2012	1.000.000 / 10.000 Municipality, NGO Ministry of Agriculture	The Study delivered
5.1.3.2	Promotion of organic production	Consulting companies, The media	until 2011	500.000 / 5.000 Donors	Number of promotional activities
5.1.3.3	Promotion of daily consumption of organic food products	Consulting companies, Health Centre The media	until 2011	300.000 / 3.000 Donors	Number of promotional activities
Programme: Raising effectiveness, improvement and diversification of production					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
5.1.4.1	Adoption of the action plan for development of cattle breeding with development of the unique selection raising programme	Consulting companies, University of Nis, Ministry of Agriculture	until 2011	1.500.000 / 15.000 Ministry of Agriculture Donors	Number of participants involved in delivery of the action plan
5.1.4.2	Initiating introduction of new scientific and technical achievements in fruit growing through experiment	Consulting companies, University of Nis, Ministry of Agriculture	until 2013	1.500.000 / 15.000 Ministry of Agriculture Donors	Number of participants
5.1.4.3	Support to the development of mini capacities for biomass consumption for generation of heat energy and production of bio-diesel	LEDIB, Consulting companies, University of Nis, Ministry of Agriculture	until 2012	2.000.000 / 20.000 Ministry of Agriculture Donors	Number of participants in education
5.1.4.4.	Improvement of placement of agricultural produce and development of entrepreneurship in agriculture by setting	LEDIB, SCTM European	until 2013	25.000.000 / 250.000	

	up an agri-stock market, through modernisation of the facilities for agricultural produce sales (marketplaces in Pukovac and Malosiste) and education of agricultural producers, society and cooperative members, staff of PE for green market services in Pukovac, that is PUE	Commission PE		Donors PE	
5.2. Strategic goal: Improvement of agrarian infrastructure and defense systems in extraordinary situations					
5.2.1. Programme: Development of agrarian infrastructure					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
5.2.1.1.	Development of Traffic Study on the level of required agrarian traffic infrastructure on the territory of the Municipality	Public enterprises, Consulting companies	until 2011	2.000.000 / 20.000 Donor	The Study delivered
5.2.1.2	Improve the control of order of agricultural mechanization and vehicles by MIA during the yearly campaigns	MIA	until 2010	Municipality and MIA through their regular operations	Increased regularity of vehicles
5.2.1.3.	Development of rural area roads	Public enterprises	until 2012	10.000.000 / 100.000 Municipality 50.000 Ministry of Agriculture Donors	Local area roads developed
5.2.2. Programme: Development of the defence against the elementals system in extraordinary situations					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
5.2.2.1	Development of action plans in extraordinary situations	LEDIB, NGO, consulting companies	until 2011	300.000 / 3.000 Municipality	Number of meetings Number of participants
5.2.2.2.	Development of the defence system against elementals	Hydrometeorological bureau	Until 2011	2.000.000 / 20.000 Hydrometeorological bureau ½ and Municipality ½	Number of meetings Number of participants
5.2.2.2.	Organization of services that act in extraordinary situations	Ministry of defense, Ministry of Agriculture	until 2012	100.000 / 1.000 Municipality	Numbered of set up services

7. ISSUE/ PRIORITY: SUPPORT TO THE RURAL AREAS IN THE SPHERE OF TOURISM, SERVICES, SOCIAL WELFARE, HEALTH, SPORT AND CULTURE					Priority rank (high)
MEASURE - DIVERSIFICATION OF RURAL ECONOMY					
6.1. Strategic goal: Improvement of the municipality tourism offer					
6.1.1. Programme: Institutional support to the development of tourism					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.1.1.1.	Preservation of the cultural monuments and their promotion as the basis for the development of transit tourism on the territory of Doljevac municipality, with development of the plan for detailed regulation of the area around St John's Monastery on Komiga Hill and the medieval town of Koprian on Selicevica. Education of entrepreneurs and agricultural producers on opportunities for diversification of the rural economy through development of village tourism. Development of a small town of Koprian on Selicevica.	Entrepreneurs and businessmen in the sphere of tourism and catering	until 2011	2.500.000 / 25.000 Municipality 10.000 Ministry of tourism, MAFWM, Donors	Tourist organisation formed
6.1.1.2.	Creation of the database on total tourism supply and regular maintenance of the site of the municipality's tourist offer	LEDIB, NGO, consulting companies	until 2011	500.000 / 5.000 Donors	The web presentation of data base designed
6.1.1.3	Defining of the Tourism Development Strategy	LEDIB, NGO, consulting companies, public enterprises	until 2011	2.500.000 / 25.000 Donors	Strategy delivered
6.1.2. Programme: Development, extension and improvement of accommodation capacities					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.1.2.1.	Creation of the database of potential accommodation capacities in households	LEDIB, NGO, consulting companies, public enterprises	until 2012	500.000 / 5.000 Municipality 2.000 Donors 3.000	The base designed
6.1.2.2	Categorization of accommodation capacities in households	Public	until 2012	Municipality	Categorisation

		enterprises		through its regular operations	carried out
6.1.3. Programme: Improvement of the level of tourist services					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.1.3.1.	Call for proposals for new manifestations that will improve the municipality's tourist offer	NGO	Until 2011	Municipality in regular operations	Number of submitted proposals
6.1.3.2	Support to professional training for the staff for tourist guides and for the staff employed in tourism and catering	LEDIB, NGO, consulting companies	until 2011	500.000 / 5.000 Donors	Number of trainees
6.2. Strategic goal: SME and entrepreneurship development specific for the rural areas					
6.2.1. Programme: Support for SMEE development in the sphere of services in rural areas					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.2.1.1.	Study on services needed in rural areas	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	500.000 / 5.000 Donors	The Study delivered
6.2.1.2.	Support for self-employment in services in rural areas	National Employment Service	until 2012	3.000.000 / 30.000 MAFWM Development Fund of RS	Number of participants
6.2.1.3.	Promotion of alternative energy sources consumption	LEDIB, NGO, consulting companies	until 2011	1.000.000 dinars Donors	Number of participants
6.2.1.4.	Development of the Study on the state of (electro) energetic opportunities on the territory of Doljevac municipality and measures necessary for improvement of the current state with maximum use of available renewable energy sources (the sun, wind, water, biomass, waste from the abattoir and meat processing industry) Designing a show case of energy supply for some of public facilities	SMEE – which can practically use alternative renewable energy sources Ed	until 2012	10.000.000 / 100.000 Municipality 10.000 LEDIB 80.000 Municipality of Lolland 10.000	

		„Jugoistok“ – Nis			
		Institutes and experts from the municipality of Lolland			
6.2.2. Programme: Support to the development of creative entrepreneurship in rural areas					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.2.2.1	Setting up a creative entrepreneurship centre – old crafts	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2012	2.000.000 / 20.000 Donors	Number of participants
6.2.2.2	Promotion of traditional rural customs, manifestations (fair, watermelon festival, religious processions ...)	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	2.000.000 / 20.000 Municipality 5.000 Donors 15.000	Number of participants
6.2.2.3	Production of traditional farm food	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	2.000.000 dinars Donors	Number of participants
6.3. Strategic goal: Development of social welfare					
6.3.1. Programme: Support to the development of social welfare in terms of accommodation and food					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.3.1.1.	Development of housing facilities for the most vulnerable population categories and refugees and internally displaced people, with reception station and safe house		Until 2013	20.000.000 / 200.000 Municipality 20.000 Donors 180.000	Number of families moved in and number of beneficiaries
6.3.1.2.	Public kitchen for socially vulnerable beneficiaries	Red Cross Centre for social work	Until 2012	5.000.000 / 50.000 Municipality 20.000 Donors 30.000	Number of beneficiaries

6.3.1.3.	Daily stay – clubs for the categories of war veterans, self-supporting mothers, Romas and persons with special needs	War Veteran association Ministry of work and social policy	until 2011	1.000.000 / 10.000 Municipality Donors	Number of beneficiaries
6.3.1.4.	Supply of equipment for physical therapy and rescucitation for the category of the most vulnerable	Health Centre NGO	until 2011	1.000.000 / 10.000 Municipality	Number of beneficiaries
6.3.1.5.	Programmes of trainings and educations, and raising of awareness of the population on needs and modes of inclusion for the most vulnerable categories in the life of the municipality.	Association of disabled persons	until 2012	500.000 / 5.000 Donors	Number of participants
6.4. Strategic goal: Development of health welfare					
6.1.1. Programme: Support to the development of health welfare					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.4.1.1.	Equipping the premises and procurement of equipment for setting up the Emergency service	Health Centre Health insurance fund	until 2011	2.000.000 / 20.000 Donors Health insurance fund	Number of beneficiaries
6.4.1.2	Procurement of the roentgen apparatuses and other necessary equipment for radiology service at Health Centre	Health Centre Health insurance fund	until 2013	6.000.000 / 60.000 Donors Health insurance fund	Number of check-ups
6.4.1.3	Procurement of two ambulance vehicles	Health Centre Health insurance fund	until 2012	3.000.000 / 30.000 Municipality	Number of beneficiaries
6.4.1.4	Equipping of the premises and procurement of the equipment for the service of dialysis within the Centre	Health Centre Health insurance fund Municipality of Leskovac	until 2012	7.000.000 / 70.000 Health insurance fund and Institute of Nephrology	Number of connections
6.4.1.5	Setting up the independent Apothecary institution as a part of Health Centre	Health Centre Doljevac Pharmaceutical companies	until 2011	1.000.000 / 10.000 Municipality	Number of open pharmacies
6.5. Strategi goac: Development of sport and cultural values					

6.5.1. Programme: Support to the development of sport					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.5.1.1.	Development of the planning documentation and renovation of the school gyms into the sports hall as a part of schools in Doljevac and Pukovac.	Ministry of youth and sport and Ministry of education	Until 2013	20.000.000 / 200.000 Ministries	Number of school competitions and professional events held in these gyms
6.5.1.2	Completion of the started works and development of the new facilities – Baloon hall in Malosiste and Belotince.	Ministries, Elementary school ‘Vuk Karadzic’ - Doljevac	Until 2013	15.000.000 / 150.000 Municipality 50.000 Ministries 100.000	Number of classes held in these gyms
6.5.2. Programme: Development of cultural heritage					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
6.5.2.1.	Refurbishing of the Culture Centre as holders of cultural heritage		Until 2011	10.000.000 / 100.000 Donors Municipality Ministry of Culture	
6.5.2.2	Protection and development of the cultural monuments on the area of Doljevac, as a potential for promoting tourist offer of the region		Until 2013	2.000.000 / 20.000 Donors Municipality Ministry of culture	

7.4. ISSUE/ PRIORITY: Protection and improvement of the environment and resource

7. ISSUE/ PRIORITY: IMPROVEMENT OF THE WATER QUALITY					Priority rank (high)
7.1. Strategic goal: Improvement of the water quality in waterways, primarily by construction of the waste water treatment plants and more efficient operation of the existent ones as well as controlled use of fertilizers for plant protection					
7.5.2. Programme: Education of the employees in the local administration and public enterprises					
Number	Project	Partners	Timework	Total in din/eur source of finance	Indicators
7.1.1.1	Protection of waterways	PE Srbijavode, NGO, Consulting companies	2013	20.000.000 / 200.000 Donors, PE Srbijavode	Amount of waste in water flows Number of floods
7.1.1.2	Construction of the waste water treatment plant	PE Srbijavode, RS Directorate of water, PUE	Until 2013	50.00.000 / 500.000 Municipality 100.000 EU funds	Level of river pollution
7.1.1.3	Controlled use of fertilizers and pesticides	Agriculture consulting services consulting companies	Until 2011	200.000 / 2.000 Donors	Level of soil pollution
7.5.3. Programme: Capacity building of the population					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total in din/eur source of finance	Indicators
7.1.2.1	Education of the population about the need for more rational water consumption through the media campaigns, public hearings and panel discussions.	LEDIB, NGO, consulting companies	until 2011	600.000 / 6.000 Donors	Number of trainees
7.6. Strategic goal: IMPROVEMENT OF THE AIR QUALITY					
7.2. 1. Programme: Continuous improvement of air quality					

Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
7.2.1.1	Education about importance of using cars and engines with reduced release of CO2 and use of alternative energy sources	Consulting companies	Until 2012	500.000 / 5.000 Donors	Number of vehicles powered by alternative fuel
7.2.2. Programme: Air quality control					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
7.2.2.1.	Continuous control of pollutants				
7.2.2.2.	Sanctioning of pollutants				
7.7. Strategic goal: SOIL PROTECTION					
7.7.1. Protection against degradation and change in purpose of land, as well development of agricultural land					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
7.3.1.1	Actions against degradation of land	LEDIB, consulting companies, NGO	until 2011	1.000.000 000 / Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management	Recultivated land area
7.7.2. Recultivation of degraded land along the banks of the South Morava by creating arable land for agricultural purposes, setting up fish ponds, and alike					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
7.3.2.1.	Development of the Maloska pools complex and recultivation of the degraded land alongside the South Morava with the aim of development of hunting, fishing and aqua tourism	PE'Srbijavode', consulting companies, NGO, businessmen	Until 2011	10.000.000 / 100.000 Businessmen	Number of tourists
7.8. Strategic goal: RENEWABLE ENERGY SOURCES					
7.8.1. Improvement of knowledge and incentives for generation of renewable energy sources					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
7.4.1.1	Population education about the need for more rational	LEDIB,	Until 2011	Municipality and	Water per

	consumption of drinking water and electricity through media campaign, public speeches, panel discussions	consulting companies, NGO		PE through regular operations	capita
7.4.1.2	Population education about the opportunities for pooling in production of raw materials and procurement of fuels and energy sources generated from renewable energy sources	LEDIB, consulting companies, NGO	2010	3.000.000 / 30.000 Donors Entrepreneurs Registered agricultural farms	Sum of produced raw material, energy sources and energy
7.4.1.3.	Encouragement for utilization of alternative energy sources for heating and electric power production (solar, wind and water) by building a show case	Consulting companies Municipality of Lolland	До 2013	5.000.000 / 50.000 Municipality 5.000 LEDIB 45.000	Savings in KW

7.9. Strategic goal: RECYCLING

7.9.1. Setting up an organised recycling system and encouraging waste utilization искоришћења отпада

Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
7.5.1.1	Population education about the need to recycle and encouraging waste utilization	LEDIB, consulting companies, NGO	Until 2011	1.000.000/ 10.000 Donors	Number of educated
7.5.1.2	Introduction of the Green Telephone in order to prevent parking on the green areas, illegal waste dumping and any detected form of environmental pollution	LEDIB, consulting companies, NGO	2011	300.000 / 3.000 Municipality	Number of reports
7.5.1.3.	Procurement of containers for selection of rubbish	LEDIB, consulting companies, NGO	2011	3.000.000 / 30.000 Municipality 10.000 Donors 20.000	

8.1. Strategic goal: Improvement of work of the municipal administration in the sphere of environmental protection

8.1.1. Programme: Developing strategic planning documents

Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
8.1.1.1	Local environment action plan (LEAP) – development, adoption and implementation	LEDIB, NGO, consulting	2011	2.000.000 / 20.000 Donors	Number of meetings

		companies			Number of participants
8.1.1.2	Waste management plan, access to regional landfill	LEDIB, NGO, consulting companies, PUE	2011	2.000.000 / 20.000 Donors	Number of meetings Number of participants
8.1.1.3	Plan for population education and cooperation with non-governmental organizations, agencies, institutions and citizens	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors	Number of meetings Number of participants
8.1.1.4	Nature improvement and protection plan – forestation	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	2.000.000 / 20.000 Donors	Number of meetings Number of participants
8.1.1.5	Water, air, noise, soil monitoring plan	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	2.000.000 / 20.000 Donors	Number of meetings Number of participants
8.1.2. Programme: Development of studies and analysis					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
8.1.2.1	Designing a map of pollutants on the territory of the municipality Израда мапе загађивача на територији Општине	LEDIB, NGO, Consulting companies, University in Nis	Until 2011	2.000.000 / 20.000 Donors	The map delivered
8.1.2.2	Development of preliminary study for bringing actions for protection of certain areas on the territory of the municipality	LEDIB, NGO, consulting companies	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors	The preliminary study developed
8.1.2.3	Drawing up a feasibility study for building a recycling centre	LEDIB, NGO, Consulting companies, University in Nis	Until 2012	2.000.000 / 20.000 Donors	The study delivered
8.1.2.4	Drawing up a preliminary study on reserves and underground water quality	LEDIB, NGO, Consulting companies,	Until 2011	1.000.000 / 10.000 Donors	The preliminary study

		University in Nis			developed
8.1.3. Programme: Activities of the municipal administration on introduction of the water, air, noise and soil monitoring system					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
8.1.3.1	Passing a decision on monitoring water, air and soil quality	NGO, public enterprise	Until 2010	Municipality – regular operations	The Decision brought
8.1.3.2	Reporting to the municipality about the results of measuring and giving recommendations	Consulting company	Until 2012	1.500.000 / 15.000 Municipality 1.000 Ministry of environment 14.000	The monitoring carried out
8.1.3.4	Analysis of the current state – pollution of agricultural land	Consulting company, LEDIB	Until 2012	500.000 / 5.000 Ministry of environment MAFWM	The analysis conducted
8.2. Strategid goal: Increased number of citizens involved in the environmental projects					
8.2.1. Programme: Organization of promotional activities and manifestations					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source of finance	Indicators
8.2.1.1	Organization of promotional campaigns with the aim of informing citizens	NGO, public enterprises, schools, the media	Until 2010	200.000 / 2.000 Donors	Number of participants
8.2.1.2	Development of environmental volunteer youth work	NGO, public enterprises, schools	Until 2010	200.000 / 2.000 Donors	Number of participants
8.2.1.3	Manifestation -Environmental carnival	NGO, public enterprises, schools	Until 2010	200.000 / 2.000 Municipality	Number of participants
8.2.1.4	Manifestation - The generation tree	NGO, public enterprises, schools	Until 2010	200.000 / 2.000 Municipality	Number of participants
8.2.1.5	Manifestation - For out cleaner place	NGO, public enterprises, schools	Until 2010	200.000 / 2.000 Municipality	Number of participants
8.2.2. Programme: Improvement of children and adult education on environment					
Number	Project	Partners	Timeframe	Total and source	Indicators

				of finance	
8.2.2.1	Setting up the school 'environment corner'	NGO, public enterprises, schools	Until 2011	3.500.000 / 35.000 Donor Ministry of environment	Number of children
8.2.2.2	Setting up of the 'children's environment inspection'	NGO, public enterprises, schools	2011	1.000.000 / 10.000 Ministry of Education	Number of children
8.2.2.3	Raising capacity of teaching staff in the environment domain for the needs of children education	NGO, public enterprises, schools	2011	1.000.000 / 10.000 Ministry of Education	Number of participants in education
8.2.2.4	Procurement of equipment and teaching aids for the purposes of education in the sphere of environmental protection	NGO, public enterprises, schools	2011	3.000.000 / 30.000 Ministry of Education	Number of equipped cabinets
8.2.2.6	Organisation of expert speeches and conventions on the subject of SMEE and environmental protection	Regional chamber of commerce, NGO, business associations,	до 2011	100.000 / 1.000 Municipality	Number of participants

5 Monitoring and evaluation a

Bearing in mind that every strategy and its action plan are subject to control and evaluation, the Project team have anticipated that this will be given special concern in this strategy and in its work. In that sense, the municipality of Doljevac will appoint the body that will develop a special monitoring and evaluation plan, which must have the following elements:

- Appointed persons / body for monitoring project implementation
- Timeframe of the monitoring
- Appointed persons / body for evaluation
- Timeframe for evaluation

The appointed body will conduct the analysis of the implemented projects and their effects with special focus on eventual barriers to implementation and will provide guidelines for compliance of the action plan with the executed work.

APPENDIX
Indicators

2.1. Economic growth

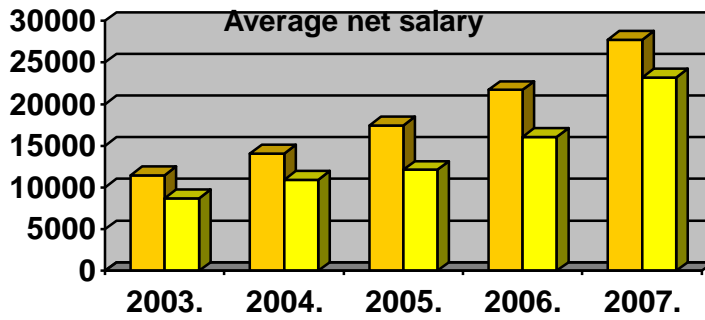
Indicator n° 1	<p>SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT</p> <p>INDICATOR: Average net salary</p>
-----------------------	---

Definition	<p>According to Article 105 of Labour Law , the average net salary of an employee comprises earnings for regular working hours, raised earnings and other incomes (excluding travel allowances and business trips in the country and abroad, pension insurance, solidary benefit, jubilee bonuses and compensation in case of the employee's health or employee's family member). The average salary is calculated by dividing the total sum of monthly salaries with the number of employees according to the employment record</p>
-------------------	---

Source	Institutional and legal context
<p>Statistical Almanac for municipalities</p> <p>Tables 5.15; 5.16; 5.18</p>	<p>The total average net salary is used for positioning a region / municipality when making comparison on international level and measuring level of regional wealth. The other option is comparison of average salary in a district or municipality with the average salary on the national level in order to rank the region in the national economy. The regions lagging behind tend to have values much below the national level values, whereas the metropolitan regions or the main cities in regions will surpass the national average by 100-120%.</p>

VALUES

Average net salary in RSD	2003	2004	2005	2006	2007
Republic of Serbia	11500	14108	17443	21707	27759
Municipality	8701	10919	12126	16062	23197
%	75,66	77,40	69,52	73,99	83,56



■ Republic of Serbia ■ Doljevac municipality

Note on the indicator – facts and figures

By analysing the chart above, we can notice that the average net salary in Doljevac municipality after the 2005 fall is rising faster than the average of the Republic of Serbia

The average salary in the municipality accounted for 69,51% of the Republic average in 2005, 74% in 2006 and 83,56% in 2007.

The reasons for such growth lie primarily in the structure of economic entities where one of them goes into civil engineering and building construction and exploitation of mineral raw materials of shingle and sand, which was in the period between 2005 and 2008 one of the most profitable economic activities.

Indicator n^o. 4

SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT

INDICATOR: *Total activity and employment rate*

Definition

Activity rate implies the percent of active population in total population aged 15 – 64.

Employment rate implies the percent of employees in total population aged 15 -64.

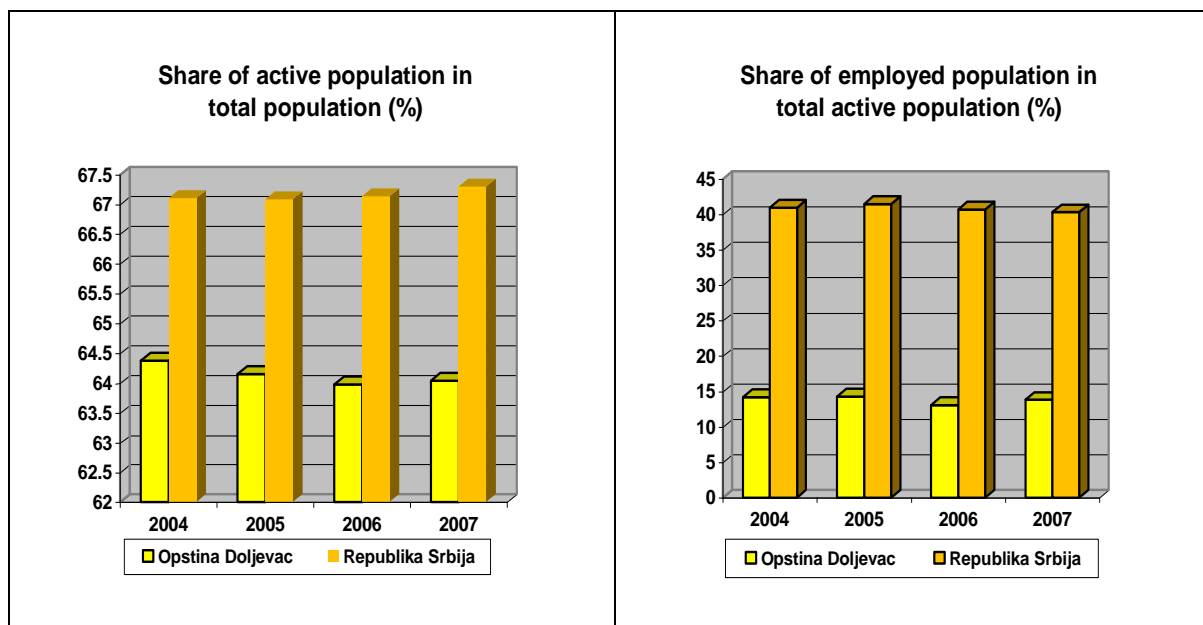
Activities. According to the census, as well as other relevant statistics, the population is divided into active population, persons with their own income and supported persons. **Active population** includes persons aged 15 and older in employment and unemployed persons seeking employment and persons who are temporarily off work because of the army service (active persons who do not do their jobs). Occupation means doing an activity to

	<p>live by. The category of <i>persons with their own income</i> comprises persons who do not belong to the category of active population but have regular receipts such as: pensions (age, disability, family etc), revenues generated from real estate (dwelling facility rental, houses, land, business premises, etc) and other personal income (disability allowance, social allowance, child funds, scholarships etc) <i>Supported persons</i> are all the persons without their own means for living or with insufficient means for living supported by their parents, spouses, relatives or other persons including legal entities.</p> <p>Describe the activity rate and employment rate in the past 6-10 years. Compare your findings with the national average and competitors.</p>
--	--

Source	Institutional and legal context
Statistical Almanac for municipalities Tables 4.12; 5.3; 5.4; 5.6; 5.8; 5.11	These indicators should be jointly interpreted so that we can get a general macroeconomic picture of conditions for the labour force market on the regional level. Employment and activity rate indicate the size of regional economy in the sense of labour force availability and they indicate the intensity of the local population participation in economy.

VALUES

Year / state on 31.12.	Estimate Total population		Total active population		Annual average Employed population		Share of active population in total population (%)		Share of employed in total active population (%)	
	Mun	RS	Mun	RS	Mun	RS	Mun	RS	Mun	RS
2004	19200	7463157	12362	5008463	1753	2050854	64,38	67,11	14,18	40,95
2005	18939	7440769	12150	4991743	1732	2068964	64,15	67,09	14,26	41,45
2006	18645	7411569	11930	4975995	1560	2025627	63,98	67,14	13,08	40,71
2007	18389	7381579	11777	4967517	1628	2002344	64,04	67,30	13,82	40,31



Note about indicators – facts and figures

According to the 1991 and 2002 censuses, it can be concluded that:

- The population on the territory of Doljevac municipality has a falling trend. In the period between the two censuses, the population fell by 1101. This trend is still continuing and it is estimated that the population in 2007 was below 19.0000.
- The active population is falling, therefore, the population is ageing due to large migrations.
- The share of active population in total population is 38,42% whereas the Republic average is 45, 32%

As far as share of employed in the total active population is concerned, we can see that in Doljevac municipality this indicator has a dramatic fall from 85,31% in 1991 to 69,61% in 2002.

-

Indicator n° 5	SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT INDICATOR: <i>Location quotient of employment in the most important economic sector for the municipality</i>
-----------------------	---

Definition	Location quotient (LQ) is an index for comparing the share of an activity in the given sphere with the share of basic activity or joint activities of the given area. The following formula is used for calculating any location quotient. The given formula accounts for comparison between the regional economy (usually district) with the national economy or municipal with regional economies (district)								
	<table border="1"> <tr> <td>Location quotient =</td> <td>Employment in region for the <u>given industry and for given yearT</u></td> <td>/</td> <td>Employment on national level <u>in given industry for given yearT</u></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Total employment in the region for the given year T</td> <td></td> <td>Total employment on national level for given year T</td> </tr> </table>	Location quotient =	Employment in region for the <u>given industry and for given yearT</u>	/	Employment on national level <u>in given industry for given yearT</u>		Total employment in the region for the given year T		Total employment on national level for given year T
	Location quotient =	Employment in region for the <u>given industry and for given yearT</u>	/	Employment on national level <u>in given industry for given yearT</u>					
	Total employment in the region for the given year T		Total employment on national level for given year T						
Describe the trend in the past 5-6 years. Calculate the related indicators – LQ for added value and export orientation. Let the collective LQ be the sum of one third of three individual location quotients. Explain the differences in relation to the national average (sectors whose LQ is far above 1 and far below 1). Identify the key local economy sectors. Compare the findings with the national average and the competitor’s results									

Source	Institutional and legal context
Statistical Almanac for municipalities Tables : 5.3; 6.4; 6.5; 16.6	The bigger the concentration of added value in the dominant industry (or three key sectors), the higher the sensitivity of regional economy against the global situation and changes within these industry sectors is. The greater variety in the structure of local /regional economy generally reduces the risk that the change in global economy structure (whose causes are beyond the given region) and in industry in particular, can seriously destabilize the regional economy. On the other hand, specialization can bring benefit to the local production from economy of scales, which can, though, bring about higher productivity, competition and economic results, so that these indicators should be analyzed and interpreted with certain competence and comprehension of global drivers of competition and their implications on the local level.

--	--

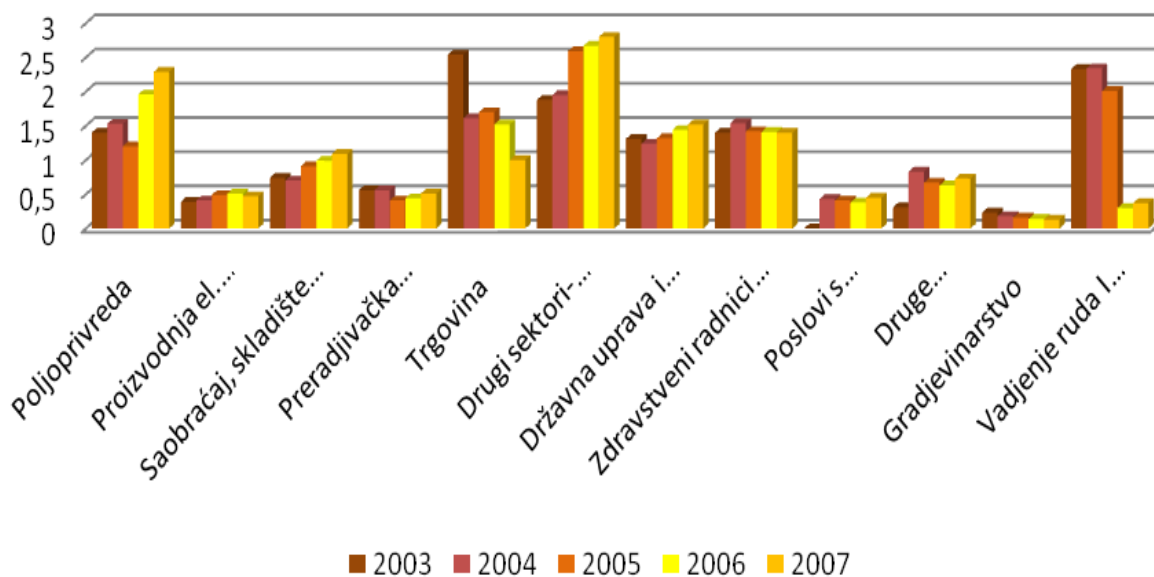
VALUES

Employment Location quotient for 2007	Agriculture		Electric energy, gas and water		Transport, storage and communications		Processing industry		Commerce		Other sectors-education		Public administration and social insurance		Medical workers and social work		Real estate and rental		Other utility, social and personal services		Грађевинарство		Вађење руда И камена	
	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS	Municipality	RS		PC		PC	
2003	65025	60	46599	12	105621	52	466942	172	108461	182	123892	154	66953	58	161279	149	36196	0	39077	8	73842	11	32472	50
2004	68896	67	46470	12	119028	53	483654	172	208279	214	131101	163	70847	56	164743	162	58895	16	49412	26	88274	10	32120	48
2005	63887	45	45554	13	115961	62	459950	110	204730	204	129149	196	71119	55	166174	138	62942	15	50992	20	88063	8	30552	36
2006	58336	67	43676	13	110161	64	420957	108	197808	176	125437	196	69065	58	157720	130	67139	15	51503	19	85512	7	28664	5
2007	54090	71	45000	12	109066	68	391897	114	196216	112	129421	208	68669	60	157080	126	66636	17	52514	22	82759	6	23498	5

	Agriculture	Electricity, gas and water	Transport, storage and communications	Processing industry	Commerce	Other sectors - education	Public administration and social insurance	Medical workers and social work	Real estate activities and rental	Other utility and social personal services	Civil engineering and building construction	Ore and stone exploitation
--	-------------	----------------------------	---------------------------------------	---------------------	----------	---------------------------	--	---------------------------------	-----------------------------------	--	---	----------------------------

2003	1,40	0,39	0,74	0,56	2,54	1,88	1,31	1,40	0,00	0,31	0,23	2,33
2004	1,53	0,41	0,70	0,56	1,61	1,95	1,24	1,54	0,43	0,83	0,18	2,34
2005	1,20	0,49	0,91	0,41	1,70	2,59	1,32	1,42	0,41	0,67	0,16	2,01
2006	1,96	0,51	0,99	0,44	1,52	2,67	1,44	1,41	0,38	0,63	0,14	0,30
2007	2,29	0,47	1,09	0,51	1,00	2,80	1,52	1,40	0,45	0,73	0,13	0,37

Lokacijski koeficijent



Note about indicator – facts and figures Location quotient indicates a change in employment per individual activities. There are especially big fluctuations in the sphere of agriculture where there is a sharp rise in employment – primarily because of closing down of a big number of enterprises, whereas commerce, which was quite present in 2003, experiences a dramatic fall. The fall in ore and stone exploitation is particularly interesting. However, this segment is privatized and therefore, downsized. The fall in ore and stone

<i>Indicator n°5a</i>	<p>SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT</p> <p>INDICATOR: <i>Share of individual economy sectors in relation to the number of employed workers</i></p>
-----------------------	---

Definition	<p>This indicator category shows the state of economic population structure in the municipality as the factor of socio-economic growth in general and SME development in the municipality in that sense. It includes the employed population of the given municipality that do a concrete economic activity (calculated per annual average).</p> <p>The indicator itself is calculated as a structure, that is, as realised share of employed in individual sector and it shows the economic structure of the municipality in relation to the basic activities in the municipality. On the basis of this indicator, it is possible to determine the rank or compare economic structure of the municipality with higher-rank units in terms of the number of employed</p> <p>The statistics on average migration throughout a year is used for calculation of</p> <ul style="list-style-type: none"> - Total employed population of the surveyed municipality in individual activities - Total employed population of the surveyed municipality <p>The share of an individual sector in total employed population (calculated as a fraction) = total employed population of the surveyed municipality in an particular activity: total employed population of the surveyed municipality x 100. On the basis of the calculated participation it is possible to rank economic activities according to their importance. Also, it is possible to compare economic structure with other regions or similar entities.</p>
-------------------	---

Source	Institutional and legal context
<p>Republic Bureau of Statistics, publication – Almanac for municipalities in the Republic of Serbia, table 4.2.</p>	<p>This category of indicators show the importance, level and structure of the total socio-economic development from the aspect of utilization of human resources as well as the prospects of the municipality for further socio-economic development. Objectives: Raising the municipality economic growth and development level and reduction in population migration into other, more developed municipalities /regions. Impacting factors: birth rate, death rate, estimated lifespan of the population, demographic age degree of the surveyed unit – municipality, migration rate (emmigration and immigration).</p>

VALUES

Year 2007	Total employed population	Agriculture		Electricity, gas and water		Transport, storage and communications		Processing industry		Commerce		Other sectors -education		Public administration and social insurance		Medical workers and social work		Real estate activities and rental		Other utility social and personal services		Civil engineering and building construction		Exploitation of ore and stone	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Република Србија	1432851	54090	3.77	45000	3.14	109066	7.61	391897	27.35	196216	13.69	129421	9.03	68699	4.79	157080	10.96	66636	4.65	52514	3.67	82759	5.78	23498	1.64

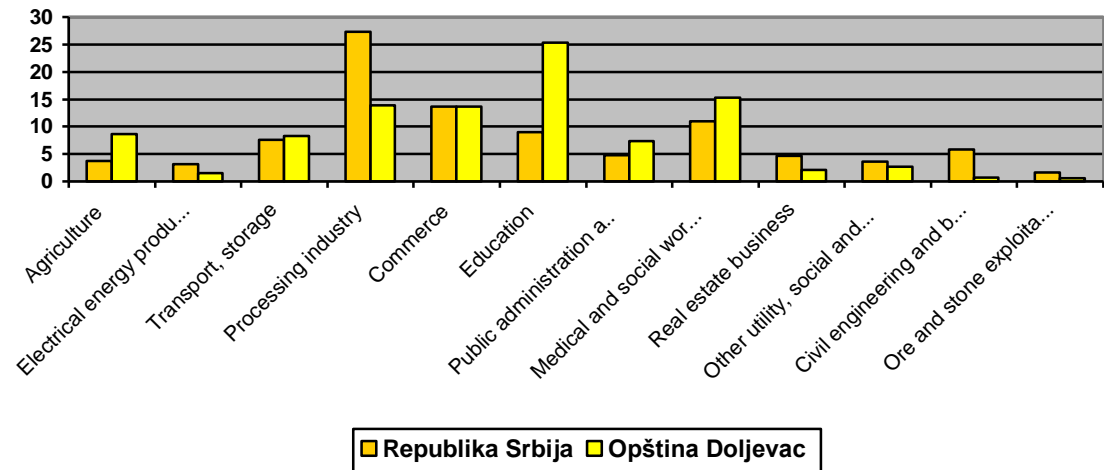
Општина Дољевац	821	71	8.65	12	1.46	68	8.28	114	13.89	112	13.64	208	25.33	60	7.31	126	15.35	17	2.07	22	2.68	6	0.73	5	0.61
--------------------	-----	----	------	----	------	----	------	-----	-------	-----	-------	-----	-------	----	------	-----	-------	----	------	----	------	---	------	---	------

Note about the indicator – facts and figures

When comparing the number of employed workers in Serbia and Doljevac municipality in 2007, two things are striking:

3. The number of employed in education in Doljevac municipality is bigger than the Republic average
4. Smaller number of employed in processing industry compared to the Republic average

Share of individual economy sectors in relation to the number of employees



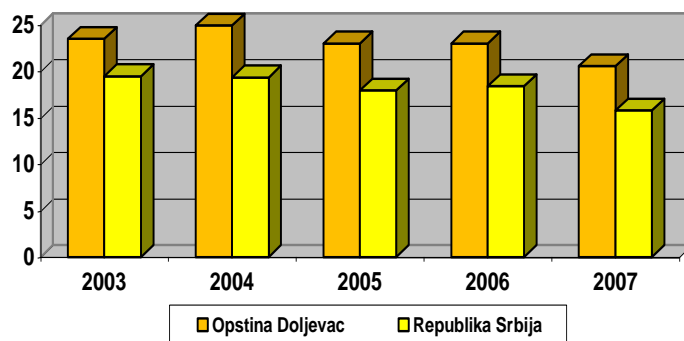
Indicator n^o. 6	SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT INDICATOR: <i>Indicators of unemployment</i>
Definition	<p><i>Unemployment</i> is nominally expressed as the total unemployed population and the unemployment indicator is the share of unemployed in total active population. <i>Active population</i> comprises persons aged 15 and older who do their profession, unemployed seeking employment and persons who are temporarily off work because of the army service (active persons who do not do their jobs). Profession means doing an activity to live by.</p> <p>The indicators for calculating a share of individual categories of unemployed in total unemployed population are used as <i>indicators of unemployment structure</i>.</p> <p><i>Necessary statistics:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Unemployed population on the local and higher levels - Total active population on the local and higher levels <p>Share of the unemployed in total active population (in %) is calculated as a quotient of these two values multiplied by 100</p> <p><i>Structure indicators are:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Unemployed per 1000 citizens First time job seekers in the municipality per 1000 citizens Unqualified population in relation to the total and / or unemployed population Women job seekers in relation to the total and /or unemployed population

Source	Institutional and legal context
Statistical Almanac for municipalities in the Republic of Serbia, tables 3.6.; 4.4. et al	<p>These indicators should be jointly interpreted in order to get a general macroeconomic picture of the situation on labour force market on the local level. Unemployment, especially compared with the active population as well as unemployment structure indicate the level of active resource exploitation, development of economy in terms of labour force availability and indicate the intensity of participation of the local population in economy. Describe the state and structure of unemployment and explain difference in relation to the national (or regional) average</p>

VALUES

	Total active population		Unemployed population		Share of the unemployed in total active population (%)		Unemployed per 1000 citizens	First time job seekers Municipality		Unqualified Municipality		Women Municipality	
	Mun	RS	Mun	RS	Mun	RS		Mun	num	%	num	%	num
2003	11883	4846174	2795	944939	23,52	19,50	144	2128	76,1	1327	47,5	1461	54,3
2004	12362	5008436	3083	969888	24,94	19,37	161	1808	58,6	1033	33,5	1312	48,1
2005	12150	4991743	2799	895697	23,04	17,95	148	2039	72,8	1200	42,9	1459	54,3
2006	11930	4975995	2749	916257	23,04	18,42	147	1808	65,8	1172	42,6	1417	53,9
2007	11777	4967517	2419	785099	20,56	15,81	132	1485	61,4	952	39,4	1218	53,8

Share of the unemployed in total active population (%)



Note on the indicator – facts and figures

Unemployment figures show that the situation hardly changed from 2003 to 2006. The only big employment fall was recorded in 2007 and then the share of the unemployed in active population of Doljevac municipality accounted for 20,56%

The indicator showing the annual fall in the number of unqualified unemployed is satisfactory, yet they still make the largest group among the unemployed workers.

The percentage of unemployed women is about 50% which is a quite acceptable figure.

Indicator n^o. 7	SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT INDICATOR: <i>Number of registered economic entities per 1000 citizens</i>
Definition	<p><i>Economic entities</i> are forms of organizing defined by the Company Law (RS Official Gazette, n^o. 125/2004), Law on Enterprises (FRY Official Gazette, n^o. 29/96), Law on Co-operatives (FRY Official Gazette, n^o. 41/96), Law on Banks and Other Financial Organizations (FRY Official Gazette, n^o. 24/96), Law on stock markets and stock market operations and brokers (FRY Official Gazette, n^o 90/94) and Law on insurance companies (FRY Official Gazette, n^o. 30/96). Describe the trend in the past 6 - 10 years. Compare your findings with the national average and competitors. Illustrate the employment structure and structure of registered business entities per sectors. Provide the figures on tax paid by local enterprises. Explain the differences compared to the national average.</p>

Source	Institutional and legal context
Statistical Almanac for municipalities Table 3.12	<p>The number of registered economic entities is an important factor indicating economic strength of the region / municipality. However, additional variables are necessary in order to obtain a broader picture. SMEs (enterprises with less than 250 employees) are taken to be a stabilizing economy factor. Although SMEs represent the factor of stabilization of local / regional economy, big enterprises have irreplaceable role in development of local / regional economy. The entrepreneurs in VAT system can be monitored since this is a guarantee that these enterprises are certainly active (whereas with other enterprises, a big number may be inactive).</p>

VALUE

N° of registered business entities	State dated 30.10.2008.				Population according to 2002 census
	Business companies	Entrepreneurs	Total economic entities	n° registered economic entities per 1000 citizens	
Doljevac municipality	73	251	324	16,56	19561

Note on the indicator – facts and figures

The figures indicate that there are 16,56 registered economic entities per 1000 citizens of Doljevac municipality. The fact itself is not discouraging, however, if we look at the structure of registered economic entities, then it is evident that 77,46% are entrepreneurs who opened shops for the self-employment purposes, whereas business companies make 22,54%.

Indicator n°. 7a

TOPIC: ECONOMIC DEVELOPMENT

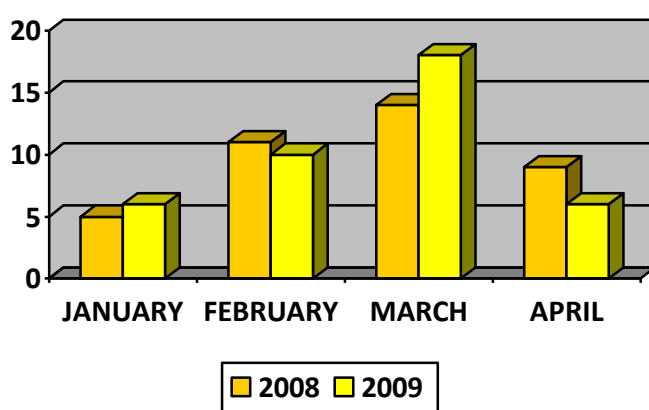
INDICATOR: *Net newly opened enterprises per 1000 enterprises*

Definition	<p>(The number of newly established enterprises – the number of closed enterprises) divided by total number of enterprises (expressed in thousands).</p> <p>Describe the trend in the past 6 -1 0 years. Compare your findings with the national average and competitors. Observe the rising trend of inactive economic entities. Explain the differences in relation to the national average.</p>
Source	Institutional and legal context
Statistical Almanac for municipalities	<p>This indicator describes another phenomenon. Firstly, it can generate accurate figures concerning the local /regional economic cycle. Different phases of local /regional economy are clearly distinct in the process of opening and closing down of enterprises. The balance between these two processes can indicate the continuous cyclic phase or continuous structural change in local / regional economy. Secondly, the long-term balance state in net newly opened enterprises can indicate the fall /rise in socio-economic development of the region. Thirdly, the intensity of the former or latter process can indicate either the dynamic or rigid business environment.</p>

VALUE

2008				2009			
January 2008	February 2008	March 2008	April 2008	January 2009	February 2009	March 2009	April 2009
5	11	14	9	6	10	18	6

Number of newly opened enterprises



<i>Indicator n^o. 7b</i>	SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT
	INDICATOR: <i>Business area per 1000 citizens built in the previous year</i>

Definition	It indicates the total m2 of business area developed in one year and placed against the number of citizens expressed in thousands
-------------------	---

Source	Institutional and legal context
Republic Burea of Statistics, publication – Almanac for municipalities in the Republic of Serbia.	This category of indicators show the dynamics of SME equipping (new and/or the current ones) and is important for comparing it with other municipalities or with average value in the region or Republic. These indicators represent one of the criterion for dynamism level achieved in development since the priority orientation of the entrepreneurs is to build m2 of business area. Objectives: Increase in quality of work in the local community

Statistics about public utility enterprises	business environment. Determining factors: Level of the municipality economic development, level of profitability and competitiveness of the existing enterprises as well as effectiveness of investments, development of the business infrastructure of the municipality and SMEs as well.
---	---

Note on the indicator – facts and figures

Not available

<i>Indicator n° 8</i>	<i>TOPIC: ECONOMIC DEVELOPMENT</i> <i>INDICATOR: Degree of municipality indebtedness</i>
-----------------------	---

<i>Definition</i>	<p>Contraction of debts is a special form of debtor/ lender relationship where a subject borrows funds from other private-legal or public-legal entities in order to invest or achieve certain goals, under the condition that one should return the borrowed funds to the lender after expiration of a period while paying certain interest. As a rule, the state borrows so that it can remove the disbalance that may arise between revenue and expenditure side of its budget for financing some extraordinary, unforeseen events and contingencies arising thereby in some period, for investments that will create better economic and other conditions for living and work of the citizens, that is, economic entities, as well as for other purpose investments or projects that will encourage, i.e. create conditions for faster growth in the country. According to an 'outline' of experiences in the developed countries, the local self-governments can borrow funds only for the purpose of covering capital public expenditure. Apart from this form of borrowing, the local self-governments are allowed to borrow for the purpose of meeting deficit in current solvency. The degree of indebtedness of the self-government unit budget indicates how much 'space' the policy holder have for taking additional funds that can be used for implementation of certain capital investments with the aim to achieve strategic or development goals of the municipality / city.</p> <p>Analyse the indicators of available debt margin in the next five years. It is recommended that other correlation indicators be used. In that sense, the indicators related to realisation or estimated realisation can be described as: 1) surplus percentage of the current budget portion 2) percentage of the share of source revenues in budget realisation 3) percentage of share of</p>
-------------------	--

revenue given for the budget realisation 4) fluctuation in realisation of the given and source revenues per capita in the past five years and 5) percentage of share of special-purpose budgetary revenues.

Source	Institutional and legal context
<ul style="list-style-type: none"> - Decision on Annual balance sheet for 2008.. - Statistics of the municipal or city treasury office about scale and structure of budget indebtedness - Decision on the 2009 budget - Memorandum on 2009 budget and the next two fiscal years. - Revenue and income projections for the period of 2009 and 2013. 	<p>The Law on Public Debt (see Articles 33-38) provides for the terms and conditions and the amount of debt of the local self-government in the Republic of Serbia. During a budget year, borrowing for short solvency deficit funding must not exceed 5% of the total budgetary revenues in the previous year. On the other hand, the differentiation was made in determining the amount of total debt and allowed amount of debt servicing in one budgetary year: a) total unsettled long term borrowin for capital investment expenditures cannot be higher than 50% of total generated current budgetary revenues of the municipality / city in the previous year. b) the prinicipal and interest due and payable for all the settled long-term borrowings cannot be higher tan 15% of total current budgetary revenues of the municipality / city in the previous year. Besides loan taking, local self-government units are entiled to borrow by issuing securities. This right is given only under the condition that these securities can be bought exclusively by the Republic of Serbia and financial institutions such as banks, insurance companies, broker-dealer companies, pension funds, investment funds and savings banks.</p> <p>Taking into account that local self-government borrowing has primarily capital character, the funds obtained through public loan can be used to finance construction, maintenance and repair of utility infrastructure, facilities and equipment in the sphere of education, culture, sport, recreation, health, social welfare and other needs of capital interest for the community, which are, primarily, determined within the source jurisdiction of the local authorities. Borrowing for the sake of covering deficit of current solvency has shor-t term character – the funds must be paid back in the same budgetary year they are taken in.</p>

VALUES

	2008:215.000.000	2009	2010	2011	2012	2013
1	Realisation or estimated realisation of CURRENT budgetary revenues for the surveyed budgetary year	220.000.000	237.000.000	270.000.000	300.000.000	320.000.000
2.1	15% of realisation or estimated realisation of the current budgetary revenues for the surveyed budgetary year (1 X 15 / 100)	32.250.000	33.000.000	35.500.000	40.500.000	45.000.000
2.2	Amount of principal and interest due in the surveyed year			8.000.000	8.000.000	8.000.000
2.3	AVAILABLE FUNDS IN ABSOLUTE AMOUNT (2.1 – 2.2)	32.250.000	33.000.000	27.500.000	32.500.000	37.000.000
2.4	AVAILABLE FUNDS IN RELATIVE AMOUNT - % OF TOTAL CURRENT BUDGETARY REVENUES (2.3 / 1 X 100)	15,0	15,0	11,6	12,0	12,3

3.1	50% of realisation or estimated realisation of current budgetary revenues for the surveyed budgetary year (1 X 50 / 100)	107.500.000	110.000.000	118.500.000	135.000.000	150.000.000
3.2	Total amount of unsettled long-term budgetary indebtedness of the municipality or town for capital investment expenditures	40.000.000	40.000.000	32.000.000	24.000.000	16.000.000
3.3	AVAILABLE FUNDS IN RELATIVE AMOUNT (3.1 – 3.2)	67.500.000	70.000.000	86.500.000	111.000.000	134.000.000
3.4	AVAILABLE FUNDS IN RELATIVE AMOUNT - % OF TOTAL CURRENT BUDGETARY REVENUES (3.3 / 1 X 100)	31,4	31,8	36,5	41,1	44,7

Note on the indicator – facts and figures

Doljevac municipality had short term borrowings for financing deficit in the current solvency up until 2009. In 2009, due to the economic crisis and reduction in fiscal revenues, fall in funds transfer from the republic level, the municipality has made long-term borrowings for the 7-year period in the amount of 40,000.000,00 dinars with 24-month grace period. The long-term loan funds have been used for financing capital investment expenditures, that is for repair and improvement of the local road network and improving the electrical energy situation on the territory of Doljevac municipality. The municipality's crediting potential was more than 100 mill dinars but due to the decrease in revenues, it was decided to partly take the opportunity and complete works only on the main routes for functioning of traffic towards suburban residential areas on the territory of the municipality and for improving energetic situation so as to supply the industrial zone in Pukovac and residential and public facilities in Doljevac with electricity.

The growth in fiscal capacity of the municipality is expected with setting up of the local public revenue office, more liberal legalization of illegally built facilities, inventory and recordkeeping of all real estates on the territory of the municipality.

Rise in the local revenues will generate funds for additional improvement of the milieu for attracting investors on the territory of the municipality, creation of new jobs, improvement in the living standard and positive future migrations in the majority of settlements on the territory of the municipality.

<i>Indicator n° 9</i>	SUBJECT: ECONOMIC DEVELOPMENT INDICATOR:: <i>Fiscal capacity of the municipality –Generation of source revenues (fiscal forms) per capita</i>
-----------------------	--

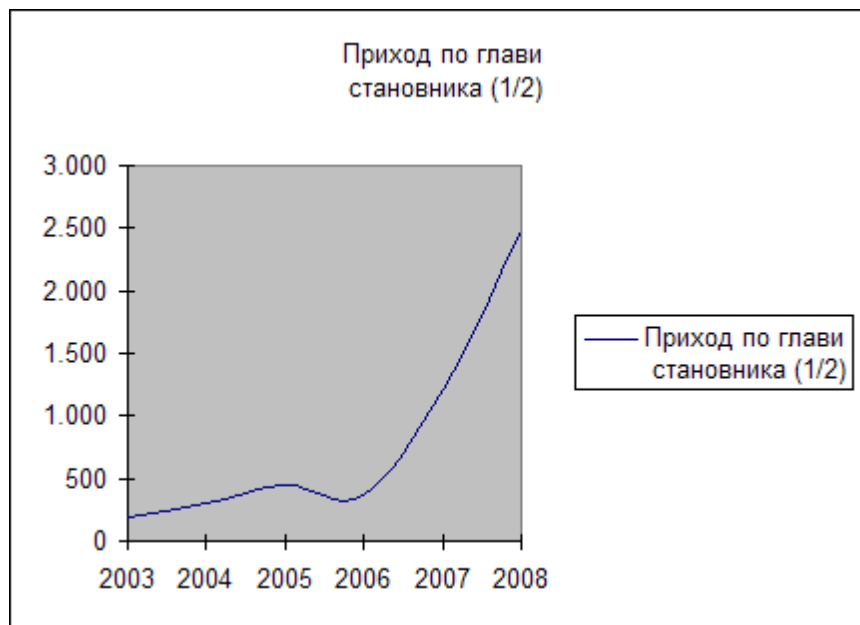
Definition	By identifying the category of source revenues, the units of local self-government on the territory of the Republic of Serbia have been enabled, depending on their financial power,i.e.the fiscal capacity they possess, to finance source scope of public works by introducing independent taxes and through realisation of non-tax forms of public revenues.The fiscal capacity is the capacity to generate certain amount of budgetary revenue of some public-private entity by using various instruments of tax policy. The fiscal capacity depend on the attained level of material wealth of the municipality or town, that is, on the scale and structure of the tax base for certain taxation and generation of public revenues. The bigger fiscal capacity creates opportunity for provision of more funds in the budget which can be used for financing strategic development of the municipality of town. Its strength provides opportunity for entering into the borrowing process, i.e. for using the mechanism of additional funds injecting which will accelerate the implementation of the planned as well as completion of the started financial activities in the community.Within the same institutional framework, the fiscal capacity can represent a reliable indicator that will point out at the attained level and dynamics of fall /rise in the material wealth of the
-------------------	---

	<p>municipality or town in a certain period of time.</p> <p>Describe and analyse the indicators in the past five years. The recommendation is to use other correlation indicators. In that sense, the following indicators can be described and analysed related to the trend of realization of 1)property tax revenues (real estate) per capita 2) tax transfer per capita 3) tax on salaries per capita. In addition to this, these results can be compared with other municipalities or towns in Serbia that have similar demographic and socio-economic characteristics. Describe (identify) the differences.</p>
--	---

Source	Institutional and legal context
<p>Decisions on Annual balance sheet for 2003, 2004, 2005, 2006 и 2007</p>	<p>The municipalities and cities in Serbia have been given certain degree of fiscal autonomy by determining the right to generate source revenues, which, in comparison with the previous period, was fostered by 'transferring' the property tax to the source revenues of the local authorities, as well as by the transfer of the right to do tax administration (see Articles 6,8 and 61 of the Law on financing of the local self-government). According to the Law on financing local self-government, the following revenues can be used as fiscal revenue forms (fiscalities) that can measure fiscal capacity of the municipality or town.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. property (real estate)tax; 7. local utility taxes; 8. public building land fee; 9. building land development fee 10. revenues generated from contribution tax <p>By using source revenues, they can be both meet their short-term and long term goals: by introducing fiscal duties or providing redemption on the basis of this right; they have tools to impact the timely, spatial arrangement through some activities and zones of certain economic and non-economic activities going on on their territory – they can internalize certain negative external effects, correct town planning, utility and other solutions as well as guide long-term development policy of the local community.</p>

VALUES

		2003	2004	2005	2006	2007	2008
1	Total realisation of fiscal forms of source revenues	3.615.370	5.992.046	8.716.774	7.204.221	23.739.446	48.414.821
2	Population	19563	19563	19563	19563	19563	19563
3	Revenue per capita (1/2)	185	306	446	368	1.213	2.475



GRAPH: REVENUE PER CAPITA

Note on the indicator – facts and figures

Introduction of certain fees enables bigger fiscal appropriation from those that have the biggest economic power and increased concern with the local revenue collection enables the sharp rise of their share in the local budget. The increase in source revenues is to be expected especially in 2010 when the public revenue department will have full record and all the instruments for their collection. This will enable more normal functioning of the local self-government and its bigger impact on sustainable economic and development growth.

2.2.
Population, education and quality of life

Indicator n° 1	<p>TOPIC: POPULATION, EDUCATION , QUALITY OF LIFE</p> <p>INDICATOR: <i>Population – share of the working contingent in the total population</i></p>
-----------------------	---

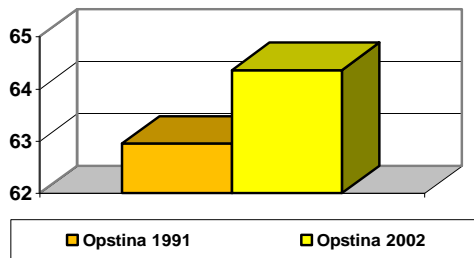
Definition	<p>This category of indicators depicts the state of the population economic structure in the municipality as a precondition for socio-economic development in general and therefore , SME development in the municipality. It comprises both male and female population in the surveyed municipality aged between 15-64 which cumulatively represent the size of a working contingent. Also, the total population of the given municipality is taken into account as well. The census statistics is used. If one wants to to monitor the change, the statistics from one or more subsequent censuses are taken into account.</p> <p>-The working population contingent of the surveyed municipality (aged 15-64)</p> <p>- Total population of the surveyed municipality</p> <p>The share of the working contingent in total population (calculated as a fraction) = working population contingent of the surveyed municipality (aged 15-64): total population of the surveyed municipality x 100</p>
-------------------	--

Source	Institutional and legal context
<p>Republic Bureau of Statistics – publication – Annual Almanac for the municipalities in the Republic fo Serbia</p>	<p>This category of indicators shows the impact of the total socio-economic growth on the state of human resources, as well as on the prospects of the municipality for its further socio-economic growth. Goals: Raising economic growth level and municipal development and reduction in population migration into other more developed municipalities / regions. The impacting factors are: birth rate, death rate, expected lifespan, demographic ageing rate of the surveyed unit – municipality, migration rate (emigration and immigration).</p>

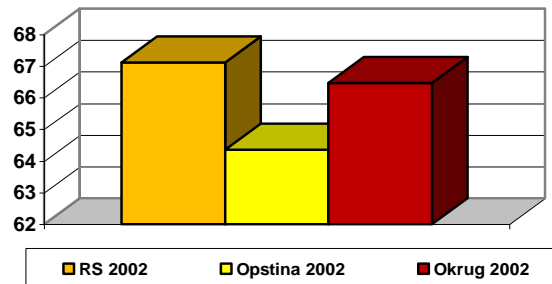
VALUES

Description	Total population	Male	Female	Total working contingent	Share of the working contingent in total population (%)
		15-64	15-64		
		Aged 15 to 64			
Doljevac Municipality according to the 1991 census	20637	6803	6015	12992	62,95
Doljevac Municipality according to the 2002 census	19561	6684	5905	12589	64,36

Share of working contingent in total population (%)



Share of working contingent in total population (%)



Republic of Serbia according to 2002 census	7498001	2494719	2538086	5032805	67,12
Nisava district	381757	127226	126485	253711	66,46

On the basis of the figures, we can see that the population decreased by 5,21% in the period between the two censuses. Also, the share of working contingent in the total population grew. Therefore the average population age grew as well. However, according to these figures, Doljevac municipality was still far below the republic average, which had 67.12% of working contingent – which means that the average population in Serbia is older than in Doljevac.

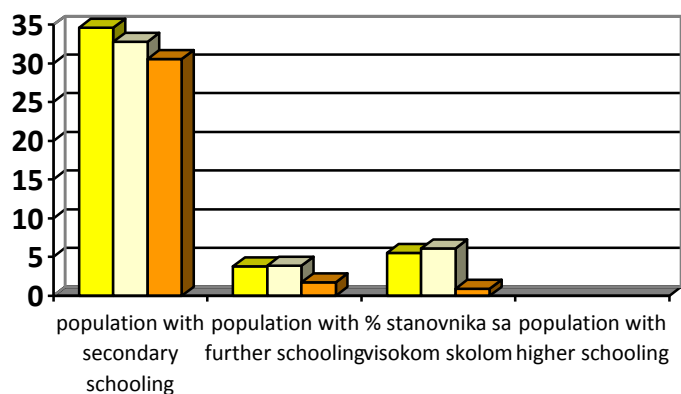
Indicator n. 3	TOPIC: POPULATION, EDUCATION , QUALITY OF LIFE INDICATOR: <i>Share of population with secondary, further and higher education</i>
Definition	It is calculated as three indicators: as ration between the population with secondary, further and higher education and the total population. The total share in % = population in certain educational category (secondary, further, high education) : total population x 100.

Source	Institutional and legal context
Republic Bureau of Statistics, publication – Almanac for the municipalities in the Republic of Serbia	The characteristic population categories against the total available population can be shown as an important indicator of available working population potential. The calculated shares indicate the education level in the municipality and its change with time, that is, in comparison with other similar entities. Goals: the indicator shows the municipality’s potential for development of services, i.e. , the level as a potential for knowledge-based municipality development. The impacting factors: birth rate, number of secondary, further and higher schools in the municipality and surroundings, daily population migrations, demographic ageing level of the surveyed municipality.

VALUES

	Total	Population with			Share of the population with		
		Secondary school	Further schooling	High schooling	Secondary school (%)	Further schooling (%)	High schooling (%)
Republic of Serbia	7498001	2596348	285056	411944	34,63	3,80	5,49
Nisava district	381757	125313	14659	23131	32,83	3,84	6,06
Doljevac municipality	19561	5975	331	170	30,54	1,69	0,87

Education structure of the population in Doljevac municipality



■ Republic of Serbia
 ■ Nisava district
 ■ Doljevac municipality

Note on the indicator– facts and figures

On the basis of statistics about the education structure, we can see that Doljevac municipality lacks educated population and is far below the average of both Nisava district and Republic average. For these reasons we have daily migrations of the educated personnel from the nearby municipalities.

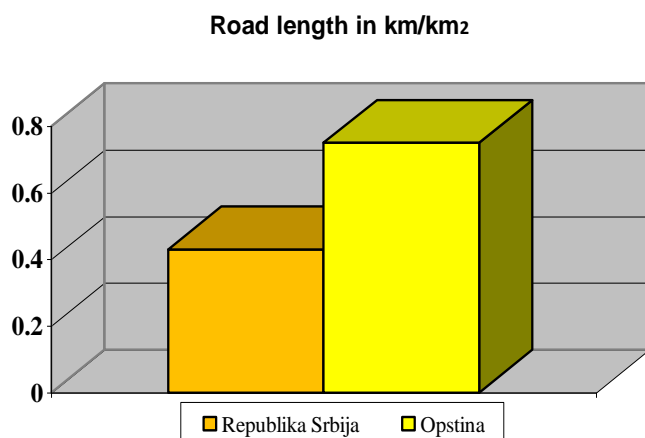
<i>Indicator n°. 10</i>	<p>TOPIC: INDICATORS OF LIVING CONDITIONS AND WELFARE</p> <p>INDICATOR: <i>Length of roads in km per km²</i></p>
-------------------------	--

Definition	<p>The indicator shows the density of road network on the given territory. It is calculated as road length expressed in km² of the municipal territory area. The indicator does not change frequently. The figures for the last available year should be taken into account.</p>
-------------------	---

Source	Institutional and legal context
<p>Republic Bureau of Statistics, publication – Almanac for the municipalities in the Republic of Serbia, statistical bulletin</p>	<p>This category of indicators show impact of traffic onto the total socio-economic growth, that is, welfare of the municipality population. This group represents the indicators of potentials and successfulness in transport as an economy branch. The indicator should be compared with similar units, or regional national or international level could be used for benchmarking. The referential unit sends and gives opportunity to assess the development level. Goals: to create a reliable background for projecting further development of transport. Impacting factors: level of local economic development, cyclic character o production, degree of specialization, IT development degree.</p>

VALUES

Description	Road length in km	Area км ²	Length of the roads in km per km ²
Republic of Serbia	38436	88361	0,43
Municipality	91	121	0,75



Note on the indicator – facts and figures

Doljevac municipality has invested a lot in road infrastructure in the past 10 years. All the residential areas are well connected with the administrative centre.

**Indicator
n°13**

TOPIC: **POPULATION EDUCATION, QUALITY OF LIFE**

INDICATOR: *Households with safe drinking water access*

Definition

It shows the total number of households with safe access to water – connection to the water mains. It is calculated as a quotient of the number of households connected to the water supply reticulation against the total number of households x 100

Source

Republic Bureau of Statistics, publications Almanac for the municipalities in the Republic of Serbia

Statistics of the public utility

Institutional and legal context

This category of indicators shows the ways and attained quality of production and consumption of the population and society. These indicators represent the criterion for attained level of social development as a presumption for more efficient and complex total socio-economic development. Also, they indicate the degree of (non) identity of economic and social development of the municipality. Goals: Increase in

enterprises.

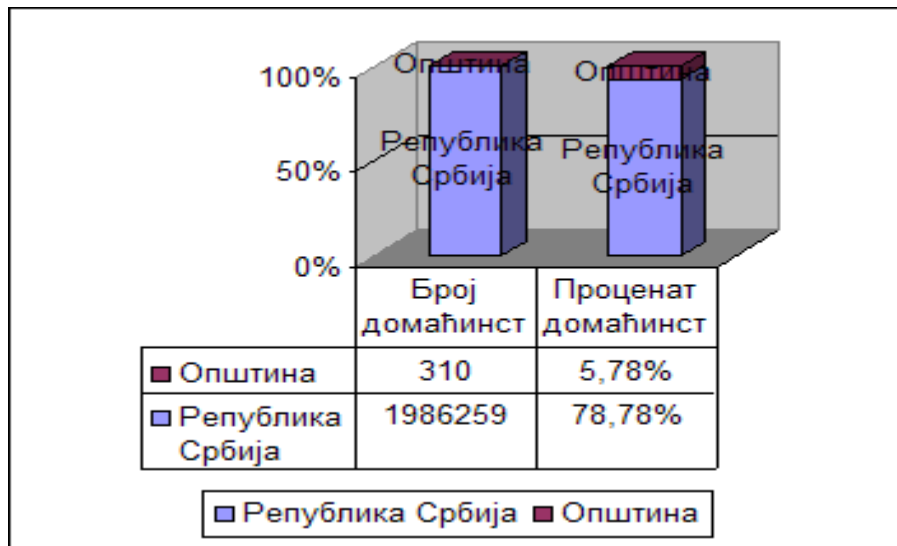
the quality of life and economic basis in the municipality - overall welfare. Impacting factors: the level of economic development of the municipality, the level of budgetary expenditure and public investments, development of municipality infrastructure, the number of households.

Municipality	Households Total	Number of households connected to the water supply system(2007)	Percentage of the households with safe drinking water access
Republic of Serbia	2521190	1986259	78,78%
Municipality	5367	310	5,7%

VALUES

Municipality	Number of households connected to the water supply system(2007)	Percentage of the households with safe drinking water access
Republic of Serbia	1986259	78,78%
Municipality	310	5,78%

VALUES



Notes about indicators – facts and figures

For more than 3 decades, Doljevac municipality has been investing in the ‘Brestovac- Bojnik – Doljevac’ water supply system; currently, only Cecina settlement is connected to it, whereas 3 settlements are connected to Nis water supply system – Curlina, Perutina and Knezica. It is estimated that altogether, there are about 310 households supplied with water from the water supply system.

Indicator n°.14

TOPIC: POPULATION, EDUCATION AND QUALITY OF LIFE

INDICATOR: *Number of Internet users per 1000 households*

Note on the indicator– facts and figures

According to the latest reports (statistics from April, 2009), there are 1.218.000 connections to the broad band Internet in Serbia. It is estimated that over 2,000.000 people in the country have access to the Internet.

In the Republic of Serbia 33,2% of households have the Internet connection, which account for a rise by 6,9% and 14,7% ,compared to 2007 and 2006, respectively.

The number of the Internet connection is the biggest in Belgrade (45.5%), then follows Vojvodina (34%) and then Central Serbia (27, 2%).

Also, the differences can be noticed when we compare the number of computers in the urban and rural parts of Serbia: 47, 5% against 31,2%. Despite all of this, however, there is encouraging statistics that says that this gap has been reduced compared to 2007. The growth rate in computers in urban and rural parts of Serbia account for this. In urban areas the growth rate is 4,8% whereas that growth in rural parts is 9.6%.

Since there is no **precise statistics about Doljevac municipality** – about the number of households using the Internet – we think that the percentage for Serbia of 27,2% is too big and that the Internet connections in Doljevac municipality are available to 10-15% of households at maximum.

Manager of the Working Team

Bratislav Kitanovic, B.Sci. in Chemistry,